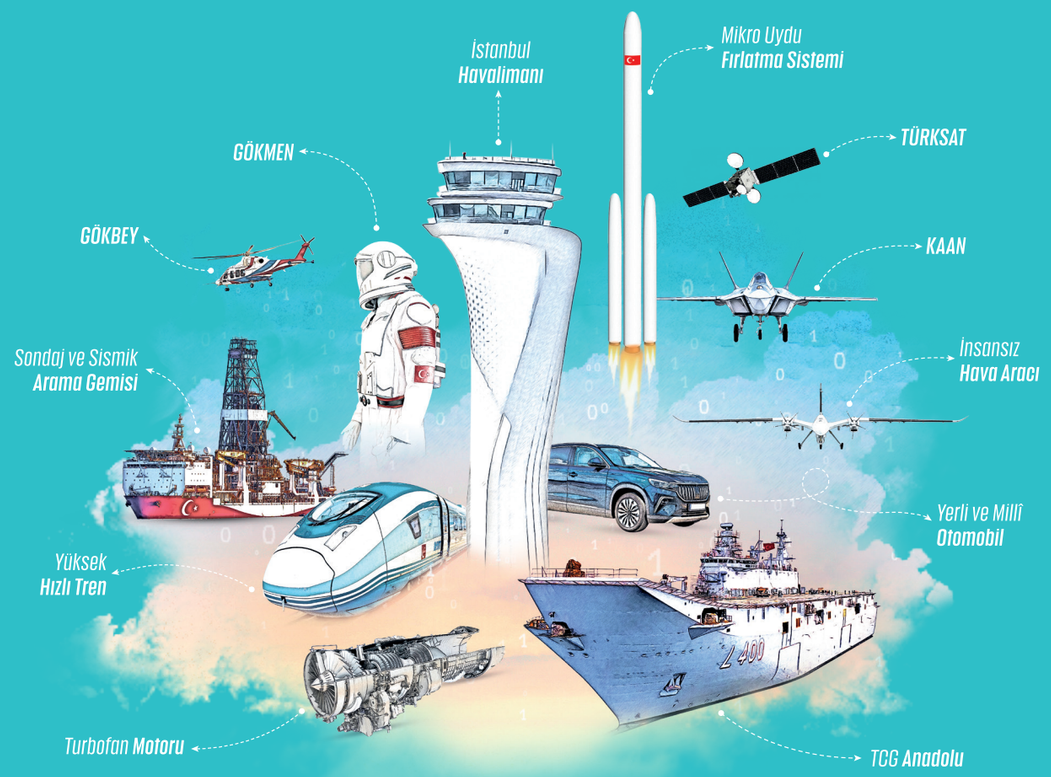
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN: 978-975-11-8123-7

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM AHİLİK KÜLTÜRÜ VE GİRİŞİMCİLİK DERS KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI | MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM | DERS KİTABI

AHİLİK KÜLTÜRÜ VE GİRİŞİMCİLİK

MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM

AHİLİK KÜLTÜRÜ VE GİRİŞİMCİLİK

DERS KİTABI

YAZARLAR

Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL
Prof. Dr. Ekrem ERDEM
Prof. Dr. Hüsnü KAPU
Eyüp AKSOY
Necmettin ERKAN

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... - 9463
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ ..... - 3123

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI	Recep TOKGÖZ
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI	Seçil YILDIRIM PALABIYIK
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI	İlkay ÜÇGÜL ÖCAL
REHBERLİK UZMANI	Zahide Merve KÜÇÜKÇELİK
GÖRSEL TASARIMCI	Abdullah KILIÇ

ISBN: 978-975-11-8123-7

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.03.2025 gün ve 128825161 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ile T.C. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü arasında imzalanan "Ahilik Kültürünün Yaygınlaştırılmasına İlişkin Eğitim İş Birliği Protokolü" kapsamında hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

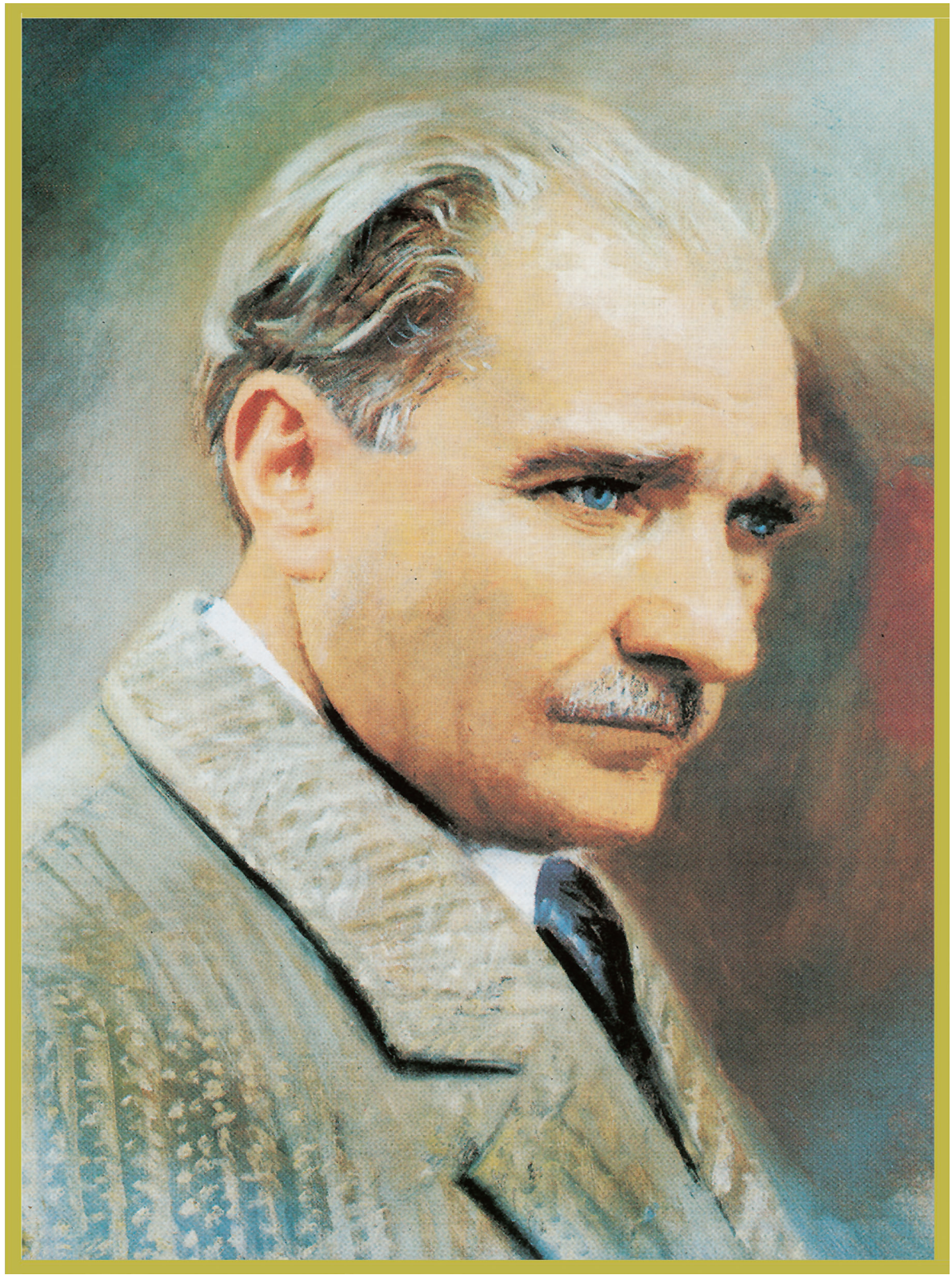
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÖĞRENME BİRİMİ AHİLİK KÜLTÜRÜ

DERS KİTABININ TANITIMI 12
FÜTÜVVETİN VE AHİLİĞİN ANLAMI, İÇERİĞİ VE GENEL İLKELERİ 16
Ahiliğin Anlamı 16
Fütüvvetin Anlamı 17
Fütüvvetin İslam İnancı ile Bağı 17
Fütüvvetin Kaynakları ve Fütüvvetnameler 18
Farklı Fütüvvet Anlayışları (Türleri) 18
Ahiliğin Genel Ahlaki İlkeleri ve Ekonomik Hayata Etkisi 20
AHİLİĞİN ANADOLU'DA KURULUŞU, GELİŞİMİ VE AHİ EVRAN'IN ÖNCÜLÜĞÜ 25
Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya İlk Göçü ve Anadolu'nun Türkleşmesi 25
Anadolu'ya İkinci Göç Dalgası: Esnaf, Sanatkâr ve Tüccar Kesimin Göçü 26
Ahiliğin Kurucusu Ahi Evran ve Ahiliğin Oluşumu 27
Ahilerin Kayseri'de İlk İmalat Faaliyeti: Dericilik 27
Ahi Evran'ın Konya ve Kırşehir'e Yerleşmesi ve Anadolu'da Sivil Bir Harekete Dönüşmesi 28
AHİLİĞİN İŞ AHLAKI İLKELERİ VE EKONOMİK HAYATA ETKİSİ 31
Tembellikten Kaçınmak ve Çalışma Azmine Sahip Olmak 31
İş Bölümüne (Uzmanlaşmaya) Riayet Etmek 32
Usta-Çırak İlişkisini Kurumsallaştırmak 33
Bir Meslek ve İş Sahibi Olmak 33
Kazancı Atıl Tutmamak, Ekonomiye Kazandırmak 34
El Emeğine ve Helal Kazanca Dayalı Bir Gelir Sahibi Olmak 34
Kanaat Sahibi Olmak 34
Yardımlaşmayı Benimsemek ve Kazancını Paylaşmak 35
Kalite ve Standardizasyona Riayet Etmek 35
Piyasaların Belli Ahlaki Kurallara Göre İşlemesini Sağlamak, Düzenleme ve Denetlemeleri Yapmak 36
AHİLİĞİN TÜRK KÜLTÜRÜNE VE SOSYAL HAYATA KATKISI 39
Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Ahilik 39
İbni Battuta'nın İzlenimlerine Göre Ahilerin Sosyal Hayattaki Yeri 40
AHİLİK TARZI ESNAF SİSTEMİNİN YAPISI 44
Ahilikte Mertebeler/Dereceler 44
Bugün İçin Çıkarılacak Dersler 47
AHİLİK GELENEĞİNDE MESLEK AHLAKI 49
AHİLİKTE İŞ EĞİTİMİ VE MODEL İNSAN 54
Genel Olarak Eğitime Bakış 54
İş Dışındaki Eğitim 55
İş Eğitimi 55
Ahi Kimliği ve Model İnsan 56
AHİLİKTE İŞ VE MESLEK İLKELERİ 59
Kişinin Mesleğe Girmesi ve Meslekte Yükselme Süreci 59
Disipline Dayalı Kişisel ve Mesleki Eğitim 60
Düzen, İntizam ve Tedbir 60
Çalışanın Haklarının Korunması 60

Yardımlaşma ve Dayanışma Sistemi 61
Ticaret ve Üretimde Kalite 61
İç Kontrol Sistemi 61
Hizmette Mükemmellik ve Tüketici Haklarını Koruma 62
Ben Yerine Biz Anlayışının Öne Çıkması 63
İş Bölümü ve Uzmanlaşmaya Önem Verme 63
Meslek Seçiminin Rastgele Olmaması 63
Kanaatkârlık 64
BÂCİYÂN-I RÛM TEŞKİLATI VE KADINLARIN TİCARET HAYATINDAKİ ÖNEMİ 65
El Sanatları 66
Misafir Ağırlama 66
Askerî Faaliyetler 67
Dinî-Tasavvufi Eğitim Faaliyetleri 68
Bâciyân-ı Rûm Teşkilatı'nın Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına Etkisi 68
MESLEK VE MESLEK ÖRGÜTLERİNİN EKONOMİDEKİ YERİ VE KURUMSAL YAPILARI 70
Meslek Sahibi Olmanın Ekonomik Gerekliliği 70
Meslek Örgütleri ve Gerekliliği 72
Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları 72
Tacirler ile Esnaf ve Sanatkârların Üye Oldukları Meslek Kuruluşları: Tanımları, Kapsamları, Amaçları ve Organizasyon Yapıları 73
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 78

2. ÖĞRENME BİRİMİ GİRİŞİMCİLİK

GİRİŞİMCİLİK 82
Girişimcilik Süreçleri 82
GİRİŞİMCİLİK ÇEŞİTLERİ 86
İç Girişimcilik ve Dış Girişimcilik 86
Kadın Girişimciliği 86
Sosyal Girişimcilik 87
Özel Sektör (Ticari Girişimcilik) ve Kamu Girişimciliği 87
Sanal (Dijital) Girişimcilik 88
Çevreci Girişimcilik (Yeşil Girişimcilik) 88
GİRİŞİMCİLİK VE ETİK DEĞERLER 91
Güvenilirlik 91
Dürüstlük 92
Sorumluluk Bilinci 92
Adil Olma 92
İnisiyatif Sahibi Olma 93
GİRİŞİMCİLİK SÜRECİNDE DEĞER OLUŞTURMA 94
a) Girişimcilik ve Yaratıcılık 94
Girişimcilik ve Yaratıcılık Süreçleri 95
b) Girişimcilik ve Yenilikçilik (İnovasyon) 95
Girişimcilikte İnovasyon Yapma Nedenleri 96
İnovasyonun Sağladığı Faydalar 96
Girişimcilikte Başarılı Yenilikçilik Örnekleri 96

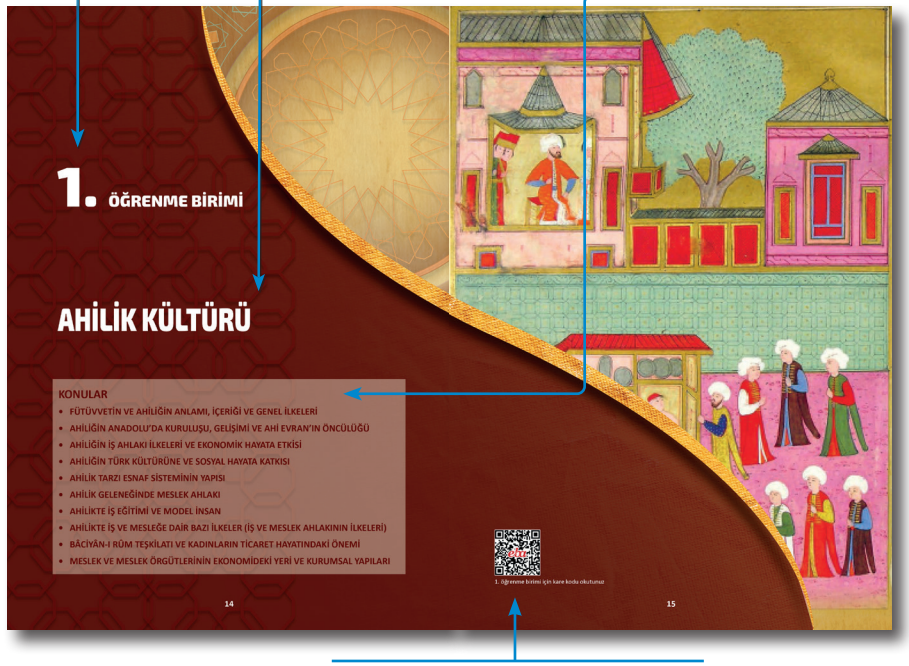
BAŞARILI GİRİŞİMCİLERİN NİTELİK VE BECERİLERİ 99
İş ve Görevlere Bağlanma 99
Risk Alma 99
Fırsatları Yakalama 99
Hızlı Karar Verebilme 100
Objektif Olma 100
Geri Bildirim Alma İhtiyacı 100
İyimserlik 100
Paraya Olan Tutum 100
Proaktif Yönetim 100
Bağımsız Olma 100
Yaratıcı ve Yenilikçi Olma 100
PAZAR ARAŞTIRMASI 104
İş Fikrinin Oluşturulması 105
İŞ PLANI 109
İş Planının Unsurları 110
İş Planının Hazırlanması 112
İşletmelerin Hukuki Altyapısı 113
YENİ GİRİŞİMLER İÇİN FİNANSAL KAYNAKLARA ERİŞİM 116
GİRİŞİMCİLİKTE BAŞARISIZLIK FAKTÖRLERİ 119
Sermaye Sorunları 119
Ulusal ve Uluslararası Ekonomik Sorunlar 119
Stres 120
Yalnızlık Duygusu 120
Zaman Yetersizliği 120
Girişimin Kısa Sürede Büyümesi 120
Bilgi Eksikliği 120
Öz Güven Eksikliği 120
FİKRÎ VE SINAİ MÜLKİYET HAKLARI 122
Fikrî Mülkiyet Türleri 123
Telif Hakları (Fikrî Haklar) 123
Sınai Haklar 124
Patent 125
Marka 126
Tasarım 126
Coğrafi İşaretler 126
Entegre Devre Topoğrafyaları 127
FİKRÎ MÜLKİYET TESCİL SÜREÇLERİ 128
1. Patent Tescil Süreci 128
2. Marka Tescil Süreci 130
3. Tasarım Tescil Süreci 130
4. Coğrafi İşaret Tescil Süreci 131
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 134
SÖZLÜK 136
CEVAP ANAHTARI 139
KAYNAKÇA 140
GENEL AĞ VE GÖRSEL KAYNAKÇASI 142

DERS KİTABININ TANITIMI

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

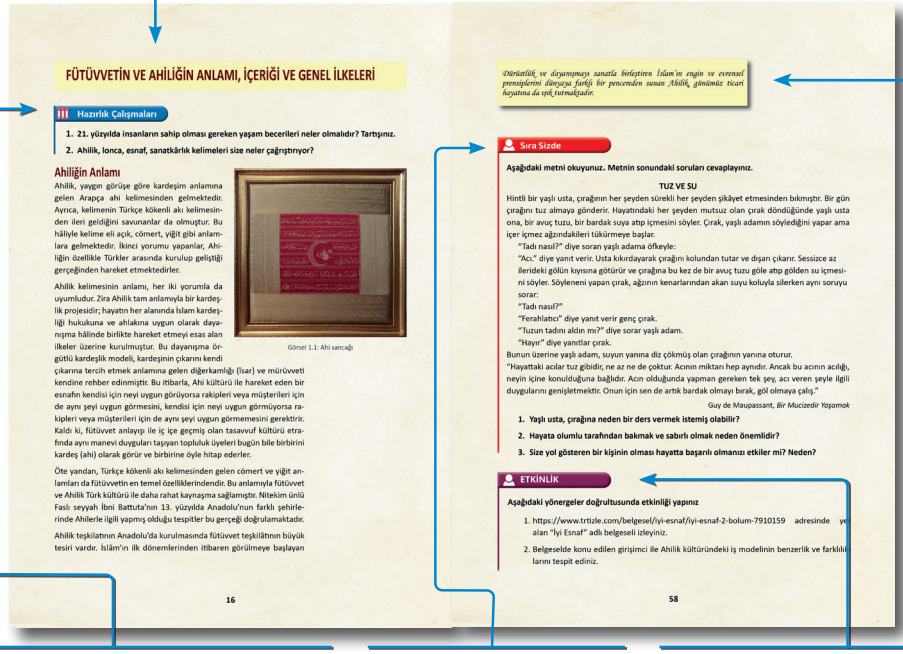
Öğrenme biriminde yer alan konu başlıklarını gösterir.

Etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşılabilecek karekodu gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan ana konu başlığını gösterir.

Konuyla ilgili özlü sözleri gösterir.

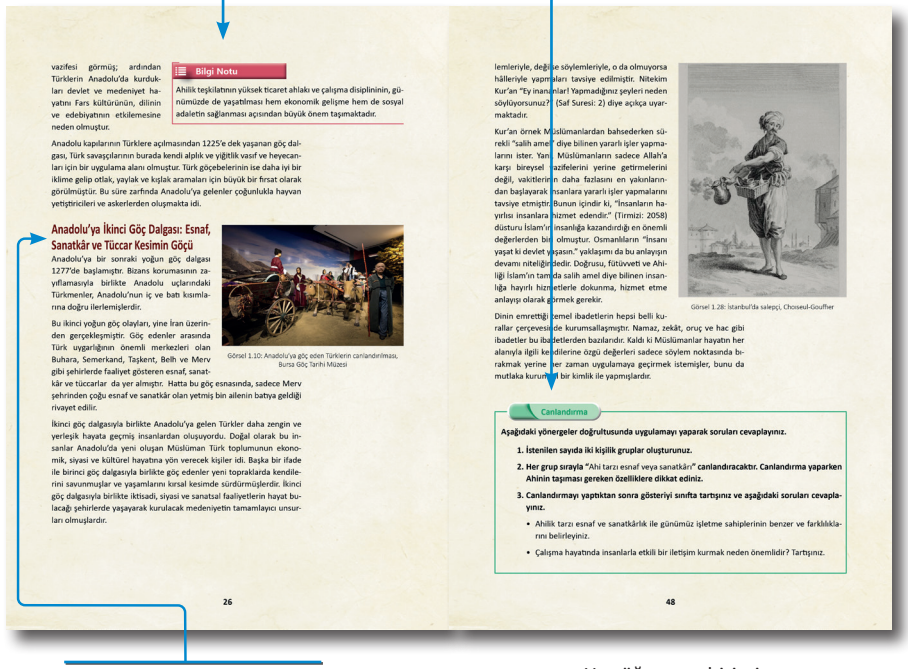
Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek, konuya ilgilerini çekmek ve öğrencileri motive etmek amacıyla yapılan çalışmaları gösterir.

Öğrencilerin bireysel veya grup olarak yapmaları istenen çalışmaların yer aldığı bölümdür.

Öğrencilerin bireysel veya grup olarak yapmaları istenen çalışmaların yer aldığı bölümdür.

Konuyla ilgili dikkat çekici bilgileri gösterir.

Canlandırma uygulamalarını gösterir.

vazifesi görmüş; ardından Türklerin Anadolu'da kurdukları devlet ve medeniyet hayatını Fars kültürünün, dilinin ve edebiyatının etkilemesine neden olmuştur.

Bilgi Notu

Ahilik teşkilatının yüksek ticaret ahlakı ve çalışma disiplininin, günümüzde de yaşatılması hem ekonomik gelişme hem de sosyal adaletin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Anadolu kapılarının Türklere açılmasından 1225'e dek yaşanan göç dalgası, Türk savaşçılarının burada kendi alplık ve yiğitlik vasıf ve heyecanları için bir uygulama alanı olmuştur. Türk göçebelerinin ise daha iyi bir iklime gelip otlak, yaylak ve kışlak aramaları için büyük bir fırsat olarak görülmüştür. Bu süre zarfında Anadolu'ya gelenler çoğunlukla hayvan yetiştiricileri ve askerlerden oluşmakta idi.

Anadolu'ya İkinci Göç Dalgası: Esnaf, Sanatkâr ve Tüccar Kesimin Göçü

Anadolu'ya bir sonraki yoğun göç dalgası 1277'de başlamıştır. Bizans korumasının zayıflamasıyla birlikte Anadolu uçlarındaki Türkmenler, Anadolu'nun iç ve batı kısımlarına doğru ilerlemişlerdir.

Bu ikinci yoğun göç olayları, yine İran üzerinden gerçekleşmiştir. Göç edenler arasında Türk uygarlığının önemli merkezleri olan Buhara, Semerkand, Taşkent, Belh ve Merv gibi şehirlerde faaliyet gösteren esnaf, sanatkâr ve tüccarlar da yer almıştır. Hatta bu göç esnasında, sadece Merv şehrinden çoğu esnaf ve sanatkâr olan yetmiş bin ailenin batıya geldiği rivayet edilir.

İkinci göç dalgasıyla birlikte Anadolu'ya gelen Türkler daha zengin ve yerleşik hayata geçmiş insanlardan oluşuyordu. Doğal olarak bu insanlar Anadolu'da yeni oluşan Müslüman Türk toplumunun ekonomik, siyasi ve kültürel hayatına yön verecek kişiler idi. Başka bir ifade ile birinci göç dalgasıyla birlikte göç edenler yeni topraklarda kendilerini savunmuşlar ve yaşamlarını kırsal kesimde sürdürmüşlerdir. İkinci göç dalgasıyla birlikte iktisadi, siyasi ve sanatsal faaliyetlerin hayat bulacağı şehirlerde yaşayarak kurulacak medeniyetin tamamlayıcı unsurları olmuşlardır.

Görsel 1.10: Anadolu'ya göç eden Türklerin canlandırması, Bursa Göç Tarihi Müzesi

26

lemleriyle, değilse söylemleriyle, o da olmuyorsa hâlleriyle yapmaları tavsiye edilmiştir. Nitekim Kur'an "Ey inananlar! Yapmadığınız şeyleri neden söylüyorsunuz?" (Saf Suresi: 2) diye açıkça uyarmaktadır.

Kur'an örnek Müslümanlardan bahsederken sürekli "salih amel" diye bilinen yararlı işler yapmalarını ister. Yani Müslümanların sadece Allah'a karşı bireysel vazifelerini yerine getirmelerini değil, vakitlerinin daha fazlasını en yakınlarından başlayarak insanlara yararlı işler yapmalarını tavsiye etmiştir. Bunun içindir ki, "İnsanların hayırlısı insanlara hizmet edendir." (Tirmizi: 2058) düsturu İslam'ın insanlığa kazandırdığı en önemli değerlerden biri olmuştur. Osmanlıların "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." yaklaşımı da bu anlayışın devamı niteliğindedir. Doğrusu, fütüvveti ve Ahiliği İslam'ın tamamında salih amel diye bilinen insanlığa hayırlı hizmetlerle dokunma, hizmet etme anlayışı olarak görmek gerekir.

Görsel 1.28: İstanbul'da saleppçi, Choseul-Gouffier

Dinin emrettiği temel ibadetlerin hepsi belli kurallar çerçevesinde kurumsallaşmıştır. Namaz, zekât, oruç ve hac gibi ibadetler bu ibadetlerden bazılarıdır. Kaldı ki Müslümanlar hayatın her alanıyla ilgili kendilerine özgü değerleri sadece söylem noktasında bırakmak yerine her zaman uygulamaya geçirmek istemişler, bunu da mutlaka kurumsal bir kimlik ile yapmışlardır.

Canlandırma

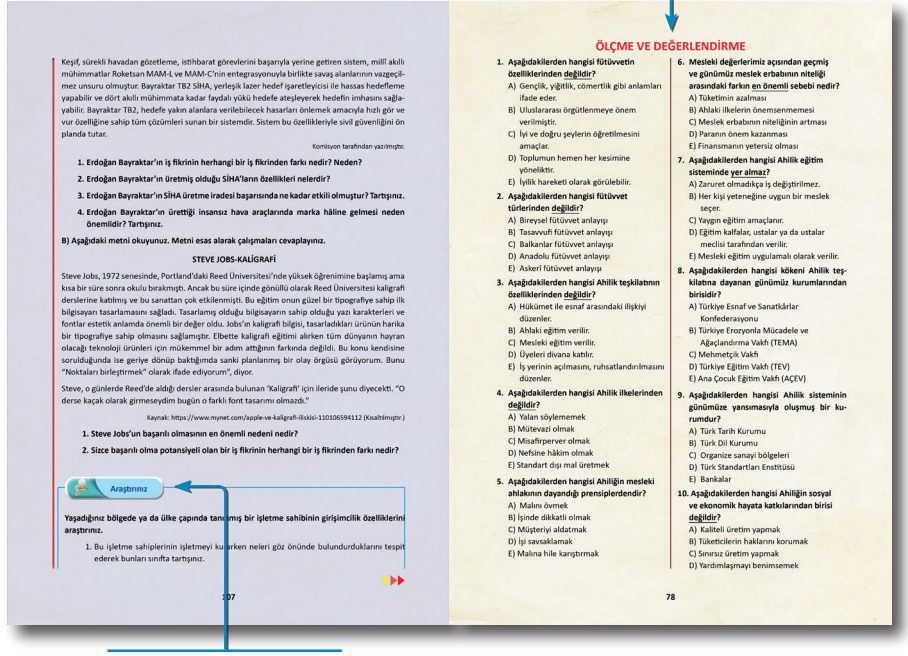
Aşağıdaki yönergeler doğrultusunda uygulamayı yaparak soruları cevaplayınız.

1. **İstenilen sayıda iki kişilik gruplar oluşturunuz.**
2. **Her grup sırayla "Ahi tarzı esnaf veya sanatkârı" canlandıracaktır. Canlandırma yaparken Ahinin taşıması gereken özelliklere dikkat ediniz.**
3. **Canlandırmayı yaptıktan sonra gösteriyi sınıfta tartışınız ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.**
   - Ahilik tarzı esnaf ve sanatkârlık ile günümüz işletme sahiplerinin benzer ve farklılıklarını belirleyiniz.
   - Çalışma hayatında insanlarla etkili bir iletişim kurmak neden önemlidir? Tartışınız.

48

Öğrenme biriminde yer alan alt konu başlığını gösterir.

Her öğrenme birimi sonunda, öğrenilen bilgilerin ve becerilerin ölçüldüğü soruları gösterir.

Keşif, sürekli havadan gözetleme, istihbarat görevlerini başarıyla yerine getiren sistem, millî akıllı mühimmatlar Roketsan MAM-L ve MAM-C'nin entegrasyonuyla birlikte savaş alanlarının vazgeçilmez unsuru olmuştur. Bayraktar TB2 SİHA, yerleşik lazer hedef işaretleyicisi ile hassas hedefleme yapabilir ve dört akıllı mühimmata kadar faydalı yükü hedefe ateşleyerek hedefin imhasını sağlayabilir. Bayraktar TB2, hedefe yakın alanlara verilebilecek hasarları önlemek amacıyla hızlı gör ve vur özelliğine sahip tüm çözümleri sunan bir sistemdir. Sistem bu özellikleriyle sivil güvenliğini ön planda tutar.

Komisyon tarafından yazılmıştır.

1. **Erdoğan Bayraktar'ın iş fikrinin herhangi bir iş fikrinden farkı nedir? Neden?**
2. **Erdoğan Bayraktar'ın üretmiş olduğu SİHA'ların özellikleri nelerdir?**
3. **Erdoğan Bayraktar'ın SİHA üretme iradesi başarısında ne kadar etkili olmuştur? Tartışınız.**
4. **Erdoğan Bayraktar'ın ürettiği insansız hava araçlarında marka hâline gelmesi neden önemlidir? Tartışınız.**

B) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metni esas alarak çalışmaları cevaplayınız.

STEVE JOBS-KALİGRAFİ

Steve Jobs, 1972 senesinde, Portland'daki Reed Üniversitesi'nde yüksek öğrenimine başlamış ama kısa bir süre sonra okulu bırakmıştı. Ancak bu süre içinde gönüllü olarak Reed Üniversitesi kaligrafi derslerine katılmış ve bu sanattan çok etkilenmişti. Bu eğitim onun güzel bir tipografiye sahip ilk bilgisayarı tasarlamasını sağladı. Tasarlamış olduğu bilgisayarın sahip olduğu yazı karakterleri ve fontlar estetik anlamda önemli bir değer oldu. Jobs'ın kaligrafi bilgisi, tasarladıkları ürünün harika bir tipografiye sahip olmasını sağlamıştır. Elbette kaligrafi eğitimi alırken tüm dünyanın hayran olacağı teknoloji ürünleri için mükemmel bir adım attığının farkında değildi. Bu konu kendisine sorulduğunda ise geriye dönüp baktığımda sanki planlanmış bir olay örgüsü görüyorum. Bunu "Noktaları birleştirmek" olarak ifade ediyorum", diyor.

Steve, o günlerde Reed'de aldığı dersler arasında bulunan 'Kaligrafi' için ilerde şunu diyecekti. "O derse kaçık olarak girmeseydim bugün o farklı font tasarımı olmazdı."

Kaynak: https://www.mynet.com/apple-ve-kaligrafi-ilkokul-110106594112 (Kısaltılmıştır.)

1. **Steve Jobs'un başarılı olmasının en önemli nedeni nedir?**
2. **Sizce başarılı olma potansiyeli olan bir iş fikrinin herhangi bir iş fikrinden farkı nedir?**

Araştırınız

Yaşadığınız bölgede ya da ülke çapında tanınmış bir işletme sahibinin girişimcilik özelliklerini araştırınız.

1. Bu işletme sahiplerinin işletmeyi kurarken neleri göz önünde bulundurduklarını tespit ederek bunları sınıfta tartışınız.

207

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. **Aşağıdakilerden hangisi fütüvvetin özelliklerinden değildir?**
   A) Gençlik, yiğitlik, cömertlik gibi anlamları ifade eder.
   B) Uluslararası örgütlenmeye önem verilmiştir.
   C) İyi ve doğru şeylerin öğretilmesini amaçlar.
   D) Toplumun hemen her kesimine yöneliktir.
   E) İyilik hareketi olarak görülebilir.
2. **Aşağıdakilerden hangisi fütüvvet türlerinden değildir?**
   A) Bireysel fütüvvet anlayışı
   B) Tasavvufi fütüvvet anlayışı
   C) Balkanlar fütüvvet anlayışı
   D) Anadolu fütüvvet anlayışı
   E) Askerî fütüvvet anlayışı
3. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik teşkilatının özelliklerinden değildir?**
   A) Hükümet ile esnaf arasındaki ilişkiyi düzenler.
   B) Ahlakı eğitim verilir.
   C) Mesleki eğitim verilir.
   D) Üyeleri divana katılır.
   E) İş yerinin açılmasını, ruhsatlandırılmasını düzenler.
4. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik ilkelerinden değildir?**
   A) Yalan söylememek
   B) Mütevazı olmak
   C) Misafirperver olmak
   D) Nefsine hâkim olmak
   E) Standart dışı mal üretmek
5. **Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğin mesleki ahlakının dayandığı prensiplerdendir?**
   A) Malını övmek
   B) İşinde dikkatli olmak
   C) Müşteriyi aldatmak
   D) İşi savsaklamak
   E) Malına hile karıştırmak
6. **Mesleki değerlerimiz açısından geçmiş ve günümüz meslek erbabının niteliği arasındaki farkın en önemli sebebi nedir?**
   A) Tüketimin azalması
   B) Ahlaki ilkelerin önemsenmemesi
   C) Meslek erbabının niteliğinin artması
   D) Paranın önem kazanması
   E) Finansmanın yetersiz olması
7. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik eğitim sisteminde yer almaz?**
   A) Zaruret olmadıkça iş değiştirilmez.
   B) Her kişi yeteneğine uygun bir meslek seçer.
   C) Yaygın eğitim amaçlanır.
   D) Eğitim kalfalar, ustalar ya da ustalar meclisi tarafından verilir.
   E) Mesleki eğitim uygulamalı olarak verilir.
8. **Aşağıdakilerden hangisi kökeni Ahilik teşkilatına dayanan günümüz kurumlarından birisidir?**
   A) Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu
   B) Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)
   C) Mehmetçik Vakfı
   D) Türkiye Eğitim Vakfı (TEV)
   E) Ana Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)
9. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik sisteminin günümüze yansımasıyla oluşmuş bir kurumdur?**
   A) Türk Tarih Kurumu
   B) Türk Dil Kurumu
   C) Organize sanayi bölgeleri
   D) Türk Standartları Enstitüsü
   E) Bankalar
10. **Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğin sosyal ve ekonomik hayata katkılarından birisi değildir?**
    A) Kaliteli üretim yapmak
    B) Tüketicilerin haklarını korumak
    C) Sınırsız üretim yapmak
    D) Yardımlaşmayı benimsemek

78

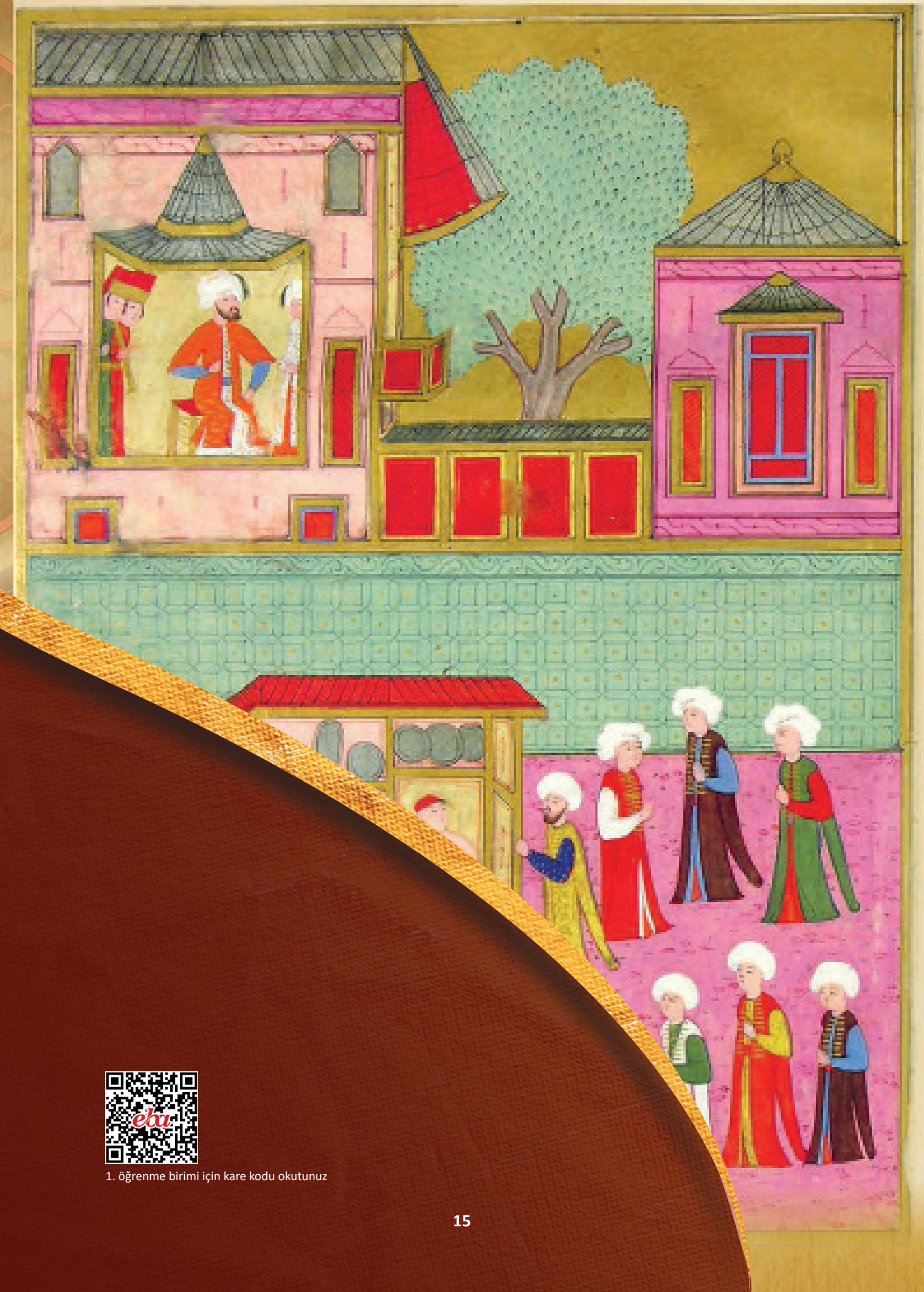
Konuyla ilgili yapılacak araştırmaları gösterir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

AHİLİK KÜLTÜRÜ

KONULAR

- FÜTÜVVETİN VE AHİLİĞİN ANLAMI, İÇERİĞİ VE GENEL İLKELERİ
- AHİLİĞİN ANADOLU'DA KURULUŞU, GELİŞİMİ VE AHİ EVRAN'IN ÖNCÜLÜĞÜ
- AHİLİĞİN İŞ AHLAKI İLKELERİ VE EKONOMİK HAYATA ETKİSİ
- AHİLİĞİN TÜRK KÜLTÜRÜNE VE SOSYAL HAYATA KATKISI
- AHİLİK TARZI ESNAF SİSTEMİNİN YAPISI
- AHİLİK GELENEĞİNDE MESLEK AHLAKI
- AHİLİKTE İŞ EĞİTİMİ VE MODEL İNSAN
- AHİLİKTE İŞ VE MESLEĞE DAİR BAZI İLKELER (İŞ VE MESLEK AHLAKININ İLKELERİ)
- BÂCİYÂN-I RÛM TEŞKİLATI VE KADINLARIN TİCARET HAYATINDAKİ ÖNEMİ
- MESLEK VE MESLEK ÖRGÜTLERİNİN EKONOMİDEKİ YERİ VE KURUMSAL YAPILARI

1. öğrenme birimi için kare kodu okutunuz

FÜTÜVVETİN VE AHİLİĞİN ANLAMI, İÇERİĞİ VE GENEL İLKELERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **21. yüzyılda insanların sahip olması gereken yaşam becerileri neler olmalıdır? Tartışınız.**
2. **Ahilik, lonca, esnaf, sanatkârlık kelimeleri size neler çağrıştırıyor?**

Ahiliğin Anlamı

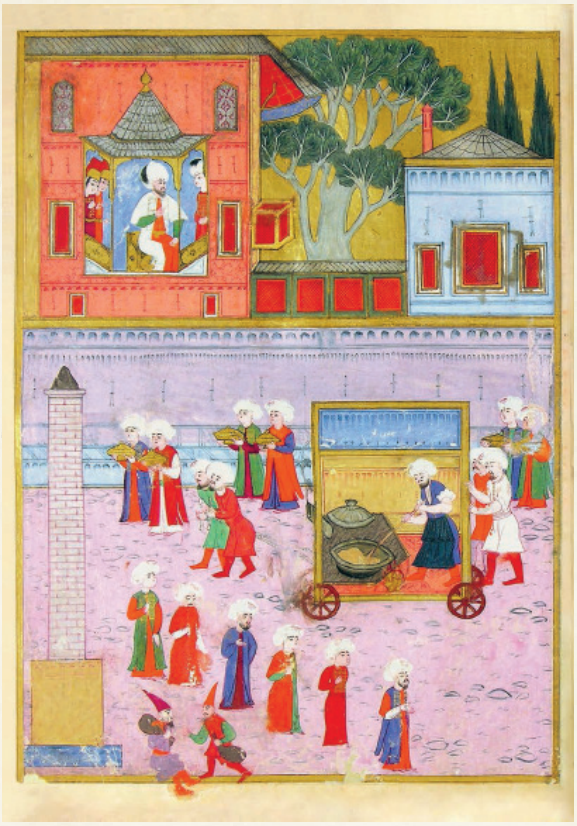
Görsel 1.1: Ahi sancağı

Ahilik, yaygın görüşe göre kardeşim anlamına gelen Arapça ahi kelimesinden gelmektedir. Ayrıca, kelimenin Türkçe kökenli akı kelimesinden ileri geldiğini savunanlar da olmuştur. Bu hâliyle kelime eli açık, cömert, yiğit gibi anlamlara gelmektedir. İkinci yorumu yapanlar, Ahiliğin özellikle Türkler arasında kurulup geliştiği gerçeğinden hareket etmektedirler.

Ahilik kelimesinin anlamı, her iki yorumla da uyumludur. Zira Ahilik tam anlamıyla bir kardeşlik hareketidir; hayatın her alanında İslam kardeşliği hukukuna ve ahlakına uygun olarak dayanışma hâlinde birlikte hareket etmeyi esas alan ilkeler üzerine kurulmuştur. Bu dayanışma örgütlü kardeşlik modeli, kardeşinin çıkarını kendi çıkarına tercih etmek anlamına gelen diğerkamlığı ve mürüvveti kendine rehber edinmiştir. Bu itibarla, Ahi kültürü ile hareket eden bir esnafın kendisi için neyi uygun görüyorsa rakipleri veya müşterileri için de aynı şeyi uygun görmesini, kendisi için neyi uygun görmüyorsa rakipleri veya müşterileri için de aynı şeyi uygun görmemesini gerektirir. Kaldı ki, fütüvvet anlayışı ile iç içe geçmiş olan tasavvuf kültürü etrafında aynı manevi duyguları taşıyan topluluk üyeleri bugün bile birbirini kardeş (ahi) olarak görür ve birbirine öyle hitap ederler.

Öte yandan, Türkçe kökenli akı kelimesinden gelen cömert ve yiğit anlamları da fütüvvetin en temel özelliklerindendir. Bu anlamıyla fütüvvet ve Ahilik Türk kültürü ile daha rahat kaynaşma sağlamıştır. Nitekim ünlü Faslı seyyah İbni Battuta'nın 13. yüzyılda Anadolu'nun farklı şehirlerinde Ahilerle ilgili yapmış olduğu tespitler bu gerçeği doğrulamaktadır.

Ahilik teşkilatının Anadolu'da kurulmasında fütüvvet teşkilatının büyük tesiri vardır. İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren görülmeye başlayan

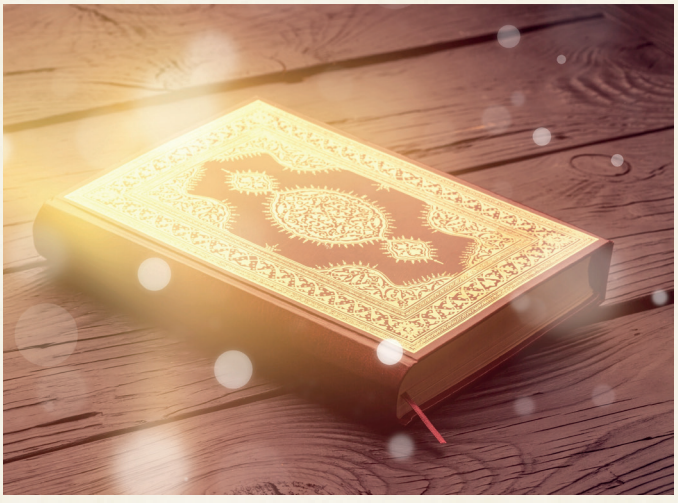
Görsel 1.2: Osmanlı Devleti'nde helvacı esnafını gösteren bir minyatür (Surnâme)

fütüvvet teşekkülleri içinde 9. yüzyıldan itibaren de esnaf birlikleri ortaya çıkmıştır. Türkler, İslamiyet'i kabul etmeleri ve Anadolu'ya yerleşmelerinden itibaren fütüvvet ülküsünü benimsemeye başlamışlardır.

Abbasî Halifesi Nâsır-Lidînillâh, siyasî ve sosyal durumu gittikçe bozulan devletin otoritesinin yeniden kurulmasında fütüvvet birliklerinin büyük bir güç olacağını düşünmüş ve bu teşekkülleri siyasî otoriteye bağlamada başarı sağlamıştır. Halife Nâsır fütüvvet birliklerini kurmuş ve diğer Müslüman hükümdarlara da elçi ve fermanlar göndererek kendilerini fütüvvet teşkilatına girmeye davet etmiştir. Bu faaliyetin bir parçası olarak ilk defa Anadolu Selçuklu Devleti'yle I. Gıyasettin Keyhusrev zamanında temas kurmuştur (1204).

Fütüvvetin Anlamı

Fütüvvet, Arapça bir kelime olup; gençlik, yiğitlik, mertlik, delikanlılık, cömertlik, fedakârlık, yardımseverlik gibi anlamları ifade eder. Bir deyim olarak ise, "Allah'ın emirlerini yerine getirme, Peygamber'in sünnetine uyma ve Allah dostlarıyla birlikte olma" anlamında kullanılmaktadır. Fütüvvet; topluma yararlı işler olarak bilinen "iyi ve doğru şeylerin öğretilmesi ve hayata geçirilmesi, yanlış olan şeylerin de önüne geçilmesi" için toplumun hemen her kesimine yönelik bir iyilik hareketi olarak görülebilir.

Görsel 1.3: Kur'an-ı Kerim

Fütüvvetin İslam İnancı ile Bağı

Fütüvvet ehline göre fütüvvet düşüncesinin ana kaynağı Kur'an'dır; başka bir ifade ile Hz. Adem'den Peygamber Efendimize kadar bütün peygamberlerin tebliğ ettiği, ilahi mesajın temelini oluşturan evrensel ahlak ilkeleridir. Peygamberlerin özellikle Hz. Adem, Hz. Şit, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. Yusuf ve Hz. Muhammed'in fütüvvet ruhunun taşıyıcıları olduğu kabul edilir. Hz. İbrahim'in gençlik yıllarından itibaren tevhit mücadelesinde gösterdiği cesaret ve kahramanlık, onun fütüvvet

inancının zirvesinde görülmesine sebep olmuştur. Yine Hz. Musa'nın gençliğinden itibaren sergilemiş olduğu mücadele ve Hızır'ı bulmak için genç arkadaşı ile uzun yolculuğu, Hz. Yusuf'un genç yaşlarından itibaren farklı çilelerden geçmesi ve hepsine sabırla katlanarak başarıyla çıkması, özellikle de kendisine acımasız kötülük yapan kardeşlerine "Bugün, size kınama yok. Allah, sizi bağışlasın..." (Yûsuf Suresi: 92) diyerek büyük bir olgunluk göstermesi, Ashab-ı Kehf'in genç delikanlılarının hak uğruna verdikleri mücadeleler örnek olarak verilebilir.

Bundan başka, İslam geleneğinde başta Hz. Ali olmak üzere, Peygamber'in aile fertleri ve bazı sahabeler bu düşünceye öncülük etmiş bazı tarihi şahsiyetler fütüvvetin ve Ahiliğin örnek aldığı kişilerdir.

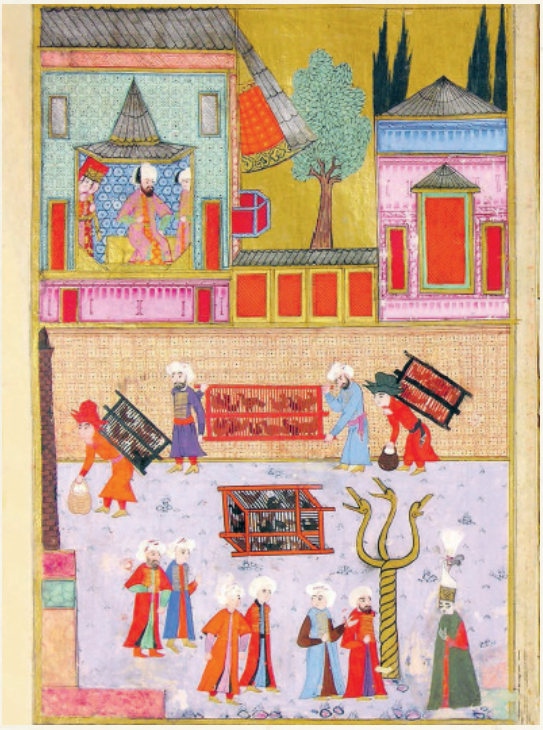
Fütüvvetin Kaynakları ve Fütüvvetnameler

Fütüvvet ile ilgili bilgiler 11. yüzyıldan itibaren İslam coğrafyasında fütüvvetnameler başta olmak üzere risaleler, destanlar, şecerenameler ve seyahatnameler gibi pek çok kaynakta yer almaktadır. Bunlardan en önemlisi olan fütüvvetnameler, fütüvvet ve Ahilik fikrini konu edinen, fütüvvet ve Ahilik teşkilatı mensuplarının uyması gereken usul ve erkânı içeren yönetmeliklerin yer aldığı eserlerdir. Arapça, Farsça ve Osmanlı Türkçesi dillerinde hazırlanmış pek çok fütüvvetname vardır. Fütüvvetnameler, esnaf ve sanatkârların ahlaki ilkeleri ile esnaf teşkilatının işleyiş biçimleri ve ritüelleri konu edinir. Bu belgeler esasında Ahinin günün her anında ve her alanda uyması gereken geniş edep kurallarını içerir.

Farklı Fütüvvet Anlayışları (Türleri)

Fütüvvet üç farklı toplum kesimine hitap eden bir yapı olmuştur. Bunlar gençler, sufiler (tasavvuf erbabı) ile esnaf ve sanatkârlardır. Fütüvvet hareketinin içeriğinde ve görünümünde zamanla bazı farklılıklar öne çıkmıştır. Buna göre;

Bireysel fütüvvet anlayışı: İslam'ın ilk yüzyılında daha çok gençler arasında yiğitlik, cömertlik ve

Görsel 1.4: Osmanlı Devleti'nde çizmeci esnafını gösteren bir minyatür (Surnâme)

Görsel 1.5: Osmanlı Devleti'nde ekmekçi esnafını gösteren bir minyatür (Surnâme)

yardımseverlik gibi temel ilkeleri göz önünde bulunduran bir hareket olarak ortaya çıkmıştır.

Devlet teşkilatı hâline gelen fütüvvet anlayışı: Ağırlıklı olarak yine gençler arasında sosyal, iktisadi ve siyasi içerikli bir sivil oluşum olarak Abbasîlerin son dönemlerinde bir devlet teşkilatı hâline gelmiştir.

Tasavvufî fütüvvet anlayışı: Fütüvvet, tasavvuf düşüncesi ve yaşantısı ile iç içe geçerek tasavvufi bakış açısının ve kavramlarının tesiri altında kalmaya başlamıştır. Özellikle cömertlik, diğerkamlık, başkalarının kusuruna bakılmaması, kanaat (elindeki ile yetinmeyi bilmek) ve elindekini başkasıyla paylaşmak gibi vasıflar fütüvvetin temel özellikleri olarak oluşmaya başlamıştır.

Askeri fütüvvet anlayışı: Fütüvvetin en öncelikli nitelikleri arasında yer alan cesaret, yiğitlik ve kahramanlık gibi özellikleri belli dönemlerde "kılıç fütüvveti" olarak anılmasına neden olmuştur. Bunlar savaş ehli olmuşlar ve Allah yolunda savaşmışlardır. Bu geleneğin pirinin Hz. Ali olduğuna inanılır. Zaten İslam geleneğinde Hz. Ali her zaman cesaretin, yiğitliğin ve savaş meydanlarındaki kahramanlığın sembolü olmuştur. Anadolu'nun ve Balkanların Türkleşmesi ve İslamlaşması sürecinde uç bölgelerde Alpler ve Alperenler olarak bilinen Türkmen zümrelerinin anladıkları ve icra ettikleri fütüvvet de esas olarak bu anlayış olmuştur.

Görsel 1.6: Levnî'nin Süvari minyatürü

Anadolu fütüvvet anlayışı (Ahilik): Fütüvvet anlayışının ya da hareketinin Anadolu'daki örgütlenmiş adı olarak Ahilik ise genel olarak birbirini seven, sayan, yardım eden, fakiri ve yoksulu gözeten, iş hayatında ahlaki kuralları esas alan esnaf ve sanatkârlardan oluşan bir teşkilatın adıdır. Ahiliğin, İslam'ın ilk asırlarında ortaya çıkan ve genç sanatkâr ve zanaatkârların bir araya gelmesiyle oluşmuş olan fütüvvet anlayışının Türkler tarafından Selçukluların son dönemleri ile Osmanlıların ilk dönemlerinde Anadolu'da geliştirilen milli bir yorumu olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu nedenle Ahilik, Anadolu fütüvveti olarak adlandırılmıştır. Bundan sonra Ahilik asırlarca adeta bir tür insan-ı kâmil yetiştirme anlayışı hâline gelmiştir.

Ahiliğin Genel Ahlaki İlkeleri ve Ekonomik Hayata Etkisi

Hak ile sabır dileyip bize gelen bizdendir. İlim, akıl ve ahlak ile çalışıp bizi geçen bizdendir.
Ahi Evran

Fütüvvet ve Ahilik kaynaklarında sürekli tekrarlanan ahlaki ilkelerin bir kısmı her Müslüman'ın hatta her insanın sahip olması gereken güzel huylar ve davranışlardır. Diğer ahlaki ilkeler ise iş hayatı ile ilgilidir. Fakat Ahiliğin ahlaki ilkelerini birbirinden ayırmak mümkün değildir. İki grup ilke birbirini tamamlayan, biri olmayınca diğerinin olamayacağı, olsa da pek bir anlam ifade etmeyeceği ilkelerdir.

Ahiliğin genel ya da birinci derece ahlaki ilkeleri, aynı zamanda evrensel ahlakın benimsediği ilkelerdir. Bu ilkeleri şöyle sıralayabiliriz:

- Doğruluktan ayrılmamak
- Yalan söylememek
- Cömert olmak
- Mütevazi olmak
- İyi huylarını geliştirmek
- Başkasının çıkarını kendininkine tercih etmek (diğerkâmlık ya da îsar), kendisini halka (hizmete) adamak
- Kusur aramamak, aksine kusurları örtmek
- Misafirperver olmak
- İnsanlara nasihat ederek onları iyi yola yöneltmek
- Haya sahibi olmak
- Dedikodu yapmamak
- Kimseye karşı düşmanlık ve kin beslememek
- Büyüklere karşı hürmetkâr, küçüklere karşı şefkatli olmak
- Nefsine hâkim olmak
- Eline, beline ve diline sahip olmak

Bunlar aynı zamanda bir iş insanı için de vazgeçilmez ilkelerdir. Çünkü bunların her biri doğrudan o kişinin kendisinin ve temsil ettiği kurumun (şirketin) itibarı ile ilgilidir. Dolayısıyla erdemli bir toplumda iş hayatında başarılı olmanın temel şartı bu özelliklere sahip olmaktan geçer.

Görsel 1.7: Beyşehir Bedesteni, Konya

Ahilik bir insan bilimidir.
Her şeyden, her ortamda
ve her çağda,
Denge ve düzen
tutturandır.
Dağıtılan değil,
toparlayandır.
Yıkan değil, yapan,
Dünya ve ahiret dengesi
tutturandır.

Ahi Evran

Başka bir ifade ile bunlar üretimle, ticaretle uğraşan herkesin sahip olması istenen, sahip olunduğunda iş hayatında önemli avantajlar sağlayan ilkelerdir. Bahsi geçen genel ahlaki ilkeler aynı zamanda "iş hayatının birinci derece koşulları" olarak da düşünülebilir. Zira bu temel ahlaki vasıflara haiz olmayan bir kişinin iş hayatında güvenilir, birlikte iş yapılabilir, borç verilebilir ya da malı alınabilir biri olarak bilinmeyeceği; bu nedenle de uzun dönemde başarılı olamayacağı görülecektir.

Sıra Sizde

A) Ahiliğin genel ahlaki ilkelerini aşağıda verilen şemaya örnekte olduğu gibi yazınız.
B) İlkelerin anlamı ve önemini tartışınız.
C) İlkelerin karşıtı olan davranışları belirleyiniz ve bu davranışların sonuçlarını tartışınız.
Ç) Bu ilkelerin günümüzde uygulamalarına örnekler veriniz.

B) Bir işletme sahibi sadece yüksek kâr elde etmeyi hedefliyorsa ne tür problemlerle karşılaşması muhtemeldir? Düşüncelerinizi Ahilik anlayışını da dikkate alarak aşağıda verilen noktalı alana yazarak öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla tartışınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

C) Ahiliğin ahlaki ilkelerinin günümüz iş ve çalışma hayatındaki ilkelerle benzerliklerini aşağıdaki boşluklara yazınız.

İş ve Çalışma İlkeleriyle Benzerlikleri

....	....	....	....	....

Ç) Aşağıdaki hikâyeyi okuyunuz. Hikayeyi esas alarak hikâyenin sonundaki soruları cevaplayınız.

DÜRÜSTLÜK

Bir toplantıya gideceğim. Baktım geç kalma ihtimali var, bindim bir taksiye, muhabbetçi bir arkadaş. O anlatıyor, ben dinliyorum. Tam iş yerinin önüne geldik, Ankara'da Bakanlıklar. Diyelim ki 9.75 tuttu, ben 10 lira uzattım. Hani hepimizin yaşadığı sahne vardır ya, taksici üstünü arıyormuş gibi yapar, siz de para üstünü alabilmek için bir ayak dışarıda inmemek için debelenirsiniz. Tam o sahne olacak. Bu, para üstü var mı diye aranmaya başladı.

"Üstü kalsın kardeşim" dedim.

Döndü bana doğru:

"Vaktin var mı ağabey?" dedi.

"Evet" dedim (benim tek ayak dışarıda).

Dörtlülere bastı, trafik dört şerit akıyor, indi araçtan. Önde bir büfe var. Gitti oraya, bir şeyler konuşup geldi. Bana yirmi beş kuruş uzattı, belli ki para bozdurmuş.

"Birader" dedim, 9.75 değil, 10.50 yazsa ister miydin elli kuruşu benden?

– Ne alacağım ağabey elli kuruşu.

– Peki, niye gittin yirmi beş kuruş için o kadar uğraştın. Üstü kalsın demiştim.

Döndü bana, attı kolunu arkaya:

– Vaktin var mı ağabey?

– Var.

– Çek kapıyı o zaman.

Muhabbetçi bir taksiciyle karşı karşıyayız.

Beş dakida konuştuk. İngiltere'de profesöründen, bilmem kiminden eğitimler aldım. O taksicinin beş dakikada öğrettiklerini, İngiliz hocalar günlerce verdikleri derslerde öğretemediler.

– Ağabey, biz Keçiören'de beş kardeşiz. Babam ameleydi benim, günlük yevmiyeye giderdi; artık inşaat falan bulursa çalışır gelir, o gün iş bulamamışsa, biz eve gelişinden, yüzünden anlardık. Durumumuz hiç iyi olmadı. Akşam yer sofrasında yemek yerdik. Yemek bitince babam bize "durun kalkmayın" derdi. Önce dua ederdik sonra babam bize sofrada konuşma yapardı.

Görsel 1.8: Günlük işlerde çalışanları konu alan bir kartpostal

"Aha" dedim, "Bizim meslekten, seminerci."

– Ne anlatırdı baban?

– Hayatta nasıl başarılı olunacağını.

(Öz Keçiören Antony Robbins'i.)

Şoför de ben de gülümsedik.

O gün inşaat için çağırmazlarsa eve para getiremiyor, sonra çocuklara hayatta başarı teknikleri anlatıyor.

– Babam sabah işe gidince büyük ağabeyimiz onu taklit ederdi, delik bir çorapla pantolonun ceplerini çıkarır, dört kardeşi karşısına alıp "dürüst olun, evinize haram lokma sokmayın" diye anlatırken, biz de gülerdik. Annem kızardı, "Babanızla alay etmeyin. O, hem dürüst hem de çalışkandır" derdi. Yan evde iki kardeş vardı, onların babası zengindi. Babaları birahane işletiyordu ama adamda her numara vardı, kumar falan oynatırdı. Bizim yeni hiçbir şeyimiz olmadı, hep o ikisinin eskilerini kullandık. O amca mahalleden geçerken biz beş kardeş ayağa kalkardık çünkü bize bahşiş verirdi. Babam eve girince ayağa kalkmazdık çünkü hediye, para falan hak getire. Ağabey, biz babayı kaybettik. Altı ay

içinde yandaki baba da öldü. Yandaki baba iki çocuğa beş katlı bir apartman, iş yeri birahane, dövizler ve araziler bıraktı. Bizim baba ne bıraktı biliyor musun?

– Ne bıraktı?

– Bakkal veresiyesi ve konuşmalarını bıraktı: "Evladım işinizi dürüst yapın, hakkınız olmayan parayı almayın..." falan filan. Ağabey, aradan on beş yıl geçti, diğer iki kardeş kumarda yediler tüm parayı, şimdi cezaevindeler, ne ev kaldı, ne birahane. Tüm aile dağıldı gitti.

Biz beş kardeş, beşimizin Keçiören'de taksi durağında birer taksisi var. Hepimizin birer ailesi, çoluk çocuğu, hepimizin birer dairesi var. Geçenlerde büyük ağabeyimiz bizi topladı ve dedi ki:

"Asıl mirası bizim baba bırakmış."

O gün hepimiz ağladık. Beş kardeş de taksiciliğe başladığımızdan beri, taksimetrenin yazmadığı 10 kuruşu evimize sokmadık. Her şeyimiz var Allah'a şükür.

Çok duygulandım, veda ettim, tam ineceğim:

– Dur ağabey, asıl bomba şimdi.

– Nedir bomba?

– Nerede oturuyoruz biliyor musun? O iki kardeşin oturduğu beş katlı apartmanı biz aldık. Beş kardeş orada oturuyoruz.

(...)

Ahmet Şerif İZGÖREN, *Süpermen Türk Olsaydı, s. 77-80*

1. **Metinde verilmek istenen mesajlar nelerdir? Bu mesajları doğru buluyor musunuz? Neden?**
2. **Metinde hangi Ahilik ilkelerine yer verilmiştir?**
3. **Toplumumuzda Ahilik kültürü hâlâ yaşatılmakta mıdır? Tartışınız.**

Sade pirinç zerde olmaz bal gerektir kazgana (kazana),
Baba malı tez tükenir, evlat gerek kazana.

Doğru olsan ok gibi elden atarlar seni
Eğri olsan yay gibi elde tutarlar seni
Menzil alır doğru ok elde kalır eğri yay.

Görsel 1.9: Ahi Evran'ın temsilî heykeli, Kırşehir

AHİLİĞİN ANADOLU'DA KURULUŞU, GELİŞİMİ VE AHİ EVRAN'IN ÖNCÜLÜĞÜ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Güzel bir ahlaka sahip olmak neden önemlidir? Tartışınız.**
2. **Hacı Bektaş-i Veli'nin "**Bir olalım, iri olalım, diri olalım.**" sözüyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?**
3. **Ahi Evran "**Toplum çeşitli sanat kollarını yürüten insanlara muhtaç olduğuna göre bu sanat kollarını yürüten çok sayıda insanın belli bir yere toplanmaları ve her birinin belli bir sanat ile meşgul olmaları gerekir ki toplumun bütün ihtiyacı görülmüş olsun.**" sözüyle ne anlatmak istemiştir? Tartışınız.**

Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya İlk Göçü ve Anadolu'nun Türkleşmesi

Türklerin 1071'de Malazgirt Savaşı'yla elde ettikleri zaferle birlikte Anadolu'nun kapıları Müslüman Türklere açılmış oldu. Bu tarihten itibaren Türklerin Maveraünnehir, İran ve Azerbaycan'dan Anadolu'ya yönelik göç dalgası yoğunlaşmıştır. Göç dalgasının büyüklüğünde Moğol baskısının yanı sıra değişen ticari koşullar, sürülerini otlatmak için daha verimli toprak arayışları gibi sebeplerin de etkisi vardır.

Türkler Anadolu'ya göç ederken önce İran'a gelmişler, bir kısmı orada kalmış, bir kısmı da İran'dan Anadolu'ya geçerek Anadolu'nun farklı bölgelerine yerleşmişlerdir. Bu bakımdan İran, Türklerin Orta Asya'dan küçük Asya olarak adlandırılan Anadolu'ya göçlerinde adeta bir köprü

vazifesi görmüş; ardından Türklerin Anadolu'da kurdukları devlet ve medeniyet hayatını Fars kültürünün, dilinin ve edebiyatının etkilemesine neden olmuştur.

Bilgi Notu

Ahilik teşkilatının yüksek ticaret ahlakı ve çalışma disiplininin, günümüzde de yaşatılması hem ekonomik gelişme hem de sosyal adaletin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Anadolu kapılarının Türklere açılmasından 1225'e dek yaşanan göç dalgası, Türk savaşçılarının alplık ve yiğitlik vasıf ve heyecanları için bir uygulama alanı olmuştur. Türk göçebelerinin ise daha iyi bir iklime gelip otlak, yaylak ve kışlak aramaları için büyük bir fırsat olarak görülmüştür. Bu süre zarfında Anadolu'ya gelenler çoğunlukla hayvan yetiştiricileri ve askerlerden oluşmakta idi.

Anadolu'ya İkinci Göç Dalgası: Esnaf, Sanatkâr ve Tüccar Kesimin Göçü

Anadolu'ya bir sonraki yoğun göç dalgası 1277'de başlamıştır. Bizans korumasının zayıflamasıyla birlikte Anadolu uçlarındaki Türkmenler, Anadolu'nun iç ve batı kısımlarına doğru ilerlemişlerdir.

Görsel 1.10: Anadolu'ya göç eden Türklerin canlandırılması, Bursa Göç Tarihi Müzesi

Bu ikinci yoğun göç olayları, yine İran üzerinden gerçekleşmiştir. Göç edenler arasında Türk uygarlığının önemli merkezleri olan Buhara, Semerkand, Taşkent, Belh ve Merv gibi şehirlerde faaliyet gösteren esnaf, sanatkâr ve tüccarlar da yer almıştır. Hatta bu göç esnasında, sadece Merv şehrinden çoğu esnaf ve sanatkâr olan yetmiş bin ailenin batıya geldiği rivayet edilir.

İkinci göç dalgasıyla birlikte Anadolu'ya gelen Türkler daha zengin ve yerleşik hayata geçmiş insanlardan oluşuyordu. Doğal olarak bu insanlar Anadolu'da yeni oluşan Müslüman Türk toplumunun ekonomik, siyasi ve kültürel hayatına yön verecek kişiler idi. Başka bir ifade ile birinci göç dalgasıyla birlikte göç edenler yeni topraklarda kendilerini savunmuşlar ve yaşamlarını kırsal kesimde sürdürmüşlerdir. İkinci göç dalgasıyla birlikte iktisadi, siyasi ve sanatsal faaliyetlerin hayat bulacağı şehirlerde yaşayarak kurulacak medeniyetin tamamlayıcı unsurları olmuşlardır.

Görsel 1.11: Şevket Dağ'ın Kapalıçarşı adlı tablosu

Ahiliğin Kurucusu Ahi Evran ve Ahiliğin Oluşumu

Ahiliğin kurucusu olarak bilinen Ahi Evran-ı Veli Orta Asya'dan göç eden Türkmen bir ailenin çocuğu olarak İran'ın Hoy şehrinde 12. yüzyılda dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Fen ve dinî ilimlerde dönemin en yetkin âlimlerinden dersler almıştır. Otuzlu yaşlarında Bağdat'a gitmiş, orada önemli ilim ve tasavvuf çevreleri ile tanışmış; tefsir, hadis, kelam ve fıkıh gibi İslami ilimlerde dersler almış ve fütüvvet teşkilatına mensup olmuştur. Dinî, felsefi, tasavvufi ve tıbbi konularda çok sayıda eser vermiştir.

Ahilerin Kayseri'de İlk İmalat Faaliyeti: Dericilik

Ahi Evran, Anadolu Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi'nde Anadolu'ya gelmiş ve Kayseri'ye yerleşmiştir. Bağdat'ta gördüğü ve benimsemiş olduğu fütüvvet anlayışını Kayseri'den başlayarak Anadolu'da kurmaya başlamıştır. Anadolu fütüvveti olarak bilinen bu fütüvvet modeli, ekonomik hayatı merkeze alarak dinî, kültürel ve sosyal hayatı da kapsayacak şekilde, İslam inancına ve ahlakına uygun bir medeniyetin kuruluşuna öncülük etmiştir. Ayrıca, idari ve güvenlik alanlarında da bu medeniyetin sağlam temeller üzerine oturmasına katkıda bulunmuştur.

Kayseri ve diğer Anadolu şehirlerinde bu dönemde yerleşik halk arasında belli sanat dallarında uzmanlaşmış profesyonel bir kitle vardı ve bu insanlar ürettikleri malları ürün gruplarına göre oluşturulmuş dericilik, bakırcılık ve dokumacılık gibi çarşılarda ve bedestenlerde satıyorlardı.

Ahi Evran, Kayseri'nin merkezinde dericilik yapmaya başlamıştır. O dönemden itibaren de dericilikle uğraşan Kayseri Ahileri, zaviyelerinin çok yakınında büyük bir tabakhanede faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Ahi Evran'ın öncülüğünde Ahiler, o dönem Kayseri'de dericilik imalatı konusunda uzmanlaşmış ve ticaret hayatını canlandırmışlardır.

Ahi Evran daha sonra Hacı Bektaş-i Veli'nin tavsiyesiyle esnaf dayanışma teşkilatı olan Ahiyan-ı Rum teşkilatını, eşi Fatma Bacı ise Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması sürecinde önemli rol oynayan bir diğer sivil teşkilat olan Bâciyân-ı Rûm'u kurmuştur. "Bacı" kelimesi, abla, kız

İlim gökyüzündedir,
kim onu indirecek.

Veya yer altındadır,
kim çıkaracak.

Yahut dağların
ötesindedir, kim onu
getirebilir demeyin.

İlim kalplerinize
yerleştirilmiştir.

Sıddıkların ahlâkıyla
ahlâklanın ki,
kalplerinizde ilim
belirerek sizi mutlu
kılsın ve korusun…

Ahi Evran

kardeş; "Rûm" kelimesi ise Anadolu anlamını ifade eder. Teşkilata mensup kadınlar Ahiyan-ı Rum teşkilatına paralel hem dinî hem de sosyal çalışmalar yapmışlardır.

Görsel 1.12: Ahi Evran Esnaf ve Sanaatkârlar Müzesi girişi, Kayseri

Kayseri'nin Selçuklulara bir dönem başkentlik yapması ve Selçukluların önemli idari, ticari, ilmî ve kültürel merkezlerinden biri olması Kayseri'yi kentli entelektüel kapasitesi olan bir merkez olarak öne çıkarıyordu. Ahi Evran'ın, bu dönem Kayseri yakınlarında bulunan Pazaören kasabasında yer alan "uluslararası pazar yeri" anlamına gelen Yabanlu Pazarı'nın kurulmasında da katkısının önemli olduğu sanılmaktadır. Yabanlu Pazarı, o dönemde Akdeniz ve Karadeniz limanları vasıtasıyla deniz ötesinden gelen ticaret adamları ile Orta Asya'dan gelen ticaret adamlarını buluşturan uluslararası bir pazar ya da fuar konumuna sahipti.

Ahi Evran'ın Konya ve Kırşehir'e Yerleşmesi ve Ahiliğin Anadolu'da Sivil Bir Harekete Dönüşmesi

Görsel 1.13: 13. yüzyılda Konya'da bir çarşının canlandırılması, Konya Panorama Müzesi

Ahi Evran, Kayseri'den sonra Anadolu'nun en önemli kültür ve sanat merkezlerinden biri olan Konya'ya yerleşmiş ve burada önemli bir etkiye sahip olan Mevlâna Celaleddin Rumi ile tanışmıştır. Konyadan sonra Kırşehir'e yerleşen Ahi Evran, burada esnaf ve sanatkâr kesime ağırlık vererek teşkilatlanmasını gerçekleştirmiştir. Ayrıca, daha önce Kırşehir'de yerleşik bulunan ve önemli bir sosyal etkinliğe sahip olan Hacı Bektaş-i Veli ile tanışmıştır.

XIII. yüzyılda Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması sürecinde Konya yöresinde Mevlâna Celaleddin Rumi'nin, Kırşehir yöresinde ise Hacı Bektaş-i Veli ve Ahi Evran'ın adeta bir iş bölümü yapmışçasına o günkü toplumun değişik kesimleri üzerinde önemli işlevleri yerine getirdikleri muhakkaktır. O dönemde bir yandan devletin yetişemediği sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel ve askerî alanlarda toplumun telafisi zor sıkıntılara düşmemesi için adeta birer paraşüt görevi görmüşler, bir yandan da devlet-millet kaynaşmasına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Sıra Sizde

A) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları metni dikkate alarak cevaplayınız.

ALLAH DER ÇALIŞIRIZ

Birkaç derviş Konya'da Hz. Mevlânâ'nın yanına giderler ve:

"Siz Mevleviler ne yaparsınız yâ Hz. Mevlânâ?" diye sorarlar. Mevlânâ "sema" yaptıklarına işaretle:

"Allah der, döneriz." der. Dervişler Konya'dan Sulucakarahöyük'e gelerek Hacı Bektaş-i Veli'ye, Mevlânâ'ya sordukları soruyu ve Mevlânâ'nın cevabını hatırlatarak:

"Peki, siz ne yaparsınız?" diye sorunca Hünkâr:

"Biz bir kere Allah deyince bir daha dönmeyiz." diyerek kinayeli bir cevap verir. Oradan Kırşehir'e geçen dervişler Ahi Evran sultanı bulurlar. Ona da Mevlânâ ve Hacı Bektaş-i Veli ile olan konuşmalarını anlattıktan sonra aynı soruyu yöneltirler. Ahi Evran şöyle der:

"Biz Allah deyip çalışırız."

M. Fatih Köksal, Ahi Evran ve Ahilik, s. 74-76

1. **Mevlânâ ve Hacı Bektaş-i Veli'nin dünya görüşü ile soruya verdikleri cevap arasında nasıl bir ilişki vardır?**
2. **Ahi Evran'ın kişiliği ile ilgili neler söylenebilir?**
3. **Siz Ahi Evran'ın yerinde olsanız nasıl bir cevap verirdiniz? Neden?**

B) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları metni dikkate alarak cevaplayınız.

FATİH SULTAN MEHMET HAN'IN HALKINI İMTİHANI

Fatih Sultan Mehmet Han İstanbul'u fethetme planları yapıyordu. Henüz 21 yaşında olan hükümdar, İstanbul'un fethine girişmeden önce halkını imtihan etmek istemişti. Sabahın erken saatlerinde tebdilikıyafet ederek Osmanlı'nın başşehri olan Edirne'de çarşıya çıktı.

Çarşının bir tarafından girip alışveriş yapmaya başladı. Birinci dükkâna girip bir şey aldı. İkinci bir şey istediğinde dükkân sahibi vermedi. Fatih Sultan Mehmet Han'ı tanımıyordu dükkân sahibi. Fatih Sultan Mehmet Han, malı olduğu hâlde neden vermediğini sordu.

Adam:

— Ben sana bir şey satmakla sabah siftahımı yapmış oldum, ikinci alacağını da karşıdaki dükkândan al çünkü o henüz siftah etmemiştir, dedi.

Fatih Sultan Mehmet Han memnun olmuştu. Öbür dükkâna girdi, bir miktar mal aldı. İkincisini istediğinde o tüccar da malı vermeyip Fatih Sultan Mehmet Han'ı komşu dükkâna gönderdi. Böylece Fatih Sultan Mehmet Han koca çarşıyı baştan sona kadar dolaştı. Hepsinde de aynı muamele ile karşılaştı.

Aldıkları erzakı, medresede ilim tahsil eden talebelere gönderdi, kendisi de saraya gelip Allah'a şükür secdesine kapandı ve şöyle dedi:

— Ya Rabbi sana hamdolsun. Bana böyle birbirini düşünen millet ihsan ettin. Ben bu milletimle değil Bizans'ı dünyayı bile fethederim.

Fatih Sultan Mehmet Han, İstanbul'un fetih planlarını hazırlamaya başlar. 51 gün süren muhasaradan sonra Bizans, hocası Akşemseddin'in de bizzat iştirakiyle fethedildi. İstanbul fethedildikten sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezi Edirne'den İstanbul'a taşındı.

Dr. Yusuf Ekinci, *Ahîlik,* s. 384-385

1. **Fatih Sultan Mehmet Han;** "Ya Rabbi sana hamdolsun. Bana böyle birbirini düşünen millet ihsan ettin. Ben bu milletimle değil Bizans'ı, dünyayı bile fethederim." **sözüyle ne anlatmak istemektedir?**

2. **Edirne'deki dükkân sahiplerinin davranışları ile Ahilik kültürü arasında nasıl bir ilişki vardır? Tartışınız.**

C) Aşağıda Ahilik düşüncesine uygun atasözleri verilmiştir. Bu sözlerden herhangi birini seçiniz. Verilen sözle ilgili düşüncelerinizi noktalı alana yazınız. Arkadaşlarınızla bu düşüncelerinizi paylaşınız.

- Birlikten kuvvet doğar.
- Bir elin nesi ver, iki elin sesi var.
- İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı.
- Tek kanatla kuş uçmaz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Araştırınız

Aşağıdaki çalışmayı yapınız.

1. Sınıfta 4-5 kişilik iki grup oluşturunuz.
2. Gruplara Ankara ve Kastamonu şehirlerindeki Ahilik ile ilgili bir tarihi mekânlar ve kişiler hakkında araştırma yapınız.
3. Araştırma sonuçlarına göre sunum hazırlayarak sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

AHİLİĞİN İŞ AHLAKI İLKELERİ VE EKONOMİK HAYATA ETKİSİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir işletme sahibinin taşıması gereken özellikler nelerdir? Tartışınız.**
2. **Bir iş yerinde çalışacak personelin seçiminde sizce hangi hususlara dikkat edilmelidir?**
3. **Bir işletme sahibinin çalışanlarına karşı olumlu davranışları, işletmesine hangi avantajları sağlar? Tartışınız.**

Ahiliğin iktisadi hayata dair doğrudan ahlaki ilkeleri yine fütüvvetnamelerdeki bilgilerden hareketle aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Tembellikten kaçınmak, yüksek çalışma azmine sahip olmak
2. İş bölümüne (uzmanlaşmaya) riayet etmek
3. Usta-çırak ilişkisini kurumsallaştırmak
4. Bir sanat/meslek veya iş sahibi olmak
5. İddihar (yastık-altı) yapmamak
6. El emeğine ve helal kazanca dayalı bir gelir sahibi olmak
7. Kanaat ve tevekkül sahibi olmak
8. Yardımlaşmayı benimsemek
9. Kalite ve standardizasyona riayet etmek
10. Piyasaların belli ahlaki kurallara göre işlemesini sağlamak ve tüketicilerin haklarını korumak üzere gerekli düzenlemeleri ve denetlemeleri yapmak

Tembellikten Kaçınmak ve Çalışma Azmine Sahip Olmak

İnsanın tembellikten kaçınması, çalışma azmine sahip olması; başarının, gelişmenin ve refahın hatta mutlu olmanın en önemli nedenlerinden biridir. Yaratılışın ve hayatın anlamı doğrultusunda çaba sarf etmek, aynı zamanda kişinin onuruna, aile efradına, ülkesine, mensubu bulunduğu topluma, insanlığa ve kâinata olan yükümlülüklerini yerine getirmesi için ahlaki bir sorumluluktur. Zira Tolstoy'un dediği gibi "Insan kendi değerini ancak çalışarak koruyabilir".

İnsanın sahip olduğu en değerli varlığı onurudur, ona en fazla kendisinin sahip çıkması gerekir. Tembellik insan onurunu ayaklar altına alır, insanı olmadık kişilere muhtaç hâle getirerek itilip kakılmasına neden olur. İnsanın kendisinin, ailesinin ve ülkesinin onurunu koruması için kendi onurunu koruması gerekir. Severek ve duygulanarak okuduğumuz Nurettin Dadaloğlu'na ait bir türkünün aşağıdaki dizeleri bu durumu çok güzel açıklar.

Kadir Mevlam senden bir dileğim var,
Beni muhannete muhtaç eyleme.
Eğer muhannete muhtaç eylersen,
Kara topraklara gark eyle beni.

Anadolu insanı hat sanatı levhalarında sık kullanılan bir deyişle "El kâsibü habibullah" yani "Çalışan/kazanan Allah'ın dostudur." ifadesini hafızasına kazımakla kalmamış, geleneksel olarak ülkenin en büyük alışveriş merkezi olan İstanbul Kapalıçarşısı'nın en büyük giriş kapısının üzerine bu levhayı koymuştur. Yine, yanlış yere çalışmadan Allah'tan rızık bekleyerek tevekkül ettiğini düşünenlere rızık için gayretin gerekliliğini anlatan "Kader gayrete âşıktır." ifadesi kullanılır. İstiklal şairi Mehmet Âkif'in tek çıkar yol olarak Allah'a dayanıp gayret gösterilmesini ve O'nun hikmetine boyun eğilmesini telkin eden aşağıdaki dizeleri de buna işaret eder:

Görsel 1.14: Kapalıçarşı'nın en büyük giriş kapısı

Müslümanlık tembelliği, miskinliği kesin bir dille reddetmiş ve muhannete muhtaç olmayı onur kırıcı olarak kabul etmiştir. İslam âlimleri çalışma saatlerinde geçimini temin etmek için ekonomik faaliyetlerle uğraşmak yerine cami köşelerinde veya başka yerlerde miskin miskin oturanları sert bir dille uyarmışlardır. O hâlde, çalışma sorumluluğunu yerine getirmeyen, kendi rızkını kazanmaktan kaçınıp kendisini ve ailesini başkasına muhtaç hâle getiren kişinin hem kendisinin hem de aile fertlerinin onurunu zedelediğini bilmesi gerekir. Hatta çalışmaktan kaçınan, tembellik eden insanların ülkesini geri kalmışlığa mahkûm edip, diğer toplumlar nezdinde onurunu/itibarını zedelediğinin bilincinde olması gerekir. O nedenle, herkesin hem kendisinin hem ailesinin hem de ülkesinin ve insanlığın refahı ve mutluluğu için elinden geldiğince çaba sarf etmesi ahlaki bir sorumluluktur. Allah'ın ve Peygamber'in Müslümanlardan beklediği de budur.

Allâh'a dayan, sa'ye sarıl,
hikmete râm ol,
Yol varsa budur, bilmiyorum
başka çıkar yol.

İş Bölümüne (Uzmanlaşmaya) Riayet Etmek

Ahilik sistemine göre her Ahinin yeteneğine uygun olarak seçtiği bir işinin olması ve onda sebat etmesi gerekir. Sürekli meslek değiştiren

Görsel 1.15: Osman Hamdi Bey'in Halı Satıcısı adlı tablosu

kişiler, önceki mesleğine geri döndüğünde, kalfa olarak çalışmaya başlayacağından, iş gücünün verimliliği de düşük olacaktır. Bu durum da kaliteli ürün üretmeye engel olmaktaydı. İş bölümü iş gücünün vasıf düzeyini yükseltecek, zaman kaybını azaltacak ve neticede verimliliği de artıracaktır. Zira üretimi gerçekleştiren temel iki faktörden birincisi emektir. Emeğin niteliği ise yeni teknolojilerin üretim hattında daha etkin kullanımı için vazgeçilmez bir unsurdur.

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi, üretim sistemlerinde de değişimlere yol açmaktadır. Bu değişime uyum sağlayabilecek vasıflı iş gücüne olan talep günümüzde daha fazla talep edilmektedir. Ahilik sisteminde her usta kendi alanında uzmanlaşır ve bu birikimini çıraklara aktarması vasıflı iş gücü yetiştirilmesine ve üretimde de verimlilik artışını sağlamaktadır. Ahilik vasıflı iş gücü ihtiyacının karşılanması bakımından günümüzde de ihtiyaç duyulan bir sistemdir.

Usta-Çırak İlişkisini Kurumsallaştırmak

Ahilik sisteminde işe çırak olarak girilirdi. Çırak sözcüğü de yiğit anlamında kullanılmaktaydı. Başka bir ifade ile sahibine bir iltifatı ifade ettiği söylenebilir. Sistem, esas itibarıyla bir mesleğin işe yeni başlayan kişiye meslek ilkeleri çerçevesinde adeta bir baba-evlat ilişkisi şeklinde verilmesini gerektirmekte idi. Mesleği öğrenmek için işe yeni başlayan kişi ise meslek disiplini çerçevesinde o işi öğrenmek zorundaydı. Çünkü her Ahinin kabiliyetine uygun bir meslek sahibi olması amaçlanmaktaydı. Mesleğe yeni giren kişi ustasına büyük bir itaat içerisinde olurdu. Çünkü çırak ustasına saygı göstermenin, marifetin başı olduğunu bilirdi. Ahilik sistemindeki bu usta-çırak ilişkisi toplumda işsizlik sorununa da çözüm üretmekteydi. Usta-çırak ilişkisi biçiminde kurulan yapı bugün bile geçerliliğini korumaktadır.

Bir Meslek ve İş Sahibi Olmak

Ahiliğin kaynaklarında her Ahinin mutlaka bir meslek ve iş sahibi olması gerektiği belirtilmiştir. Mesleğinde çalışarak hem kendisine hem de ekonomiye katkı sağlayabilir. Belki de en büyük israf, insanın çalıştığı hâlde yapabileceği potansiyel katkının altında bir katkı sunmasıdır. Özellikle günümüzde herkesin belli bir alanda uzmanlaşarak iş gücü verimliliğini artırması ve kendisini sürekli yenilemesi gerekir.

Kazancı Atıl Tutmamak, Ekonomiye Kazandırmak

Ahilikte kişinin tasarrufunu ekonomiye kazandırmak yerine atıl (yastıkaltı) olarak tutmaması gerekir. Onu ya kendisinin ya da başkasının yatırıma dönüştürmesi için değerlendirmesi tavsiye edilir. Zira tasarrufların meşru yollarla üretim faaliyetlerine dönüşmesi; buradan insanlara istihdam imkânlarının oluşması ve ihtiyaçların karşılanması hayırlı bir hizmet olarak kabul edilir.

Görsel 1.16: Çömlek ustası

Ahiliğin temel değerlerinden biri de "insanların hayırlısının insanlara hizmet eden" (Tirmizi: 54) olduğu inancıdır. Nitekim Anadolu insanının her alana uyguladığı vakıf kültürü bunun güzel bir örneğidir. Şeyh Edebali'ye atfen halk arasında yaygın olarak bilinen "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." sözü de buna işaret eder.

El Emeğine ve Helal Kazanca Dayalı Bir Gelir Sahibi Olmak

Ahiliğin en önemli ilkelerinden biri de Ahinin el emeğine ve alın terine dayalı bir helal kazanç temini yolunu seçmesidir. Kimlerin fütüvvet ehli (Ahi) olamayacağı sıralanırken Ahinin alın terine dayalı helal lokma peşinde olması, kazancına haram lokma karıştırmaması tavsiye edilir. Ahinin kendisini ve ailesini başkasına muhtaç etmemesi, meşru yollardan kazancını temin etmesi ve diğer insanların da iş ve gelir sahibi olmalarına katkı sağlaması istenir.

Kanaat Sahibi Olmak

Ahinin kanaat sahibi olması gerekir. Günümüzde iş hayatının vazgeçilmez bir ilkesi hâline gelen kâr elde etmenin işletmeler için tek hedef olarak seçildiğinde ne denli önemli sorunlara yol açtığı bilinmektedir. İşletmelerin kârlarını azami düzeye çıkarmak için kendi bünyelerinde çalışan insanların, ticari ilişkide bulundukları kişi ya da kurumların ve bunların dışındaki canlı ve cansız tüm varlıkların hakkını nasıl ihlal ettikleri sık sık görülmektedir. Bütün bunların sonucu olarak da toplumda hak ve adalet değerlerinin dikkate alınmaması gibi son derece tehlikeli bir durum ortaya çıkmaktadır. "... Eğer âdemoğluna bir dere dolusu altın verilse ikincisini ister. Eğer ikincisi verilse üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun içini (gözünü) ancak toprak doldurur..." (Tirmizi: 3793) hadisi de bu gerçeği anlatır. Bunun üstesinden gelmenin yolu, elde edebildiği ile yetinmeyi ve ona şükretmeyi bilmek yani kanaat sahibi olmaktır.

Görsel 1.17: Julia Pardoe'nın İstanbul Kapalıçarşı'nın içini konu alan tablosu

Yardımlaşmayı Benimsemek ve Kazancını Paylaşmak

Kazançta başkalarının hakkının olduğunu düşünüp paylaşmak da Ahilik kültürünün bir parçasıdır. Orta sandığı olarak bilinen bir geleneğe göre her esnaf grubu, mensuplarının ihtiyaç duyduğunda kullanması için para sandıkları oluşturmuştur. Bu dayanışma kültürünü halkın genelinde de görmek mümkündür. "Sağ elin verdiğini sol elin görmemesi" esasına dayalı olarak eskiden büyük camilerimizin kapılarında sadaka taşları vardı. Buraya para koymak isteyenler kimsenin görmemesi için akşam, yatsı ve sabah namazlarının giriş veya çıkışında para koyarlardı, ihtiyacı olanlar da o saatlerde parayı alırdı. İnsanlar kazançları ne olursa olsun şükretmeyi ama kazandıkça da paylaşmayı bilmelidir. Paylaşırken de insan onurunu zedelememeye dikkat etmelidir. Zira insan kendisinin mülkün bir kiracısı olduğunu, malını paylaşarak kendini ve malını temizlediğini bilmeli ve böyle bir fırsat oluştuğu için de ayrıca şükretmelidir.

Kalite ve Standardizasyona Riayet Etmek

Ahilik, karşılıklı sevgiyi ve dayanışmayı esas alan, toplumun sosyal ve iktisadi gelişimini belli standartlar çerçevesinde yürüten esnaf ve sanatkârlardan oluşan bir teşkilatlanma modelidir. Ahilik, kardeşlik hukuku üzerinden toplumun sosyal ve iktisadi hayatını ahlak ve kalite ilkeleri üzerine inşa etmeyi hedefleyen bir kurumsal zihniyettir.

Ahilik teşkilatının üyeleri ticaretle uğraşan insanlar oldukları için teşkilat faaliyetlerini daha çok yönetim kademelerinde ve iş âleminde göstermişlerdir. İş dünyasında rekabet edebilmenin yolu, rekabetin dinamiklerini anlayıp ona göre hareket etmekten geçer. Bunun için bugün dahi geçerliliğini koruyan ana ilke, üretilen mal ve hizmetin mümkün olan en düşük fiyattan en kaliteli şekilde üretilip müşteri memnuniyetinin sağlanmasıdır. Bu itibarla, Ahiler insanların sadece geçimlerini temin ettikleri bir yol olmaktan öte, özgün ve rekabetçi bir ekonomik sistemin inşası için uğraşmışlardır. Bunun için Ahiler rekabetin ana dinamikleri olarak kalite (standardizasyon) ve fiyat (maliyet) konularını kendileri için stratejik bir mesele olarak görmüşlerdir.

Piyasaların Belli Ahlaki Kurallara Göre İşlemesini Sağlamak, Düzenleme ve Denetlemeleri Yapmak

Görsel 1.18: Osmanlı'da satış yapan esnafı gösteren bir minyatür

Ahiliğin en temel ilkelerinden biri de piyasaların rekabetçi kurallara göre düzenlenmesi ve denetlenmesidir. Esnaf ve sanatkârlar, hem kendi geçimlerini sağlamak hem de insanların alacakları mal ve yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Anadolu şehirlerinde çarşılar kurmuşlardır. Bu çarşı usulü esnaf ve sanatkâr yapılanması, Ahi geleneğine uygun piyasa düzenleme ve denetleme tarzına da uygundu. Çünkü aynı mal ve hizmeti üreten ve satan esnaf ile aynı mesleği icra eden sanatkârlar veya hizmet erbabı aynı çarşı içinde faaliyet gösterdiklerinden birbirleriyle iletişim hâlindedir. Kaldı ki, o şehrin Ahiler tarafından görevlendirilen ve çarşıdan sorumlu kişi düzenli kontroller esnasında standartlara uygun olmayan ürünü herkesin göreceği bir yerde teşhir edeceğinden, kimse kolay kolay hile yoluna gitmezdi. "Pabucun dama atılması" olarak adlandırılan bu Ahi tarzı sivil düzenleme mekanizması, alıcı ve satıcıların hak ve menfaatlerini kurumsal bir kayıt altına almış oluyordu. Bu durumu, aynı işi yapan gerçek ve tüzel kişilerin rekabet içinde denetim mekanizması olarak değerlendirmek de mümkündür. Çünkü her esnaf ya da sanatkâr bir diğerinin aynası olarak konumlanıyor ve kendi aralarında birbirlerinin eksikliklerini giderme imkânı buluyorlardı. Tüketiciler ise istedikleri malı uygun bir zamanda daha ucuza ve daha kaliteli alma imkânına sahipti.

Görsel 1.19: Selçuklular Dönemine ait sikke, Selçuklu Uygarlığı Müzesi, Kayseri

Görsel 1.20: Selçuklular Dönemine ait terazi, Selçuklu Uygarlığı Müzesi, Kayseri

Sıra Sizde

Aşağıdaki uygulamayı yapınız.

Sınıfta iki gruba ayrılınız.

Gruplar;

1. Grup: Ahiliğin sosyal hayattaki önemi ile ilgili araştırma yapınız.

2. Grup: Ahiliğin ekonomik hayattaki önemi ile ilgili araştırma yapınız.

Araştırmalarınızdan elde ettiğiniz bilgiler doğrultusunda birer sunum hazırlayınız. Hazırladığınız sunumu sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

ETKİNLİK

A) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

GÖREV BİLİNCİ

Osmanlıların ilk Şeyhülislamı Molla Fenari (1350-1431) Şeyhülislam olmadan önce Bursa kadısı idi. Onun kadılığı sırasında bir adam pazardan at satın alır. Fakat alışverişin hemen arkasından atın hasta olduğunu fark eder. Atı geri vermek ister ama satın aldığı adam zorluk çıkarır, atın hastalığını kabul etmez diye önce kadıya gidip resmî kanaldan işi sağlama bağlamak ister. Mahkemeye gittiğinde Kadı Molla Fenari'yi yerinde bulamaz. İşini ertesi güne bırakır. Fakat at, o gece ölür. Adam ertesi gün olanları kadıya anlatır, mağdur olduğunu, ne yapması gerektiğini sorar.

Molla Fenari:

"Senin zararını ben ödeyeceğim." der.

Adam hayretle kadıya bakar:

"Niçin siz ödeyeceksiniz? Konuyla hiçbir ilginiz ve suçunuz yok ki..."

Molla Fenari:

"Evet, öyle görünüyor ama aslında benim de suçum büyük. Eğer sen dün makamıma geldiğinde ben yerimde olsaydım, olaya müdahale eder, atı geri verdirir, paranı iade ettirirdim. At da sahibinin elinde ölmüş olurdu. Bu imkân şimdi yok oldu. Senin zararına benim makamımda bulunmayışım sebep olduğu için zararını ben ödeyeceğim." der ve zararı öder.

1. **Metnin ana fikri nedir?**
2. **Bir toplumda özünde doğru olmak neden önemlidir? Tartışınız.**

B) Bölgenizdeki işletmeleri dikkate alarak işletmelerin çalışanlarına, çalışanların işletmelere karşı sorumluluklarını araştırınız. Aşağıdaki uygun alana işletmelerin çalışanlarına karşı sorumlulukları ve çalışanların işletmeye karşı sorumluluklarını yazınız.

İŞLETMENİN ÇALIŞANLARINA KARŞI SORUMLULUKLARI	ÇALIŞANLARIN İŞLETMEYE KARŞI SORUMLULUKLARI
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....

C) Aşağıdaki soruların cevabını noktalı alanlara yazınız.

1. **Sizce işletmelerin çalışanlarına karşı ve çalışanların işletmelere karşı sorumluluklarını yerine getirmemelerinin/getirememelerinin nedenleri nelerdir?**

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

2. **Sizce Ahiliğin iş ahlakı ilkelerinin bu sorunların çözümünde nasıl bir etkisi olabilir?**

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

AHİLİĞİN TÜRK KÜLTÜRÜNE VE SOSYAL HAYATA KATKISI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir işletme sahibinin sosyal, sanatsal ve sportif projeleri desteklemesnin toplum ve işletmeye ne gibi katkıları olabilir? Tartışınız.**
2. **Müşterilerin almış oldukları ürünlerden ve işletmeden memnun olması neden önemlidir?**

Görsel 1.21: Mısır Çarşısı, İstanbul

Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Ahilik

Anadolu Ahi teşkilatı, Anadolu Selçukluları zamanında fütüvvet teşkilatının etkisi ile teşekkül etmiştir. Anadolu'daki sosyal, kültürel, siyasi, ticari ve hatta askerî ortam da Ahi Teşkilatı'nın kurulmasında etken olmuştur.

Ahilik, Selçuklular Dönemi'nde ve Osmanlıların özellikle ilk Dönemi'nde devlet ve millet hayatında önemli bir etkinliğe sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucularından Osman Gazi ve kayınpederi Şeyh Edebali de Ahi olmuştur. Hatta şed kuşanarak Ahi olduğu için Orhan Gazi'ye de Ahi unvanlarından "ihtiyarüddin" lakabı bile verilmiştir. Bunların dışında Osmanlı Beyliği'nin kurulmasında ve büyümesinde hizmet eden Şeyh Mahmud Gazi, Ahi Şemseddin ve oğlu ile Cendereli (Çandarlı) Kara Halil de Ahilerdendir.

Osmanlı gibi ilk yıllarında savaşlarla hızlı bir büyüme trendi gösteren bir devletin (beyliğin) fethettiği yerlerde kendisini kabul ettirebilmesi ve kalıcı olabilmesi için uygulanabilir bir uygarlığın da taşıyıcısı olması gerekir. Yoksa elde edilen topraklar çok geçmeden kaybedilebilir. Bu duruma düşmemek için o yerlerde kendine özgü adil bir uygarlığın yerleşmesi gerekir. Ancak yeni filizlenen bir devletin her ikisini birden yerine getirebilmesi de kolay değildir. Devletin bir yandan yeni yerleşmeye çalıştığı topraklarda güvenliği sağlaması ve yeni fetihler peşinde koşması, bir yandan da sosyal, ekonomik ve teknik altyapıyı hazırlaması kolay olmayacaktır. Başka bir ifade ile devletin böyle durumlarda şehir, kasaba ve köylerde yol, su, köprü, eğitim, ticaret ve dinî hayatın tanzimi ile yeterince ilgilenmesi beklenemez. Hatta ülke içinde güvenli seyahat etmek ve yurt savunması sürecinde sorumluluklarının farkında olan ve iyi örgütlenmiş bir sivil toplum örgütüne ihtiyaç doğmuştur.

Kırşehirli Osmanlı tarihçisi Âşık Paşa, Osmanlı'nın ilk dönemlerinde bu görevi yerine getiren dört önemli sivil toplum kuruluşundan bahseder. Bu sivil toplum kuruluşları şunlardır:

- Gaziyân-ı Rum: Anadolu Gazileri
- Abdalân-ı Rum: Anadolu Erenleri
- Ahiyân-ı Rum: Anadolu Ahileri
- Bâciyân-ı Rûm: Anadolu Kadınları

Yukarıda adı geçen sivil toplum kuruluşlarının İmparatorluğun kuruluş yıllarında ortaya çıkan sıkıntıların önlenmesinde önemli rol üstlendikleri bilinmektedir. Anadolu Gazileri, uç bölgelerinde (serhatlerde) gaza ile meşgul olan Alplere denilirdi. Anadolu Abdalları, Anadolu'nun ve Balkanların Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında etkin rol oynayan sufiler (dervişler ya da erenler) idi. Horasan Erenleri olarak da bilinen söz konusu dervişler, yeni fethedilecek bölgelere önceden giderler; dağlarda, bayırlarda, mezra veya köylerde çadır kurup toprağı işleyerek ve koyun, keçi besleyip sürü sahibi olarak o bölgelerin İslam inanç değerleri ile Türk örf ve âdetlerine alışmalarını sağlarlardı. Hatta uç bölgelerinde yurt savunmasında ve gaza hareketlerinde Alplerle birlikte mücadele verdikleri için bu iki zümre zamanla iç içe geçmiş ve Alperenler olarak adlandırılmıştır. Zira İslam geleneğinde yurdu düşmandan arındırmakla nefsi şeytani duygu ve düşüncelerden arındırmak için sarf edilen çabaların tamamı millî ve manevi bir görev olarak kabul edilmiştir.

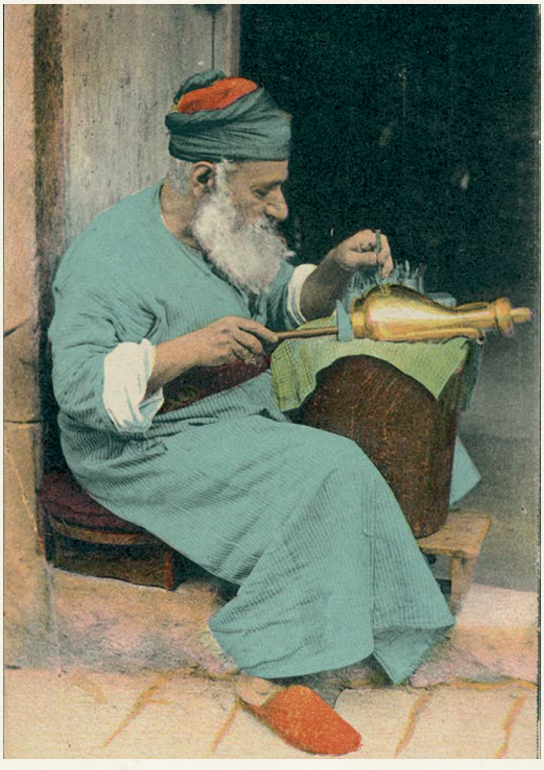
Anadolu Ahileri ise fütüvvet geleneğinin Anadolu İslam kültürü ile kaynaşmış bir devamı olarak daha ziyade esnaf ve sanatkarlardan oluşan bir birlik idi. Nitekim, Ali Emiri'nin dediği gibi, "Ahilik, millî bir birlik olup himmetleri sonunda Osmanlı İmparatorluğu gibi büyük bir devlet ortaya çıkmıştır." Ahiliğin ilkelerinin belirtildiği fütüvvetnameler, yukarıda ifade edilen sosyal düzenin sağlanması ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine hizmet edecek şekilde hazırlanmış, adeta birer toplumsal ve sosyal sözleşme metinleri olarak görülebilir.

İbni Battuta'nın İzlenimlerine Göre Ahilerin Sosyal Hayattaki Yeri

Ahilikle ilgili en önemli kaynaklardan biri de Faslı seyyah İbni Battuta'nın Seyahatnamesi'dir. 1326 yılında dünyayı dolaşmaya başlayan ünlü seyyah, Anadolu topraklarındaki seyahatine ilk olarak Alanya'dan başlar ve doğudan batıya, güneyden kuzeye pek çok önemli şehri ziyaret eder ve 14. yüzyıl Anadolu Müslüman Türk insanının hayat tarzı ve uygarlık düzeyi ile ilgili önemli bilgiler anlatır. İbni Battuta, seyahati boyunca uğradığı her şehirde o yöre halkının sosyal, kültürel ve ekonomik

yaşam tarzı ile yörenin yöneticileri, yönetim tarzından ve yönetenlerle yönetilenler arasında son derece önemli roller üstlenmiş olan Ahilerden bahseder. İbni Battuta o dönemde Anadolu şehirlerinin kardeşlik ruhuna uygun olarak sosyal ve iktisadi bakımdan dayanışma hâlinde, huzurlu, bereketli ve medeni şehirler olduğunu belirtir. Aşağıda Anadolu şehirlerini şöyle ifade etmektedir:

"Bilad-ı Rum denilen bu ülke, dünyanın en güzel memleketidir. Cenab-ı Hak, dünyanın öteki ülkelerinde ayrı ayrı ihsan ettiği güzellikleri burada topyekûn bir araya getirmiştir. Ahalisi güzel yüzlü ve temiz giyinişlidir. Yemekleri ise çok nefistir. Burada yaşayanlar Allah'ın en şefkatli kulları olup, onlar için bolluk ve bereket Şam'da, şefkat ise Bilad-ı Rum'dadır denilmiştir. Burada bir zaviye ya da bir eve girdiğimizde komşularımız kadın olsun erkek olsun derhal durumumuzu soruştururlardı... Ayrılacağımız sırada sanki akrabaymışız gibi bizimle vedalaşırlar ve bu ayrılıktan duydukları üzüntüyü gözyaşları ile ifade ederlerdi… Ekmek pişirildiği gün, bulunduğumuz beldenin erkekleri bize sıcak ekmeklerle birlikte nefis yiyecekler getirirler ve 'bunu size kadınlar gönderdi, sizden dua istiyorlar' derlerdi".

Görsel 1.22: Bakırcı ustasını konu alan bir kartpostal

İbni Battuta Anadolu Türk şehirlerinde yöneticilerin halkla ilişkisinin de iyi olduğundan; nitekim uğradıkları her şehirde o yörenin sultanı, beyi ya da önde gelen yöneticisi tarafından kabul edildiklerinden bahseder. Hatta yörenin yöneticilerinin namaz vakitlerinde camilerde, bazı yemek ziyafetlerinde evlerde ve kamu işlerinin yürütüldüğü yapılarda halkla sık sık birlikte olduğunu aktarır. Ahiler her şehirde halk ile yönetim arasında adeta bir köprü vazifesi görmüşler, yöneticiler de tevazu hâlinde halkla iç içe yaşamışlardır.

Ahiler şehirlerde eğitim, iş gücü eğitimi ve meslek eğitimi, meslek edinimi ve iş ahlakı, iktisadi hayatın düzenlenmesi, sosyal yardımlaşma, misafirlerin konaklaması, dinî bilgilerin gönüllere nüfuz etmek suretiyle geniş halk kitlelerine öğretilmesi ve gerek duyulduğunda şehrin savunmasına katkıda bulunulması, hatta öncülük edilmesi gibi çok çeşitli toplumsal işlevleri yerine getirmişlerdir. Mesela, Ahilerin Kayseri'nin Moğol istilasına uğradığında şehrin savunmasına verdikleri katkı ile Ankara ve Bursa'nın savunmasına verdikleri destek önemlidir. Hatta bulundukları şehirde ani bir ihtiyaç ortaya çıkmışsa Ahi teşkilatları sorumluluk almaktan kaçınmamışlardır.

Ahiler, Anadolu'da şehirlere giren çıkan insanlarla tanışmışlar ve onlara mihmandarlık yapmışlardır. Yerleşim birimleri büyüdükçe sosyal, kültürel ve iktisadi sorunlar da hızla arttığı için çoğu defa yöneticiler bu sorunların üstesinden gelmede başarılı olmakta zorlanabilirler. Ahilik gibi sivil toplum kuruluşları iyiliğin, huzurun ve refahın hâkim olması; kötülüğün, fitnenin ve yoksulluğun ortadan kalkması için çalışmışlar, Anadolu medeniyetinin mayasını hep tatlı ve lezzetli kalmasını sağlamışlardır. Nitekim İbni Battuta Ahilerle ilk tanıştığı Antalya'da Ahileri şöyle anlatmıştır:

"Her şehirde ve her köyde bulunan Ahiler, bekâr ve sanat sahibi gençlerin oluşturduğu bir tür cemiyetti. Bunlar birbirleriyle çok sıkı bir dayanışma içindedirler. Her birinin halk içinde muteber birer mesleği vardır. Memleketlerine gelen yabancılara yakın bir ilgi gösterir; onların yiyecek ve içeceklerini temin eder, konuklarının insani ihtiyaçlarını karşılamakta ellerinden gelen bütün itinayı gösterirler. (...) İşte bu gibi hususlarda Ahilik cemiyetinin dünyada eşi ve benzeri yoktur... Ben İbni Battuta, dünyada bunlardan daha güzel ve daha hayırlı işler yapan kimseler görmedim. Şiraz ve İsfahan halkının hareketleri bunlarınkine biraz benzemekte ise de Ahiler memleketlerine gelen ve giden yolculara yakın ilgi göstermek, şefkat ve iltifatta bulunmak bakımından onları bir hayli aşmış durumdadırlar."

Görsel 1.23: Levnî'nin esnaf loncalarının resmigeçidini gösteren bir minyatürü

Şehir ve köylerdeki fütüvvet cemiyetinin mensubu gençler, gündüz kazandıkları parayı ikindi vaktinden sonra zaviyeye getirirlerdi. Zaviyeye getirilen bu paralar, misafirlere yapılan masraflarda kullanılırdı. Bu durum da Ahilerin şehirlerde iktisadi dayanışmasına güzel bir örnek oluşturmaktadır. Nitekim Antalya'da İbni Battuta'yı misafir eden Ahiler de fakirdir ancak bir araya gelerek kazançlarından hayır amaçlı olarak kullanacakları ortak bir fon oluştur-

Görsel 1.24: Zincirli Bedesten kapalı çarşısı, Gaziantep

muşlardır. Burada İslam inancının ve kültürünün tavsiye ettiği malın Allah yolunda harcanması yoluyla çoğalacağı ilkesinin Anadolu Türkleri tarafından yerine getirildiği anlaşılmaktadır. Hatta Ahiler iyilikte yarışmak uğruna bazen aşırılığa kaçarak birbirleriyle kavga ettikleri bile olmuştur.

"Sizin en hayırlınız ahlakı en güzel olanınızdır."

Hz. Muhammed (S.A.V.)

Sıra Sizde

A) Osmanlı Devleti Dönemi'nde yaşayan bir Ahi olduğunuzu düşününüz. Yaşadığınız bölgede iktisadi dayanışma için neler yapmak isterdiniz? Cevaplarınızı aşağıda belirtilen alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

B) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

BUĞDAY

Her yıl yapılan "en iyi buğday" yarışmasını yine aynı çiftçi kazanmıştı. Çiftçiye bu işin sırrı soruldu. Çiftçi:

"Benim sırrımın cevabı, kendi buğday tohumlarımı komşularımla paylaşmakta yatıyor." der.

"Elinizdeki kaliteli tohumları rakiplerinizle mi paylaşıyorsunuz? Ama neden böyle bir şeye ihtiyaç duyuyorsunuz?" diye sorulduğunda:

"Neden olmasın?" dedi çiftçi.

"Bilmediğiniz bir şey var; rüzgâr olgunlaşmakta olan buğdaydan poleni alır ve tarladan tarlaya taşır. Bu nedenle komşularımın kötü buğday yetiştirmesi demek, benim ürünümün kalitesinin de düşük olması demektir. Eğer en iyi buğdayı yetiştirmek istiyorsam komşularımın da iyi buğdaylar yetiştirmesine yardımcı olmam gerekiyor." der.

1. **Metinde** "en iyi buğdayı" **yetiştiren çiftçinin başarılı olmasının nedeni nedir?**
2. **Metindeki duruma benzer olaylara siz de örnekler veriniz.**

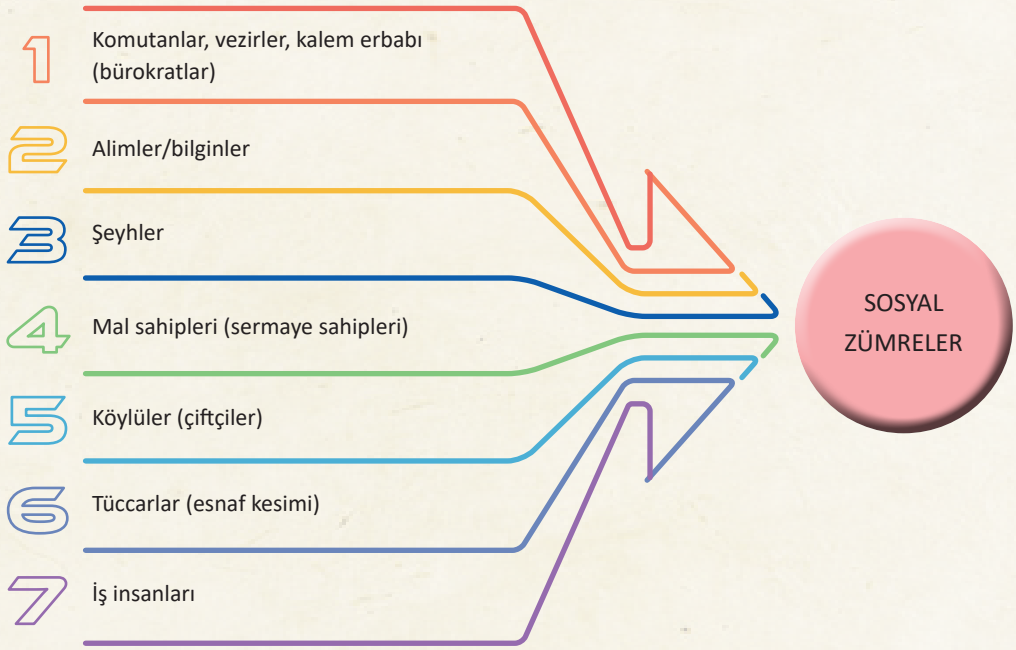
AHİLİK TARZI ESNAF SİSTEMİNİN YAPISI

Hazırlık Çalışmaları

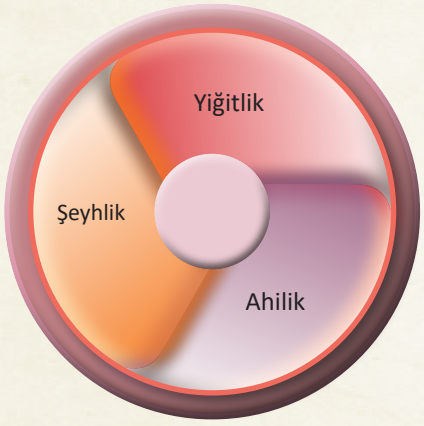
1. **Çevrenizde esnaf ya da sanatkâr olarak adlandırılan kimseler var mı? Bu kişilerin özellikleri nelerdir? Açıklayınız.**
2. **Günümüz esnafların hangi özelliklerini olumlu hangi özelliklerini olumsuz buluyorsunuz? Tartışınız.**

Ahilikte Mertebeler/Dereceler

Ahilik farklı sosyal gruplar arasında kabul gördüğü için, bu sosyal gruplar arasındaki Ahilerin kendi içindeki kademeleri ya da dereceleri de farklı olmaktaydı. Bu sosyal zümreler söz konusu kaynaklarda yedi sınıfta toplanmıştır. Bunlar şunlardır:

Görüldüğü gibi Ahilik geleneği toplumun her kesimine hitap eden bir anlayışı temsil etmektedir. Her sosyal zümre üç kademeden oluşmuştur. Bunlar sırasıyla şöyledir:

Başka bir deyişle, teşkilatın başlangıç/giriş aşamasında olanlara yiğit, sisteme kabul edilmiş nakîp zümreleri olarak ifade edebileceğimiz orta tabakaya Ahi, teşkilatın profesyonel kadrosunu oluşturan öncü ve öğretici kademede bulunanlara ise şeyh denilir. Bu aşamalarda her birinden diğerine yükselme belli şartlara tabi ve özel merasimlerle gerçekleştirilmiştir.

Her sosyal ve iktisadi zümrede bu üç ana mertebe (tabaka) kendi içinde üçer alt kademeden oluşmaktadır. Yani, ilk tabakada teşkilata girmek isteyenler, yeni girenler ve şed (kuşak) kuşanarak sisteme kabul edilmiş kişiler yer alır. İkinci tabaka ise sisteme dâhil olmuş ve farklı kademelerde hizmet eden kişilerden (nakip zümreleri) oluşur. Üçüncü tabakada bulunanlar ise şeyh olarak bilinen o mesleğin ya da sanatın pîri (profesyoneli) olmuş kişi ile onun adına işleri yürüten bir alt kademedeki halife ve bir üst kademede yer alan tüm sanat ve meslek erbabının bağlı bulunduğu şeyhlerin şeyhi ya da Ahi Baba vardır.

Ahi Baba (Halife, Şeyh, Şeyhü'ş-Şüyûh)

Ahi (Dest-i Nakib, Nakip, Nakibü'n-Nükeba)

Yiğit (Ahbab, Nim-tarik, Müfredi)

İlk Türkçe fütüvvetname olarak bilinen Burgazi Fütüvvetnamesi'nde bu üç kademe zümrenin özellikleri şöyle açıklanır:

"Yiğitlik, heves eylemektir, Ahilik başlamaktır, şeyhlik tamam eylemektir. Yiğitlik sakal gelmektir, Ahilik sakala ak düşmektir, şeyhlik tamam pir olmaktır. Yiğitlik müminlerin yolun varmaktır, Ahilik evliya yolun almaktır, şeyhlik Peygamber dirliği dirilmektir. Yiğitlik şeriattır, Ahilik tarikattır, şeyhlik hakikattir. Yiğitlik yola gitmeye niyet etmektir, Ahilik yola girip gitmektir, şeyhlik menzile ermektir. Yiğitlik ana rahminden doğmaktır, Ahilik dünyada dirilmektir, şeyhlik ölmektir. Şeyhlik imanla ölmektir, Ahilik sin içinde azap görmektir, yiğitlik kıyamet gününde hasım bulunmamaktır, yani hiç kimsenin hakkı bulunmaya. Pes yiğitlik, Ahilik ve şeyhlik birdir."

Zümrelerin oluşumu belli bilgi, beceri ve itibar düzeyini temsil etmektedir ve her birinin belli standartları vardır; o standartları kazanan kişiler işin ehli kişiler tarafından verilen icazet (yetkilendirme) belgeleri ile bir üst mertebeye çıkarlar. Bu tablo bize net olarak, fütüvvet ve Ahilik anlayışının hayatın her alanında belli standartlar ve kurallar üzerinden ahlak, kalite, ehliyet ve liyakat esaslı bir medeniyet projesi olduğunu göstermektedir. Böyle olunca da, sosyal ve iktisadi meseleleri asgari standartlar üzerinden düzenlemek ve denetlemek daha kolay olabilecektir. İslam dini belli bir medeniyet standardı içerdiğine göre, fütüvvet ve Ahilik, bu medeniyetin uygulamaya aktarılmış bir projesi olarak düşünülebilir.

Ahilik teşkilatının ulusal çapta yapısına bakıldığında, her ilde her sanat veya zanaat erbabının işleyişinden sorumlu "Ahi" denilen görevli kişi ile onun adına söz konusu esnafı bizzat denetlemekle sorumlu "yiğitbaşı" ya da "server" denilen biri vardır. Yine her bir ilde tüm sanat veya zanaat kolunun Ahisinin bağlı bulunduğu "Ahi baba" vardır. İllerden sorumlu Ahi babalar ise Kırşehir'de bulunan "Ahi şeyhi"ne bağlıdır.

Görsel 1.25: İstanbul Paşabahçe Çeşmesi önündeki seyyar satıcıları gösteren bir kartpostal

Görsel 1.26: Şevket Dağ'ın, 1910 yılında yaptığı "Sokakta Satıcı" adlı yağlıboya tablosu

AHİLİK TEŞKİLATI

Ahi Şeyhi (Kırşehir Ahi Evran Tekkesi Şeyhi)

Ahi Baba (Her bir ildeki tüm ahilerin başı)

Ahi (İldeki her bir zanaat şubesinin başı)

Yiğitbaşı (Server) (Ahi'nin yardımcısı ve esnaf arasındaki inzibatı sağlayan kişi)

Görsel 1.27: Çengel Han Rahmi M. Koç Müzesi, Ankara

Esnaf grupları hariciler ve dâhilîler olarak iki gruba ayrılır. Hariciler, fiilen çalışmayanlardan; yani emeklilerden, düşkünlerden ve sakatlardan oluşuyordu. Dâhilîler ise fiilen çalışanlardan, yani yamak, çırak, kalfa ve ustalardan meydana geliyordu.

Bugün İçin Çıkarılacak Dersler

Ahilik teşkilatı inandığı değerleri sadece bireylerin inisiyatifine bırakmak yerine, belli kurallar ve düzenlemelerle kurumsal hâle getirmek istemişlerdir. Bunun için de Anadolu Türk ve İslam geleneklerinin yanı sıra evrensel kabul gören ahlak, kalite ve standartları dikkate alan bir teşkilatlanma yoluna gitmişlerdir. Unutmamak gerekir ki organize olup kurumsallaşmayan iyi hâller ve davranışların bir medeniyet projesi olarak hayata geçirilmesi ve kalıcı olabilmesi pek mümkün değildir.

Bu hayat tarzı hem Müslümanlar arasında Ahiliğin en temel değerlerinden olan dayanışma kültürünü kalıcı ve kuşatıcı hâle getirmiş hem de diğer toplumlara yönelik yararlı uygulamalarla tebliğ vazifelerini daha etkili yapma fırsatı bulmuşlardır. Nitekim Müslümanların asli misyonu insanlık için iyi olanı hayata geçirmek, kötü ve yanlış olanı da engellemek için çaba sarf etmektir. Hatta bunu mümkün olduğunca bizzat ey-

lemleriyle, değilse söylemleriyle, o da olmuyorsa hâlleriyle yapmaları tavsiye edilmiştir. Nitekim Kur'an "Ey inananlar! Yapmadığınız şeyleri neden söylüyorsunuz?" (Saf Suresi: 2) diye açıkça uyarmaktadır.

Kur'an örnek Müslümanlardan bahsederken sürekli "salih amel" diye bilinen yararlı işler yapmalarını ister. Yani, Müslümanların sadece Allah'a karşı bireysel vazifelerini yerine getirmelerini değil, vakitlerinin daha fazlasını en yakınlarından başlayarak insanlara yararlı işler yapmalarını tavsiye etmiştir. Bunun içindir ki, "İnsanların hayırlısı insanlara hizmet edendir." (Tirmizi: 2058) düsturu İslam'ın insanlığa kazandırdığı en önemli değerlerden biri olmuştur. Osmanlıların "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." yaklaşımı da bu anlayışın devamı niteliğindedir. Doğrusu, fütüvveti ve Ahiliği İslam'ın tam da salih amel diye bilinen insanlığa hayırlı hizmetlerle dokunma, hizmet etme anlayışı olarak görmek gerekir.

Görsel 1.28: İstanbul'da salepçi, Choıseul-Gouffier

Ahilik günümüzde esnaf ve sanatkârların örgütlenme biçimlerinde, mesleki eğitim anlayışında ve iş ahlakı kurallarında görülebilir. Ahilik teşkilatının getirdiği prensipler, bugünkü esnaf odalarının ve meslek birliklerinin temelini oluşturmuş ve bu kurumlar aracılığıyla Ahilik geleneği devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Cumhuriyet döneminde esnaf ve sanatkârların örgütlenmesi yeni bir yapı kazanmış ve Ahilik kültürü, araştırmalar ve kültürel etkinlikler aracılığıyla yaşatılmaya çalışılmıştır

Canlandırma

Aşağıdaki yönergeler doğrultusunda uygulamayı yaparak soruları cevaplayınız.

1. **İstenilen sayıda iki kişilik gruplar oluşturunuz.**
2. **Her grup sırayla "**Ahi tarzı esnaf veya sanatkârı**" canlandıracaktır. Canlandırma yaparken Ahinin taşıması gereken özelliklere dikkat ediniz.**
3. **Canlandırmayı yaptıktan sonra gösteriyi sınıfta tartışınız ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.**
   - Ahilik tarzı esnaf ve sanatkârlık ile günümüz işletme sahiplerinin benzer ve farklılıklarını belirleyiniz.
   - Çalışma hayatında insanlarla etkili bir iletişim kurmak neden önemlidir? Tartışınız.

AHİLİK GELENEĞİNDE MESLEK AHLAKI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Aşağıda verilen, bir bedestenin kitabesinde yer alan metni okuyunuz.**

   "Sevgi göster herkese ha!
   Selamdan kaçınma sakın, insanları ayırma ha!
   Herkese adil ver hakkın, niyetin iyi olsun ha!
   Her şeyin gerçeğini söyle, hayırdan ayrılma ha!
   Eser kalsın sen gidersen, iyi belle unutma ha!
   Önce hizmet sonra sensin."

   Bu sözlerle Ahilere kazandırılmak istenen davranış kalıpları ile ilgili neler söylenebilir? Tartışınız.

2. **Sizce bir işletmede işletme sahibi ve çalışanlarının meslek ahlakına uygun davranmaları neden önemlidir? Tartışınız.**

Günümüzde insanların ihtiyaç ve isteklerinin sürekli artması nedeniyle bu ihtiyaç ve istekleri karşılayabilmek için para kazanmak, insanların en önemli hedeflerinden biri haline gelmiştir. Bu durum, insanların meşru olmayan yollardan para kazanmalarına neden olabilmektedir. Bu ise ahlaki ve toplumsal bozulmayı getirmektedir. Dolayısıyla temiz toplum oluşturmanın en önemli ayağı ahlaktır. İnanç ve ahlak, birey ve toplum hayatında yaşanan bu bozulmayı ıslah edebilecek en önemli unsurlardır.

Ahilikteki sevgi, saygı, yardımlaşma, hayırseverlik, iş birliği, doğruluk, dürüstlük ve güvenilirlik gibi değerlerin tekrar hayat bulup yaygınlaşması, söz konusu ahlaki ve insani değerlere sahip meslek elemanlarının yetiştirilmesi; başta esnaf ve sanatkârlar olmak üzere bütün çalışanlar arasındaki güven ve iş birliğinin yeniden canlandırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Zira ahlaki ölçüler olmadan, bu ölçülere uyulmadan yapılan işlerin düzenli bir şekilde yürümesi mümkün değildir.

Ahilik teşkilatı, yüzyıllar boyunca Türk İslam toplumunda sosyal dayanışmanın, birlik ve beraberliğin, iktisadi kalkınmanın ve siyasi istikrarın en temel unsurlarından biri olmuştur. Yine Ahilik teşkilatı, dünya ve ahiret hayatında mutluluğa erişmek için çalışmayı düstur edinmiş, sanat ve ticaret ahlakının ortaya çıkıp yayılmasında büyük katkı sağlamıştır.

Temelinde helal kazancın, paylaşmanın, birlik ve beraberliğin, saygının, işini en iyi yapmanın ve en önemlisi İslam ahlakının olduğu Ahilik özellikleri bize Ahilerin çalışma ahlakını göstermektedir. Başka bir ifade ile

Ahiliğin özünde insan sevgisi vardır. Ahilik insanı bir bütün olarak görür ve onu bütün yönleriyle geliştirmeyi amaçlar. Ahilikteki insan odaklı düşünce sistemi, bireyi ahlaki ve mesleki olarak bütün boyutları ile yetiştirmeyi hedefler. Böylece üyenin tutum ve davranışları ile çevresini ve toplumu etkilemesi, örnek olması amaçlanmıştır.

Ahilik anlayışında, daha fazla mal üretmek değil, daha kaliteli ve nitelikli ürünler üretmek amaçlanmıştır. Üretmeden tüketmeye, israfa, haksız rekabete, güçlünün zayıfı sömürmesine, insanları kandırmaya ve aldatmaya, çürük mal satmaya kısaca, ahlaki olmayan her türlü tutum ve davranışa karşı çıkılmıştır.

Görsel 1.29: Şişeciler loncasının geçişini gösteren bir minyatür

Ahilikte ahlak; her zaman, her yerde ve her işte en önemli gayedir. Ana sermayesi ahlak olmayan hiçbir işte başarı uzun süreli değildir. Ahlakın olduğu yerde kardeşlik, eşitlik, özgürlük, bağımsızlık, sevgi, adalet, dirlik, düzenlik, güzellik, yararlılık gibi üstün özellikler vardır.

Ahilik düşüncesinde meslek ahlakının, doğruluk ve bağlılık üzerine oturduğu görülür. İşle ilgili verilen eğitimler, çalışma alanının düzenlenmesi ve mesleğe bağlılıktaki ilkeler, Ahiliğin çalışma ahlakını yansıtmaktadır. Bütün işlerde doğru hareket ön planda tutulmuştur.

Ahinin mesleki ahlakının dayandığı prensipleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Dürüstlük
- Müşteriyi aldatmamak
- Sözünü bilmek, sözünde durmak
- Güler yüzlü ve tatlı dilli olmak
- İhtikâr (karaborsacılık) yapmamak
- Sabır ehli olmak, öfkesine hakim olmak
- Alışverişte iyi muamelede bulunmak
- Sorumluluk sahibi olmak
- İşini yaparken özenli olmak

Görsel 1.30: Çelebi Sultan Mehmed devrine ait 820 yılında inşa edilen Edirne Bedesteni

Ahilik kurumunda meslek ahlakının bir diğer özelliği de ustaya bağlılıktır. Teşkilatın üyesi, kendisini yetiştirenlere her zaman saygılı davranmayı ahlaki bir görev olarak kabul eder. Çalışmayı, ibadeti ve dürüstlüğü bir bütün olarak ele alan Ahilik, ahlak sahibi olmayan bir iş insanının asla başarıya ulaşamayacağını, ulaşsa bile bu başarının uzun ömürlü olmayacağını benimser.

Ahilikte hileli satışlara kesinlikle müsaade edilmezdi. Şu olay buna güzel bir örnek teşkil eder: Yabancı bir kumaş taciri Osmanlı Devleti'ne gelerek bir kumaş imalathanesinin mallarını beğenip hepsini satın almak ister. Daha sonra mal sahibinin kumaş toplarını denklerken bir top kumaşı ayırdığını görüp bu hareketinin sebebini sorması üzerine, Osmanlı esnafı "Onu sana veremem, kusurludur" cevabını verince; yabancı tacirin, "Ziyanı yok, önemli değil" demesine rağmen Osmanlı esnafının o kumaş topunu vermemekte direterek: "Ben malımın kusurlu olduğunu söyledim, biliyorsunuz. Fakat siz onu kendi memleketinizde satarken, alıcılarınız orada benim bunları size söylemiş olduğumu bilmeyeceklerdir. Böylece de müşterilerinize kusurlu mal satmış olacağım. Neticede Osmanlı'nın gururu, şeref ve haysiyeti rencide olacak, bizi de hilekâr sanacaklardır. Onun için bu sakat topu size veremem" diyerek kumaşı vermemiştir. Bu olayı ve bir Ahinin uygulamasını günümüzle karşılaştırdığımızda, Ahiliğin günümüzde de ekonominin ve sosyal hayat için ne kadar önemli olduğunu görmekteyiz. Günümüz dünyası, gün geçtikçe Ahilik tarzı esnaf ve zanaatkâra daha fazla ihtiyaç duymaktadır.

Görsel 1.31: Günümüzde usta çırak ilişkisi devam etmektedir.

Ahilik teşkilatının yüksek ahlaki değerleri ile yetişen Osmanlı esnaf, sanatkâr ve tüccarı Batılı devletler nazarında çok önemli bir yer edinmiş ve bu Ahiliğin Türk insanına yapmış olduğu olumlu etki günümüzde de devam etmektedir. Örneğin Alman Başbakanı Bismark "Türkler, Asya'nın centilmenleridir." sözüyle Ahilik kültüründe yetişen Türk insanını tanımlamıştır. Ayrıca İngiliz ticaret odalarının birinde asılı bulunan levhada "Her zaman Türk tüccarları ile alışveriş et." sözünün yer alması Türk esnaf ve tüccarının Ahilik kültürünü göstermektedir.

Kardeşlik ve dayanışma esasına dayanan bu teşkilatla sadece Anadolu'nun Türkleşmesi, İslamlaşması ve millî renge bürünmesi sağlanmamış, aynı zamanda kurulan zaviyelerde yetiştirilen olgun insan tipi ve üstatlarla, çeşitli ülkelerde gönüller fethedilmiş, buralara da sevgi ve fazilet tohumları ekilmiştir. Bunun için Osmanlı orduları girdikleri yerlerde çok iyi karşılanmış ve halktan olumsuz tepki görmemiştir. Örneğin Polonya'da "Türk gidince adalet de gitti." sözü hâlâ kullanılmaktadır.

Görsel 1.32: Bakır işçiliği

Ahilik anlayışına göre, bir kişide ahlaki değerler aşınmışsa o kişi, istediği kadar mesleğinde üstün ve başarılı olsun bunun hiçbir kıymeti yoktur. Bu durum o üyenin teşkilatından ihraç edilmesi için bir sebep sayılmıştır. Zira Ahiliğe kabul edilmenin en önemli şartı ahlaki değerlere sahip olmak olmuştur. Bu teşkilat, yüksek ahlaka mensup kişilerin toplandığı bir yer olarak görülmüştür.

Sıra Sizde

A) Aşağıdaki davranış ifadelerini okuyunuz. Cümlelerin sonundaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

- Müşteriyi aldatmamak, malı överek yalan söylememek, hileli ölçüp tartmamak
- İhtikâr (karaborsacılık) yapmamak
- Müşteriye alışverişte iyi davranmak
- Çalışanın sorumluluğunu bilmesi, işinde dikkatli olması, işi savsaklamaması

1. Ahinin mesleki ahlakının dayandığı prensipleri dikkate alarak günümüz meslek ahlakıyla karşılaştırınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. **Ahilik kültüründeki olumlu davranışların toplumumuza ve bizlere sağlayacağı faydaları belirleyiniz.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

Bir işletme sahibi,

Dürüstlüğü ilke edinmişse ürettiği veya sattığı ürün ya da hizmette müşteri memnuniyeti odaklı çalışması ve rekabetçi olması daha kolay olacaktır.

Cömert ise müşterisine arz ettiği üründe fiyat ve kalite bakımından fırsatçılık yapmak yerine kazandığının bir kısmını toplumla paylaşarak müşterileri ile güvenilir bir iletişim kurabilecektir.

Tevazu sahibi (alçak gönüllü) ise müşterilerine tepeden bakmak yerine onları velinimet olarak görecek ve onların eleştirilerini dinleyecektir.

Diğerkâmlı olmak, rakiplerinizle birlikte büyümenize ve işletmenizde müşteri memnuniyetini sağlamanıza yardımcı olacaktır.

Hayâ sahibi ise müşterilerine ve çalışanlarına karşı adil ve saygılı davranacaktır.

1. **Yeni iş kuran bir girişimcinin, iş yerinde Ahilik ilkelerine uygun davranması işletmenin başarısını nasıl etkiler? Tartışınız.**
2. **Çevrenizde gözlemlediğiniz işletmelerde bu Ahilik ilkelerine dikkat ediliyor mu? Bu durum bu işletmeleri nasıl etkilemektedir? Tartışınız.**

AHİLİKTE İŞ EĞİTİMİ VE MODEL İNSAN

Hazırlık Çalışmaları

1. **Ahilik geleneğinde iş yerinde çalışmaya başlayan çırak mesleki bilgi ve beceriler ile Ahilik değerlerini öğretmesi için "yol arkadaşı" adı verilen ustaya emanet edilirdi. Bu uygulamanın yapılmasının nedenleri neler olabilir? Tartışınız.**
2. **Bugün işletmelerde çalışanların birbirini rakip görmesi ve birbirlerini ezmeye çalışması, kendilerine ve işletmeye ne gibi zararlar verebilir? Tartışınız.**

Genel Olarak Eğitime Bakış

Ahilikte eğitim, gençlikten başlayıp bütün yaşamı kapsayan bir sürekliliğe dayanır. Eğitimin henüz kamunun sorumluluğunda olmadığı bir dönemde bu boşluk Ahi teşkilatının katkılarıyla önemli ölçüde doldurulmuştur. Ahilikte verilen eğitimin temel amaçları şunlardır:

a) Dürüst, namuslu, üretken insanlar yetiştirmek

b) Meslek ve sanat becerisi olan vatandaşlar yetiştirmek

c) Otorite boşluğu olduğu zaman vatan savunması için askerî güç kullanmak

ç) Kültür ve sanat erbabı yetiştirmek

Görsel 1.33: Ahilikte mesleki eğitim

Ahilikte amaç, kişilerin ahlaki, mesleki bilgi ve becerilerini artırmak; kişileri ruhsal ve bedensel açıdan sağlam insanlar hâline getirerek dünya ve ahirette mesut ve sağlıklı olarak yetiştirmektir. Ahilikte eğitim sadece bireysel ve işe yönelik olmayıp aynı zamanda toplumsal kalkınmayı ve gelişmeyi sağlayacak şekilde bir bütünlük arz ediyordu. Bu nedenle insanlara sadece mesleki bilgiler değil aynı zamanda dinî, ahlaki, askerî, sanatsal ve toplumsal bilgiler de verilmekteydi. Eğitimler zorlamayla değil isteğe bağlıydı. Eğitimlerin en önemli hedefi ise bilinçli insan yetiştirmekti. Ahiler gündüzleri çalışır, akşamları ise zaviyelerde toplanıp ilim, irfan ve eğlence içeren sohbetlere katılırlardı.

Görsel 1.34: Carlo Bossoli'nin Kapalıçarşı adlı tablosu

İş Dışındaki Eğitim

Ahilikte bireyi geliştirmeye yönelik genel eğitimler düzenlenmekteydi. Dinî ve ilmi bilgiler yanında konuşma ve edebiyat dersleri de verilirdi. Ayrıca gençlerin yeteneklerini geliştirmek amacıyla güzel yazma, musiki, davranış kaideleri, askerî bilgi ve spor eğitimi verilen dersler de mevcuttu. Eğitimin verildiği Ahi zaviyelerinde muallimlerin (öğretmen) yanı sıra söz sahibi eğiticiler, yüksek öğrenim görmüş âlimler, kadılar, hatipler ve üst yönetimdeki idarecilerin ders vermeleri eğitime verilen önemi göstermektedir.

İş Eğitimi

Selçuklular ve Osmanlılar Dönemi'nde şehir ve kasabalarda mal ve hizmet üretimi ile uğraşan kimseler üretim ve ticaretin türüne göre isim alırdı. Üretim, genelde sanayi sitelerinde aynı iş kolundaki ticaret erbabının faaliyet gösterdiği yerlerde yapılırdı.

Meslek eğitimi ağırlıklı olarak uygulamalı idi ve "yaparak öğrenme" ve "beceri geliştirme" tekniğine dayanmaktaydı. Çalışma hayatında eğitim mesleğin ya da sanat kolunun özelliğine göre kalfalar, ustalar ya da ustalar meclisi tarafından verilirdi.

Çıraklığa terfi eden kişi ustasının manevi evladı olur ve usta çırağın her şeyinden sorumlu tutulurdu. Çıraklık süresini tamamlayan gencin ustası, çırağın mesleki ve sosyal açıdan yeterli derecede yetiştiğini ve ahlaken de olgunlaştığını örgüte bildirirdi. Yapılan bir törenle çırak, ustası tarafından beline peştamal bağlanarak kalfalığa terfi ettirilirdi. Üç yılı ahlak ve meslek kurallarına uygun olarak tamamlayan ve en az üç tane çırak yetiştiren kalfa, hazırladığı eseri ustalık meclisine sunar ve ciddi bir sınavdan geçerdi.

Ahi teşkilatında her Ahinin yeteneğine uygun seçtiği bir mesleği vardı ve o işte sebat eder, uzmanlaşırdı. Ahinin seçmiş olduğu mesleki alanda ustalık derecesine ulaşması istenirdi. Zaruri olmadıkça da iş değiştirmesi istenmezdi. Ustalık aşamasına gelenlere, yapılan törenle ustası tarafından kalfalık peştamalı çıkarılarak ustalık peştamalı takılırdı. Yeni ustaya dükkân açabilmesi için esnaf arasında yardımlaşma ve dayanışma amacıyla kurulan "orta sandığı"ndan yardım yapılır ve sermayeye ayrıca kendi ustası da katkıda bulunurdu. Bireylere çıraklık ve kalfalık dönemlerinde geleceğe yönelik umut verilir ve hedef gösterilirdi.

Teşkilatta usta ve kalfanın çıraklara rehberlik edici, eğitici, yol gösterici,

motive edici, destekleyici, öğüt verici, kolaylaştırıcı, pozitif geri besleyici, iş birliğini teşvik edici özellikleri vardı. Ahilikte tecrübeli ustalar çırakları için rehber, eğitici ve rol model olmakta, usta-çırak ilişkisi öğretmen-öğrenci ilişkisine benzemekteydi.

Ahi Kimliği ve Model İnsan

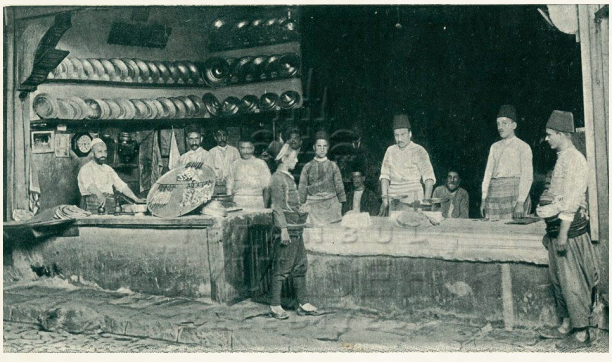
Ahilik, insan odaklı bir teşkilattır. Bu teşkilatta en önemli husus, insana ve insani değerlere önem verilmesidir. Çünkü her şey insan için yaratılmış ve onun hizmetine sunulmuştur. Nitekim Hz. Peygamber, "Allah katında insanın saygınlığı, vallahi Kâbe-i muazzamanın saygınlığından daha yücedir." (Tırmizi: 2058) şeklinde buyurarak insanın ne kadar değerli bir varlık olduğunu dile getirir ve yine "Müslüman kardeşini hor görmesi kişiye kötülük olarak yeter." (Tırmizi: 18) der. Bu hadisler, Ahilik kültürünün temel referanslarını oluşturmaktadır.

Görsel 1.35: 1900 tarihli İstanbul, Çarşı, Esnaf ve Yaşam adlı kartpostal

Ahiliğin özünde insan sevgisi bulunmaktadır. İnsanı bir bütün olarak görür ve onu her yönüyle geliştirmeyi amaçlar. Ahilikteki insan odaklı düşünce sistemi, bireyi ahlaki ve mesleki olarak bütün boyutları ile yetiştirmeyi hedefler. Böylece üyenin tutum ve davranışları ile çevresini ve toplumu etkilemesi ve örnek olması amaçlanır.

Ahilik teşkilatının merkezinde insan yer almış ve her şey onun mutluluğu için geliştirilmiş, hiçbir şeye "eşrefimahlûkat" kabul edilen insandan daha fazla değer verilmemiştir. Ahi ahlakında birey, topluma model olan ve sosyal yaşama pozitif katkıları bulunan bir kişiliktir. Ahilik teşkilatı, usta ve çırağından yönetimine kadar örnek bir insan modeli geliştirmiştir. "İnsan-ı kâmil" olarak ifade edilen bu ideal insan profilinin temel nitelikleri doğruluk, dürüstlük ve güvendir. İbni Battuta, Ahilerin bu olumlu durumlarına şahit olduğunu şu şekilde dile getirmiştir: "Ben dünyada onlardan daha güzel davranan kimse görmedim." Ahiler, oldukça insani olan hareket tarzlarıyla veya "model insan" denilebilecek bir anlayışı toplumda hâkim kılmaya çalışmışlardır.

Görsel 1.36: İstanbul'da bakırcıları gösteren bir kartpostal

Görsel 1.37: Yemeni ustası

Ahi ahlakında sanat ehli olup katma değer oluşturma ve topluma yük olmama fikrini Sadî şöyle nitelemektedir:

"Mal ömrün huzur ve asayişi içindir; ömür, mal cem eylemek için değildir."

Ahilik anlayışında birey, topluma faydalı katkılar sağlayan ve toplum tarafından örnek alınan bir kişidir. Ahi, sosyal işleyişte katma değeri olan bir sanat sahibidir ve kötü özelliklerinden arınmış, kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayıp topluma yük olmayan ve maddi-manevi imkânlarıyla diğer insanlar ve toplum için var olan insandır. İyi insanın malı da iyi ve kaliteli olmalıdır. Bu hem toplumsal huzura etki etmeli hem de ülkenin diğer ülkelerle rekabet etmesine katkı sağlamalıdır.

Ahiliğin temelinde insan ve insana hizmet esası yer almaktadır. Bu teşkilattaki anlayışta insana hizmet Allah'a hizmet olarak kabul görür. Kişi ancak insana hizmet ettiği sürece her iki dünyada da gerçek mutluluğa ulaşabilecektir. Bir gülümseme, bir selam da yeri geldiğinde bireye hizmet, yardım özelliği taşır.

Görsel 1.38: Simit ustası

Ahiliğin özü fedakârlıktır. Ahi eli, yüzü, gönlü, sofrası açık olan kişidir. Ahilikle ilgili aşağıdaki hadisleri de hatırlamak gerekir.

"Bir kimse kardeşinin yardımında bulunduğu sürece Allah da o kimsenin yardımında olur."

"Sizden biriniz kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olamaz."

Siyer kitaplarında Hz. Peygamber şu vasıflarla anlatılır: "Kavmi arasında en mert, en iyi huylu, soyca en asil, komşuluk hakları bakımından en iyi, en uysal, en doğru sözlü, en yüce bir ahlak sahibi, en güvenilir, kötülükten ve insanları alçaltan huylardan en uzak olan kimse idi." Görülüyor ki, Hz. Peygamber, insanî ilişkileri insana değer verme, hoşgörü, anlayış, affetme ve dürüstlük ilkeleri üzerine kurmuştur. O'nun amacı erdemli insan tipini/modelini yetiştirmektir. Ahiler de Hz. Peygamber'in bu vasıflarını kendilerine şiar edinmiş ve bunu uygulamada göstermeye çaba sarf etmiş kişilerdir.

Dürüstlük ve dayanışmayı sanatla birleştiren İslam'ın engin ve evrensel prensiplerini dünyaya farklı bir pencereden sunan Ahilik, günümüz ticari hayatına da ışık tutmaktadır.

Sıra Sizde

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

TUZ VE SU

Hintli bir yaşlı usta, çırağının her şeyden sürekli her şeyden şikâyet etmesinden bıkmıştır. Bir gün çırağını tuz almaya gönderir. Hayatındaki her şeyden mutsuz olan çırak döndüğünde yaşlı usta ona, bir avuç tuzu, bir bardak suya atıp içmesini söyler. Çırak, yaşlı adamın söylediğini yapar ama içer içmez ağzındakileri tükürmeye başlar.

"Tadı nasıl?" diye soran yaşlı adama öfkeyle:

"Acı." diye yanıt verir. Usta kıkırdayarak çırağını kolundan tutar ve dışarı çıkarır. Sessizce az ilerideki gölün kıyısına götürür ve çırağına bu kez de bir avuç tuzu göle atıp gölden su içmesini söyler. Söyleneni yapan çırak, ağzının kenarlarından akan suyu koluyla silerken aynı soruyu sorar:

"Tadı nasıl?"

"Ferahlatıcı" diye yanıt verir genç çırak.

"Tuzun tadını aldın mı?" diye sorar yaşlı adam.

"Hayır" diye yanıtlar çırak.

Bunun üzerine yaşlı adam, suyun yanına diz çökmüş olan çırağının yanına oturur.

"Hayattaki acılar tuz gibidir, ne az ne de çoktur. Acının miktarı hep aynıdır. Ancak bu acının acılığı, neyin içine konulduğuna bağlıdır. Acın olduğunda yapman gereken tek şey, acı veren şeyle ilgili duygularını genişletmektir. Onun için sen de artık bardak olmayı bırak, göl olmaya çalış."

Guy de Maupassant, *Bir Mucizedir Yaşamak*

1. **Yaşlı usta, çırağına neden bir ders vermek istemiş olabilir?**
2. **Hayata olumlu tarafından bakmak ve sabırlı olmak neden önemlidir?**
3. **Size yol gösteren bir kişinin olması hayatta başarılı olmanızı etkiler mi? Neden?**

ETKİNLİK

Aşağıdaki yönergeler doğrultusunda etkinliği yapınız

1. https://www.trtizle.com/belgesel/iyi-esnaf/iyi-esnaf-2-bolum-7910159 adresinde yer alan "İyi Esnaf" adlı belgeseli izleyiniz.
2. Belgeselde konu edilen girişimci ile Ahilik kültüründeki iş modelinin benzerlik ve farklılıklarını tespit ediniz.

AHİLİKTE İŞ VE MESLEK İLKELERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Sizce etik davranmak ne demektir? Bir insanın etik davranışlar sergilediğini nasıl anlarsınız? Tartışınız.**
2. **Ahilik ilkelerini bilmek neden önemli olabilir? Tartışınız.**

Görsel 1.39: Züccaciye dükkânı, İstanbul

Kişinin Mesleğe Girmesi ve Meslekte Yükselme Süreci

Ahilikte, bir ustanın yanında çalıştıracağı çırağın fiziksel kabiliyetleri ile huyunu ve ahlakını bilmesi önemliydi. Bunu anlamak için usta, çocuğu geçici bir süreliğine yanında çalıştırırdı. Örneğin dükkânın herhangi bir yerine bir madeni para bırakarak, çırağın onu bulduğu zaman nasıl bir davranış sergileyeceğini gözlemlerdi. Çocuk kabiliyetli ve ahlaklı bulunursa çırak olarak kabul edilirdi. Yeni alınan çırak, 3 ile 5 yıl arasında çalışarak hem mesleki hem de manevi hocası olan ustasının yanında sanatın inceliklerini öğrenirdi. Sanatsal ve ahlaki açıdan belli özelliklere sahip olduğu kanaati oluştuktan sonra kalfalığa terfi ettirilirdi.

Kalfalıktan ustalığa geçmenin şartları daha ağırdı. Eğitim almaya devam etmesi ve üç çırak yetiştirmesi gerekirdi ki usta adayı olabilsin. Şartlar yerine getirildikten sonra içinde kendi ustasının da bulunduğu uzmanlar karşısında sınava tabi tutulurdu. Sınavda yeterli görüldükten sonra usta olanın kulağına yörenin Ahi babası tarafından şu sözler söylenirdi: "Harama bakma, haram yeme, haram içme, doğru, sabırlı, dayanıklı ol, yalan söyleme, büyüklerden önce söze başlama, kimseyi kandırma, kanaatkâr ol, dünya malına tamah etme, yanlış ölçme, eksik tartma, kuvvetli ve üstün durumdayken affetmesini, hiddetli iken yumuşak davranmasını bil ve kendin muhtaç iken başkalarına verecek kadar cömert ol." Ahilikte uzun süreli ve çok aşamalı terfi sistemi tüm meslek ve sanat dallarında geçerliydi.

Ahilikteki iş ve ahlak eğitiminde hiyerarşik bir yapı mevcuttu. Böylece belli sürede mesleğin bütün basamaklarından geçirilen gence; sanat ve meslek becerisi, ahlak ve terbiye öğretilir, ustalık derecesini elde edip bağımsız olarak dükkân sahibi olduğunda kazanılan paranın alın teri ile helalinden kazanılması gereği ve düşüncesi benimsetilirdi.

Disipline Dayalı Kişisel ve Mesleki Eğitim

Görsel 1.40: Bakırcı

Disiplin, Ahilik teşkilatının sürdürülebilirliğinin temel bileşeni olarak kabul edilir. Çünkü Ahilik sisteminde usta-çırak ilişkisi, işçi-işveren ilişkisinden çok baba-oğul ilişkisine benzer. Bu bağlamda çıraklara önce ahlaki erdemler ve davranış kuralları öğretilir, daha sonraki aşamalarda ise meslek eğitimi verilirdi. İş eğitimi, "yaparak öğrenme" ve "beceri geliştirme" tekniğine dayanmaktaydı. Akşamları ise ahlak eğitimi, haftanın belli günlerinde de silah talimleri ve ata binme eğitimi verilirdi. Uzun çarşı, bedesten ve arasta ismi verilen yerlerde zanaatlarını ve sanatlarını icra eden Ahiler, eğitimlerini zaviyelerde sürdürmüşlerdir. Ahilik sisteminin eğitim sistemi, meslek öğrenme ile toplumdaki insanları tanıma ve davranışlarını tespit etmede Ahi üyesine önemli kazanımlar sağlamaktaydı. Bu sistem gençlerin bir meslekte kendilerini geliştirmelerini, topluma kazandırılıp başıboş bırakılmamalarını sağlamıştır. Bu sistemde çıraklar ustalarına, mesleklerine ve örgütsel bağlılığın prensiplerine inançla bağlanmışlardır. Kimileri Ahi eğitimini, "bilenin bilmeyenin elinden tutması" olarak ifade eder.

Düzen, İntizam ve Tedbir

Ahilikte düzen, intizam ve tedbire çok önem verilirdi. Örneğin esnafların bekçileri vardı. Çarşıyı süpürür, akşam kapanan dükkânları kontrol eder, kilitlenmemiş dükkânları sahibine haber verir ve geceleri çarşıyı beklerdi. Her esnafın bir de duâcısı vardı. Sabah namazından sonra toplanan esnafa dua eder ve herkes işlerine duadan sonra başlardı.

Çalışanın Haklarının Korunması

Bu teşkilatın üzerinde hassas bir şekilde durduğu konulardan biri de çalışan insanlara haksızlık yapılmamasıdır. Ahilik teşkilatı çalışanın alnının teri kurumadan onun emeğinin, bilgi ve buluşunun karşılığının işveren tarafından eksiksiz bir şekilde verilmesini savunmuştur. Bu ise çalışan ve işverenler arasında sürekli bir güven oluşturmuştur. Dolayısıyla Ahiliğin, emeğe, insan hakkına, yeniye ve yenilik sahibine saygı duyan bir örgüt olduğu görülmektedir. Bugün dahi dünyada fikrî sınai mülkiyet

hakları tam anlamıyla korunamazken asırlar öncesinde malların üretiminin buluş sahibi olanlara bırakılması oldukça dikkat çekicidir.

Görsel 1.42: Ayakkabı tamircisi

Yardımlaşma ve Dayanışma Sistemi

İnsanı merkeze koyan Ahilik teşkilatı, "can ve mal ortaklığı" adını verdiği bir yardımlaşma ve dayanışma sistemini de kendi içinde kurmuştur. Böylece Ahinin kazancının, ihtiyacından fazlasını yoksul, işsiz ve muhtaç insanlara yardım için kullanması, bir ahlak kuralı hâline getirilmiştir. Ahi birliklerinde dayanışmanın en güzel örneği Orta Sandıkları'nda görülür. Ahilik kurumunda fakirlere yardım edilmekte, yeni iş yeri açanlara sermaye ile alet ve edevat yardımı yapılmakta, esnaf mensupları özellikle çıraklar için tertip edilen meslek kurslarını finanse etmekteydi. Yine Ahi birliklerinde, hariciler ve dâhilîler olarak adlandırılan iki grup üyeye mevcut şartları dikkate alınarak çeşitli yardımlarda bulunulurdu.

Görsel 1.41: Kalaycı

Ticaret ve Üretimde Kalite

Ahilik teşkilatı kaliteli üretimi amaçlamıştır. İşçi, ürettiğiyle adeta özdeşleşmiştir. İş alanı ve üretim, insanın aynası hâline getirilmiş ve kalite, üretimi yapanın namusu olarak görülmüştür. Kalite kontrolleri de üreticilerin denetlenmesinde ve müşteri memnuniyetinde önemsenen bir uygulamadır. Ahilikte ustaların üretecekleri ürün bir standarta bağlandığı gibi yetiştirecekleri çırak sayısı da standartlara bağlanmıştı. Kaliteden taviz vermemek için usta sadece örgütün öngördüğü kadar çırak alabilirdi. Çünkü çırakların sayısı çok olursa eğitim istenilen nitelikte gerçekleşmeyecekti. Yine kaliteli mal üretmeyen, üretim standartlarına uymayan, kalfaların ve çırakların ücretlerini ödemeyen, çıraklara mesleği öğretmeyenler iş yerinin kapatılması hatta o bölgede çalışmama cezasıyla karşı karşıya kalırlardı.

İç Kontrol Sistemi

Ahilik'te geçerli olan diğer bir uygulama ise iç kontrol sistemidir. Bu uygulamada Ahi esnaf ve sanatkârlar, devletin ulaşamadığı yerlerde iş yeri açma ve malların üretiminde nitelik ve nicelik kontrolü yapma, çalışma ilkelerini belirleme, borçlanma, müşteri şikâyetleri gibi görevleri de icra ediyorlardı. Böylece haksız rekabetin önüne geçiliyor, işsizlik önleniyor ve adil paylaşım gerçekleştiriliyordu. Bu anlamda Ahi baba-

ları, esnaf ve sanatkârlara; sanatınızı ilerletin, haksızlık etmeyin, hizmet ve yardım ehli olun gibi öğütler verirdi. Ciddi bir hiyerarşik yapılanmaya sahip olan Ahilikte en üst seviyeden en alt dereceye kadar herkesin uyması gereken kurallar en ince detaylarına kadar belirlenmişti.

Kurulan denetim ve ceza sistemi ile üyelerin meslek ahlakına uygun tutum ve davranış içinde bulunup bulunmadıkları, sıkı bir şekilde denetlenir; kurallara aykırı hareket edenler, kendilerine ders ve çevrelerine ibret olacak şekilde cezalandırılırdı.

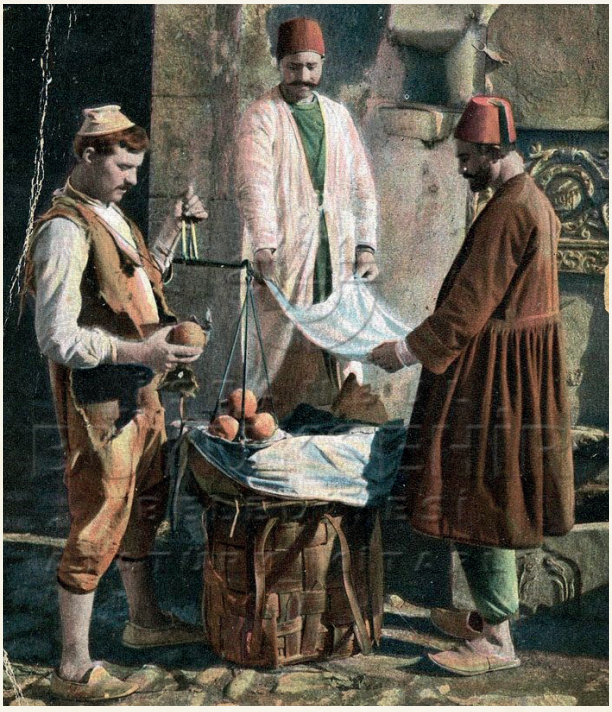

Görsel 1.43: Semer ustası

Hizmette Mükemmellik ve Tüketici Haklarını Koruma

Ahilik teşkilatının vazgeçilmez ilkelerinden birisi de hizmette mükemmellik ve müşteri memnuniyeti anlayışıdır. Bu anlayış, asırlarca bütün hizmet çeşitlerinde kullanılmış ve böylece standart dışı mal ve hizmet üreten esnaf uyarılmış, uyarıları dikkate almayanlar ise çeşitli cezalara çarptırılmıştır.

Bu teşkilatta tüketici haklarını korumaya yönelik uygulamalara da rastlamak mümkündür. Tüketici hakları günümüzde kanunlarla koruma altına alınırken XIII. yüzyılda yani bundan yaklaşık 800 yıl önce Ahi Evran tarafından teminat altına alınmış ve bunda da başarılı olunmuştur. Bu anlayışta tüketicinin hakkını koruması gereken ilk kişi, malın üreticisi olarak görülmüş ve üreticinin ürettiği malı sağlam ve hatasız bir şekilde üretmesine çok dikkat edilmiştir.

Görsel 1.44: İstanbul'da meyve satıcısı konu alan bir kartpostal

Ahilik sistemi ile XIII. yüzyıldan başlayarak kalitenin korunması, ürünlerde standardizasyonun sağlanması ve sağlıklı-dayanıklı mal üretilmesi gerçekleştirmiştir. Kalite, serbest rekabet mekanizmasının çarklarına ezdirilmemiştir. Müşteri, üründe herhangi bir bozulma olursa, başvurabileceği ve hakkını arayabileceği bir kurumun varlığını bilmekteydi. İşte o kurum Ahi Birliği idi. Bu uygulamanın, Ahilik teşkilatının Anadolu Selçukluları döneminde başladığı ve Osmanlı Devleti döneminde de devam ettiği bilinmektedir. Üretici veya esnaf da böyle bir durum ol-

Bilgi Notu

II. Beyazid Döneminde 1502 ile 1507 tarihleri arasında hazırlanan Bursa, İzmir ve Edirne İhtisap (Belediye) kanunnameleri dünyanın ilk standartlar kanunu, ilk tüketiciyi koruma kanunu, ilk çevre nizamnamesi ve ilk gıda nizamnamesi olarak kabul edilmektedir.

maması için malını sağlam ve kaliteli üretmek zorunda olduğunu bilir ve bunun için malını sağlam ve kaliteli üretirdi. Üretim hatasından kaynaklanan bir müracaat olursa Ahi Birliği müracaatı değerlendirir, ürünü inceler ve kusur bulursa üreticiye en ağır cezayı verirdi. Belki de bu ceza Ahi Birliğinden uzaklaştırılma şeklinde olurdu ki o esnafın artık hiçbir iş yapamaması anlamını taşırdı. Tüketicinin Ahi Birliğine müracaatı uygulamasını, günümüzde tüketici haklarının ilk örneği olarak kabul edebiliriz.

Ben Yerine Biz Anlayışının Öne Çıkması

Ahilikte ön plana çıkan bir diğer uygulama ise "biz ruhu/duygusu" idi. Öyle ki esnaf ve sanatkâr *"Ben bugün satış yaptım, siz komşumdan alın, o henüz siftah yapmadı."* diyecek derecede erdem ve fazilet sahibi idi.

Görsel 1.45: Cam ustası

İş Bölümü ve Uzmanlaşmaya Önem Verme

Ahilik sisteminde her Ahinin tek bir işte uzmanlaşması, başka bir işte çalışmaması ve bu mesleği de en iyi bir şekilde yapması önerilmiştir. Bu bağlamda Ahilerin iş değiştirmeleri veya birden fazla iş ile uğraşmaları hoş karşılanmamıştır.

Ahinin emeğini değerlendireceği ve onurlu bir yaşam süreceği bir işi veya sanatının olması gerektiği inancı hâkimdi. Bu nedenle de Ahilikte, kişilerin birden fazla iş veya sanatkârlıkla uğraşmaları yerine yeteneklerine uygun bir iş veya sanatkârlığı iş edinmesi istenmiştir.Bunun uygulanmaması hâlinde belli cezalar öngörülüyordu.

Meslek Seçiminin Rastgele Olmaması

Ahilikte meslek seçimi rastgele yapılmamaktaydı. Çocuğun veya gencin hangi mesleğe yatkınlığı varsa o mesleğin seçtirilmesi gerekirdi. İyi bir insan olmayı istemedikçe iyi bir insan olunamayacağı gibi, yeteneğe göre iş seçimi yapılmadan da iş sevilmez. Sevilmeden yapılan işten de yüksek bir verim alınamaz. Ahilikteki uygulamaya göre çocuk bir heyetin karşısına çıkarılır; zeka, anlayış ve kabiliyetleri tespit edilerek hangi konuda eğitim alacağına karar verilirdi.

Kanaatkârlık

Kanaatkârlık, elindekine razı olma, azla yetinme ve sahip olunan nimetlerin kıymetini bilerek şükretme duygusudur. Bu erdem, kişinin sahip olduklarının değerini anlaması ve daha fazlasını arzulamadan huzurlu bir hayat sürmesini sağlar. Kanaatkâr olma ve israfın önlenmesi Ahilikte ahlak anlayışının vazgeçilmezlerindendir. Ahilik prensiplerine göre insanlar kanaatkâr olmalıdır. İnsanlar aşırı tüketime sebep olmamalıdır. Zira aşırı tüketim, fiyatların yükselmesine ve bunun sonucunda da alım gücü düşük insanların mağdur olmasına yol açabilir. Tüketiciler arasındaki denge kanaatkârlık prensibiyle sağlanmıştır.

Sıra Sizde

A) Aşağıdaki "Ahilik Nasihatini" **dikkatlice okuyunuz. Metinin sonundaki soruları cevaplayınız.**

Harama bakma, haram yeme haram içme.

Doğru, sabırlı, dayanıklı ol.

Yalan söyleme.

Büyüklerinden önce söze başlama.

Kimseyi kandırma, kanaatkar ol.

Dünya malına tamah etme.

Yanlış ölçme, eksik tartma.

Kuvvetli ve üstün durumdayken affetmesini, hiddetli iken yumuşak davranmasını bil.

Kendin muhtaç iken bile başkalarına verecek kadar cömert ol.

1. **Sizce insanlara neden öğüt verilmek istenir?**
2. **Ahilik nasihati kimlere verilmiştir?**
3. **Bu nasihatin ana düşüncesi nedir?**

B) Aşağıdaki davranışları Ahiliğin iş ve mesleğe dair ilkeleri açısından değerlendiriniz.

1. **Marketten aldığınız bir kilo elma ya da portakalı eksik tartan görevlinin bu davranışı hangi değeri unuttuğunu gösterir?**
2. **Manav tezgâhında** "Seçmek yok!" **deyip çürük domatesleri düzgün domateslerle birlikte tartıp satan kişi hangi değeri yok saymaktadır?**
3. **Sattığı ayıplı malı daha sonra** "Satılan mal değiştirilmez!" **diyen mağaza sahibi hakkında düşünceleriniz nelerdir?**
4. **Osmanlı ve daha öncesi dönemlerde tacirlerin verdiği** "söz" **akit yani sözleşme yerine geçerdi. Bugünkü ticari anlaşmalarda** "söz" **sözleşme yerine geçer mi? Neden?**

BÂCİYÂN-I RÛM TEŞKİLATI VE KADINLARIN TİCARET HAYATINDAKİ ÖNEMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Kadınlar, çalışma hayatına ve toplumsal hayatın güçlendirilmesine nasıl katkılar sağlayabilir?**
2. **Günümüzde bazı kişilerin yasal haklarını tam bilmemelerinin sebebi sizce nedir? Tartışınız.**
3. **Aşağıda, Türkiye İstatistik Kurumunun Mart 2023'te yayımladığı raporundan bazı maddeler verilmiştir. Bu maddelerden hareketle, ülkemizde kadınların yaşadıkları sorunların çözümü için neler yapılabilir? Tartışınız.**
   - 2021 yılında 15 ve daha yukarı yaştaki kadınların işgücüne katılım oranı %32,8 iken erkeklerin işgücüne katılım oranı ise %70,3'tür.
   - 2021 yılında kadınların çalışması ile ilgili bireylerin algıları incelendiğinde, kadının çalışması ve sosyal hayata katkı sağlamasının değerli olduğunu düşünenlerin oranı %82,6'dır.

Görsel 1.46: Anadolu'da çalışan kadınları gösteren bir resim (temsili)

Aşıkpaşazâde, Anadolu Selçukluları Dönemin'de Anadolu'daki sosyal zümrelerden bahsederken bunlardan birinin de "Bâciyân-ı Rûm" olduğunu belirtir. Târih-i Âli Osman adlı eserinde o dönemde Türkmenler arasındaki sosyal zümreleri Gâziyân-ı Rûm (Anadolu Gazileri), Ahiyân-ı Rûm (Anadolu Ahileri), Abdalân-ı Rûm (Anadolu Abdalları) ve Bâciyân-ı Rûm (Anadolu Bacıları) şeklinde dörde ayırır.

Anadolu'da Türkmen kadınlarının faaliyetleriyle ilgili ayrıntılı bilgiye ünlü seyyah İbni Battuta'nın seyahatnamesinde rastlamaktayız. İbni Battuta, XIV. yüzyıl ortalarında yani Orhan Gazi Dönemi'nde Anadolu'nun birçok yerinde Türkmenler arasında bulunmuş ve Türkmen kadınların yapıp ettikleri birçok faaliyeti gözlemlemiştir.

Bâciyân-ı Rûm teşkilatı, Anadolu Selçukluları Dönemi'nde Ahi Evran'ın teşvikiyle eşi Fatma Hatun'un önderliğinde kurulmuştur. Teşkilata mensup kadınlar birbirine Bacı diye hitap ettikleri için bu kadınların kurdukları teşkilata da Bâciyân (Bacılar) denmiştir.

Bâciyan-ı Rûm teşkilatı, Ahilik teşkilatı ile birlikte ilk önce Kayseri, Konya, Ankara, Lârende (Karaman), Sivas ve Kırşehir gibi büyük yerleşim merkezlerinde kurulmuştur. Bu teşkilata mensup insanlar İstanbul'a ve diğer Hıristiyan beldelerine halı ve kumaş satmışlardır. Bacılar, faaliyetleriyle Anadolu'nun İslamlaşmasına, Türkmenlerin ekonomik alanda

gelişmesine katkıda bulunurlar. Öncelikle çalışkan ve üretken olmaları, işlerini gönülden yapmaları onları başarıya taşımıştır. Ahilik teşkilatı, Anadolu'da yeni bir medeniyetin kurulmasına hem ahlaki hem de ekonomik olarak önemli katkılar sağlamıştır.

Bâciyân-ı Rûm teşkilatı sosyal, siyasi, iktisadi, askerî, dinî ve eğitim gibi alanlarda çeşitli faaliyetler göstermişlerdir. Bu faaliyetleri şu şekilde sıralayabiliriz:

El Sanatları

Bâciyân-ı Rumun ilgilendiği sanat dalları keçecilik, halı ve kilimcilik, dokuma ve örgücülük, nakışçılık, çeşitli kumaşların imal edilmesi, boyacılık, çadırcılık, oya ve dantel olarak sıralanabilir. Bütün bu sanat kolları Türkmen kadınlarının meşgul oldukları iş sahası olmuş ve asırlarca nesilden nesile aktarılmıştır.

Görsel 1.47: Dokumacı kadının canlandırılması, Bursa Kent Müzesi

Kayseri'de kurulan Bacı Teşkilatı, Moğol istilası sonucu Anadolu'nun pek çok bölgesine dağılmıştır. Bacılar sanatlarını gittikleri bölgelerde devam ettirip, bulundukları yörenin kadınlarına da öğretmişlerdir. Bu silsile ile her Bacı gittiği yerde küçük bir Bacı teşkilatı kurmuş ve Türk el sanatlarının bu sayede yaygınlaşmasını sağlamıştır. Şehirlerden köylere ve uç bölgelere yayılmaya başlayan el sanatları ve halıcılık zamanla kadınlar arasında büyük gelişme göstermiştir.

Bacılar, çalışkanlıklarıyla Anadolu'da el sanatlarının öğrenilmesine ve geliştirilmesine, iktisadi hayatın canlanmasına katkıda bulunmuş ve yeni iş sahaları oluşturarak girişimci kadınların önünü açmıştır.

Misafir Ağırlama

Anadolu Bacılarının en iyi bilinen faaliyet alanlarından biri de Ahi tekke ve zaviyelerinde misafir edilenlerin ağırlanmasıyla ilgili hizmetleridir.

Türkler tüm dünyada misafirperverlikleriyle tanınmaktadır. Bu teşkilata mensup kadınlar, Ahi tekke ve zaviyelerinde dışarıdan gelen misafirlerin yemeği, temizliği ve çamaşırları ile ilgilenirler, tüm bunları da mükâfatını Allah'tan umarak yaparlardı.

Görsel 1.48: Ekmek yapan kadınların canlandırılması, Çamlıdere Kültür Evi ve Etnografya Müzesi, Ankara

Görsel 1.49: Halı dokuyan kadının canlandırılması, Altındağ Belediyesi Etnografya Müzesi, Ankara

Ahiliğin kuruluşunu hazırlayan sebeplerden biri de insanların o dönemde kitleler hâlinde yerlerinden yurtlarından kopup Anadolu'ya gelmelerinin oluşturduğu problemlere çözüm bulma ihtiyacıdır. Anadolu'ya gelen insanların barınmaları, ağırlanmaları ve yeni ortama uyum sağlamaları gerekiyordu. Türkmen kadınları tarafından kurulan Anadolu Bacıları teşkilatına mensup kadınlar da bu tekke ve zaviyelerde misafir edilenlerin yeme içme ve barınma hizmetini yerine getiriyorlardı.

Ünlü seyyah İbni Battuta, Anadolu'nun birçok yerinde Ahilerin misafirperverliğinden, misafirhanelerde Türkmen kadınların hizmet, izzet ve ikramlarından bahseder ve Ahiler hakkında şu ifadelere yer verir: "Ahiler, Anadolu'ya yerleşmiş bulunan Türkmenlerin yaşadıkları her yerde, şehir kasaba ve köylerde bulunmaktadır. Memleketlerine gelen yabancıları karşılama, onlarla ilgilenme, yiyeceklerini içeceklerini ve yatmalarını sağlama, ihtiyaçlarını giderme, onları uğursuz ve edepsizlerin ellerinden kurtarma, şu veya bu sebeple bu yaramazlara katılanları yeryüzünden temizleme gibi konularda, bunların eş ve örneklerine dünyanın hiçbir yerinde rastlamak mümkün değildir." İbni Battuta'nın sözünü ettiği bu misafirhanelerde, gelen insanların ağırlanması işleri, bu kadın teşkilatına mensup Türkmen Bacılar tarafından yürütülmekteydi.

Askerî Faaliyetler

Anadolu Bacıları, askerî alanda da faaliyet göstermişlerdir. İslam öncesi dönemlerde Türk kadınlarının binicilik ve atıcılıkta mahir oldukları, bizzat savaşlara katıldıkları bilinen bir konudur. Savaş meydanında erinin yanında olan Türk kadını atlanıp kılıç kuşanmakta, gerektiğinde ocak kurup aş pişirmektedir. İslam'dan sonra da bu geleneğin devam ettiği görülmektedir.

Moğolların 1243 yılında Kayseri'yi muhasarası sırasında Anadolu Bacılarına mensup kadınlar şehrin savunmasına fiili olarak katılmışlar ve teşkilat olarak Moğollara karşı savaşmışlardır. Daha sonraki dönemlerde de özellikle uç bölgelerde Türkmen aşiretler arasında savaşçı kadınların bulunduğu bilinmektedir.

Bilgi Notu

Bâciyân-ı Rûm teşkilatları Türk kültürünün ve İslam anlayışının kadınlar arasında yayılmasını da hızlandırmıştır. Bâciyân-ı Rûm teşkilatları, Türk kadınının hem toplumsal hem de siyasal alandaki etkisini artırmıştır.

Dinî-Tasavvufi Eğitim Faaliyetleri

Bâciyân-ı Rûm, aynı zamanda dinî ve ahlaki açıdan donanımı tam olan kadınlar yetiştiren bir okuldur. Ahilikteki işleyiş Bacılarda da aynen devam etmiştir. Ahilikteki eğitim ve öğretim aynı titizlik ve hassasiyetle Bâciyân-ı Rûm üyelerine de uygulanmıştır. Bacılar, usta çırak ilişkisini teşkilatlarında aynen uygulamışlardır.

Bâciyân-ı Rûm Teşkilatı'nın Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına Etkisi

Orta Asya'dan Anadolu'ya gelen Türkmenleri barındırmak kadar, onlara dinlerini öğretmek ve henüz Müslüman olmayanları İslamlaştırmak da Bacıların faaliyetleri içerisinde yer almıştır. Bacılar, Anadolu topraklarının yerleşik halkı olan Rumlarla kurdukları ilişkiler sonucunda özellikle Rum kadınlarının barınmalarına bile vesile olmuşlardır.

Bacıların ürettikleri malları kaliteli yapmaları, ticari ahlaka özen göstermeleri Anadolu'daki yerleşik halklar tarafından sevilmelerine yol açmıştır. Ahi ve Bacıların örnek davranışları, halkın İslam'a ısınmasını dolayısıyla İslam dinini severek kabul etmelerini sağlamıştır. Dünyanın Orta Çağ'ı yaşadığı, Avrupa'daki kadınların engizisyon mahkemelerinde yargılandığı bir dönemde, Anadolu'da böyle bir teşkilatın varlığı ecdadın başarıdan başarıya kadınlarıyla birlikte hareket ederek ulaştığının göstergesidir.

Bâciyân-ı Rûm teşkilatı, gerektiğinde vatan savunmasında eşlerinin yanında; gerektiğinde ise sosyal ve ekonomik hayatın içinde yer almışlardır. Bu bakımdan bir yaygın eğitim gönüllüğü ve kültür elçisi gibi çalıştıkları görülmektedir. Yine bu teşkilat, kadınlar arasındaki yardımseverliğin, misafirperverliğin, doğruluk ve merhametin gelişmesine ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamıştır. Bâciyân-ı Rûm, Ahilik ilkelerinin kadınlar arasında yayılmasına vesile olmuştur.

Toplumsal yapı içerisinde Türk kadınının her yerde etkin olduğunu söyleyebiliriz. Türk kadını evinin her türlü işini yaparak, hayvan bakarak, ip eğirerek, kumaşı dokuyup elbise dikerek, tarlada ekip biçerek ve tüm bu ürettiklerinin fazlasını pazarda satarak hayatın içerisinde yer almıştır.

Anadolu kadını, iktisadi faaliyetleri günlük işler olarak görmüş; evi, ailesi için çalışmayı hayatın bütününden ayırmadığı gibi bu faaliyetleri kollektif bir üretim bilinciyle gerçekleştirmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Bâciyân-ı Rûmun, göçmen Türkmenlerin iktisadi alanda bel kemiğini oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Bilgi Notu

Anadolu Bacıları, Ahilerin kadınlar kolu olarak sadece mesleki alanda çalışmamış yetim ve kimsesiz genç kızları himayesine almış; onların eğitimleri, ev-bark sahibi olmaları ile de ilgilenmişlerdir.

Görsel 1.50: Halı dokumada kullanılan araç gereçler, Kayseri Ahi Evran Esnaf ve Sanatkârlar Müzesi

Bacı teşkilatı, üyelerine, bir eş ve anne olarak öncelikle "Aşına, eşine ve işine sahip ol." öğüdünü vermiştir.

Diğer yandan inancımız, kadının ezilmesine ve sömürülmesine asla müsaade etmez. İslam'da kadınlar; iş, tarım, sanayi ve üretme gibi çeşitli ekonomik faaliyetlerde bulunmada özgürdürler. İslam, kadınların kendileri için uygun olan alanlarda çalışmasına karşı değildir. Peygamber Efendimizin eşi Hz. Hatice (r.a.) ticaret erbabı, şeref ve mal sahibi bir kadın, ücretle işçi çalıştıran ve bazı ortaklıklar kuran, Mekke'den Şam'a kervanlar gönderip oradan mallar getiren ve birlikte çalıştığı kişilere hisseler veren örnek bir girişimcidir.

Sıra Sizde

Aşağıda verilen görevleri yapınız.

1. **Sınıf mevcudunu dikkate alarak gruplar oluşturunuz.**
2. **Kadın erkek eşitliğinin sağlanması için çeşitli devlet organları ve sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanan afişleri, bilgi teknolojilerinden yararlanarak araştırınız.**
3. **Siz de grup hâlinde özgün bir düşünceden yola çıkarak bir afiş çalışması yapınız.**
4. **Başarılı bulunan afişleri okul panolarında sergileyiniz.**

ETKİNLİK

Aşağıdaki yönergeler doğrultusunda etkinliği yapınız

1. Yakın çevrenizde kendi işini kuran ve işleten kadın işletme sahiplerini araştırınız.
2. Bu işletme sahiplerinin işletmelerini ve işletmelerinin kuruluş sürecini sınıfta paylaşınız.
3. Günümüz kadın işletme sahipleri ile Bâciyân-ı Rûm teşkilatı üyelerinin esnaf ve sanatkârlık özelliklerini karşılaştırınız.

MESLEK VE MESLEK ÖRGÜTLERİNİN EKONOMİDEKİ YERİ VE KURUMSAL YAPILARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir meslek örgütüne üye olmak olmak neden önemlidir?**
2. **Sizce esnaf ve sanatkârlar odasının amacı nedir ve neden kurulmuş olabilir? Tartışınız.**
3. **Oto tamiri ve bakım hizmeti sağlayan bir şirket açtığınızı düşününüz. Hangi meslek kuruluşlarına kayıt yaptırmanız gerekir? Neden?**

Meslek Sahibi Olmanın Ekonomik Gerekliliği

Görsel 1.51: İstanbul'da seyyar satıcıları gösteren bir kartpostal

Meslek sözcüğü Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'ünde "belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımda da görüldüğü üzere meslek edinmek hem meslek sahibine hem üretici ve satıcıya, hem de tüketiciye, dolayısıyla ekonomide verimliliği artırmak suretiyle daha fazla katkı sağlamak için gereklidir. Bir ekonomide uzun dönemde potansiyel üretim kapasitesini artırmak, ekonomik büyümeyi sağlamanın en temel yolu iş gücünün verimliliğini artırarak daha fazla mal ve hizmet üretmekten geçer. Onun için de gerek örgün eğitim sistemi içinde gerekse hayat boyu öğrenme imkânları ile iş gücünün niteliğini artırmak gerekir.

Bunun sonucunda;

- Meslek sahibi çalışanlar daha rahat ve sürekli iş bulacak ve daha fazla kazanabilecekler,
- İşverenler ihtiyaç duydukları vasıflı iş gücüne daha rahat erişecekler,
- Mal ve hizmetlerin kalitesi artacak, kaynaklar daha etkin kullanılmış olacaktır.

Böylece;

- Ekonomide daha fazla mal ve hizmet üretilmiş olacak,

- Üretim ve hizmet arzı aksamadan sürdürülebilir hâle gelecek,
- İşsizlik oranı düşecek,
- Ücretler daha yüksek olacak ve çalışanların refah düzeyi artacak,
- İş gücü verimliliğindeki artıştan dolayı maliyetler azalacak,
- Ulusal ürünler ve hizmetler daha ucuz ve daha kaliteli olduğu için, hem yurt içinde ve hem de yurt dışında daha fazla tercih edilir olacağından firmaların ve ülkenin uluslararası rekabet gücü artacaktır.

Görsel 1.52: Osmanlı'nın ilk ticaret okulu: Hamidiye Ticaret Mektebi

Günümüzde her alanda yeni teknolojiler kullanılmaktadır. Teknolojinin çok hızlı geliştiği günümüzde, ekonomiler de bu teknolojilerle uyumlu iş gücüne ihtiyaç duymaktadır. Belli bir alanda uzmanlaşmamış kişilerin istihdam edilme oranı günümüzde azalmakla beraber bu kişilerin ekonomik daralma dönemlerinde işten çıkarılmada ilk sıralarda oldukları gözlenmektedir.

Yukarıdaki gerekçelerden dolayı, fütüvvet ve Ahilik geleneğinde kişilerin belli bir meslek ya da sanat erbabı olması istenir. Ahiliğin temel kaynaklarında Ahinin mutlaka bir iş ve meslek sahibi olması, onun için de bir ustanın tezgâhında çıraklık yaparak yetkinlik belgesi alması istenir. Esasında, meslek sahibi olmanın zarureti, yapılan işin asgari kalite standartlarında gerçekleşebilmesi için, ehil ellerle olması ve liyakatin ekonomik hayatın her alanında hâkim olmasına dayanır. Onun içindir ki, Kur'an-ı Kerim'de "Allah size emanetleri mutlaka ehline vermenizi … emreder" (Nisa Suresi: 58) buyurulmuştur.

Bu gerçeklik modern ekonomiler ve iktisatçılar tarafından da teyit edilmektedir. Nitekim Batı'da sanayi devriminin ve kapitalizmin öncüsü olarak bilinen ünlü düşünür ve bilim insanı Adam Smith de uzmanlaşmayı ekonominin verimliliği, büyümenin sürdürülebilirliği ve milletlerin zenginliğinin en önemli kaynağı olarak görmüştür. Bu manada, gelişmiş ülkelerin hemen hepsi iş gücü potansiyelinin neredeyse tamamını vasıflı hâle getirmiş; eğitim altyapısını bu durumu destekleyecek şekilde oluşturmuştur. Başka bir ifade ile çağdaş eğitim politikalarının en önemli unsuru, istihdam odaklı yaşamboyu öğrenme süreçlerini hayata geçirmek olmuştur.

Bilgi Notu

Ahilikte kaliteli ve standart üretim elde edebilmek için geliştirilen kurallar, bugünkü Toplam Kalite Yönetimi ve otokontrol sisteminin ilk hayata geçirilişidir. Bu bakımdan TSE (Türk Standartları Enstitüsü) Kurumunun, o tarihlerdeki ilk uygulanışıdır, diyebiliriz.

Meslek Örgütleri ve Gerekliliği

Günümüzde meslek sahiplerinin çıkarlarının korunması, toplumun ihtiyaçlarının zamanında ve istenen nitelikte karşılanması ve kamu yararının sağlanması için meslek örgütlenmeleri kaçınılmaz hâle gelmiştir. Söz konusu örgütler bir yandan mensuplarının menfaatlerini devlet ve toplum kesimlerine karşı korumaya çalışırken bir yandan da standartlara uygun mal ve hizmet arzının devamlılığını sağlamaya gayret etmektedirler.

Meslek kuruluşları amaçları, hukuki ve yönetim yapıları ya da meslek farklılıkları bakımından çeşitlilik arz ederler. Örneğin bazıları doğrudan kamu kurumu niteliğinde, bazıları ise tüzel kişiliğe sahip kamusal kuruluşlar olarak kabul edilirler. Yine bazıları özel sektör örgütü, sivil toplum kuruluşu, gönüllü kuruluş, devlet-dışı kuruluş ya da yardım kuruluşu olarak tanımlanmaktadır.

Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

Yukarıda bahsedilen meslek örgütleri içerisinde en kapsamlı tanımlama kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır (KKNMK). KKNMK, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 135'inci maddesinde şöyle tanımlanmıştır: "Belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunla gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleridir." Ahi teşkilatlarından loncalara, oradan cemiyet ve derneklere doğru gelişen bu mesleki oluşumlar, 1961 Anayasasıyla dernekler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olarak iki ana kanalda hizmet verir duruma gelmiştir.

KKNMK'nin bazı ortak özellikleri şunlardır:

- Anayasa ile düzenlenmişlerdir.
- Kanunla kurulurlar.
- Kamu tüzel kişiliğine sahiptirler.
- Organları kendi üyelerince yargı denetiminde seçilir.
- Zorunlu üyeliğe dayalıdırlar.
- Kuruluş amaçları dışında faaliyet gösteremezler.
- Özerktirler, ancak ilgili bakanlığın denetimine tabidirler.
- Yönetmelik çıkarmak gibi kamusal yetkiler kullanabilirler.

Görsel 1.53: TESK

- Kendilerine özgü bütçe ve personel rejimi vardır.
- Ana gelir kaynakları üye aidatları ve verdikleri hizmetler için alınan ücretlerdir.
- Mesleğin icrası ve meslek mensupları üzerinde kullandıkları yetkiler bağlamında, ilgili alanın düzenleyici ve denetleyici kurumlarıdırlar.
- Her meslek kuruluşu, bir üst kuruluşun altında faaliyet gösterir.

Söz konusu kuruluşların çalışma usul ve esaslarını; teşkilat kanunları, bu kanunlara bağlı yönetmelikler, ana sözleşme statüsü ve genelgeler belirler. Kurulmaları ilgili bakanlığın iznine tabi olan bu kuruluşlar, iç denetimin yanında ilgili bakanlıkça da denetlenirler. KKNMK'nin genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu gibi zorunlu organları bulunmakla beraber; sanayi odası, ticaret odası, sanayi ve ticaret odası ve deniz ticaret odasında ayrıca meslek komiteleri ve meclis gibi organlar; baro, esnaf ve sanatkâr odaları birliği gibi bazı kuruluşlarda ise disiplin kurulları bulunur.

Görsel 1.54: Osmanlı'da esnaf alaylarını konu alan bir minyatür, Levnî, Surname

Tacirler ile Esnaf ve Sanatkârların Üye Oldukları Meslek Kuruluşları: Tanımları, Kapsamları, Amaçları ve Organizasyon Yapıları

Tacirler ile esnaf ve sanatkârların üye oldukları meslek kuruluşlarına ilişkin düzenlemeler, Ticaret Bakanlığınca yürütülür. Tacirlerin üyesi olduğu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve alt kuruşlarına ilişkin usul ve esaslar "5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu" ve bağlı mevzuatları vasıtasıyla; esnaf ve sanatkârların üyesi bulundukları Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK) ve alt kuruşlarına ilişkin usul ve esaslar ise "5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu" vasıtasıyla düzenlenir.

Esnaf Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünün çalışma alanına giren esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşları;

- Odalar,
- Birlikler,
- Federasyonlar ve
- Konfederasyondan oluşmaktadır.

Söz konusu esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşlarının tanımı ve kapsamı aşağıdaki gibidir:

Konfederasyon: Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK), Türkiye'de bulunan esnaf ve sanatkârların örgütlendiği oda, birlik ve federasyonların üst kuruluşu olup esnaf ve sanatkârları temsilen yalnızca bir adet konfederasyon bulunmaktadır. Organları; genel kurul, başkanlar kurulu, yönetim kurulu ve denetim kuruludur.

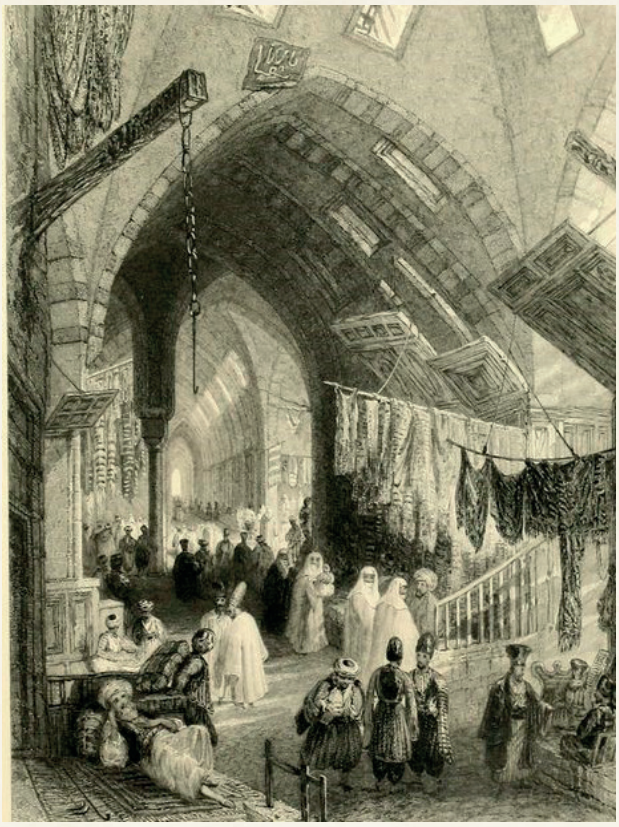
Federasyonlar: Aynı meslek dalında kurulan esnaf ve sanatkârlar ihtisas odalarından oluşan federasyonlar, üyelerinin mesleki yönden ihtiyaçlarını karşılamak, çalışmalarını ve gelişmelerini ülke genelinde iş birliği ve ahenk içerisinde yapabilmelerini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Türkiye genelinde kurulmuş bulunan ve Ankara'da faaliyetlerini sürdüren 13 esnaf ve sanatkârlar federasyonu mevcuttur. Organları; genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur.

Görsel 1.55: Pasta ustası

Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birlikleri: Aynı ilde kurulan esnaf ve sanatkârlar odalarının, aralarındaki dayanışmayı temin etmek ve bu odaların il genelinde iş birliği ve ahenk içerisinde çalışmalarını ve gelişmelerini sağlamak ve o ilin esnaf ve sanatkârlarını temsil etmek amacıyla il merkezlerinde kurulan meslek kuruluşlarıdır. Her ilde bir adet (sadece İstanbul'da 2 adet) olmak üzere olmak üzere, esnaf ve sanatkârlarımıza hizmet etmek amacıyla kurulmuş bulunan ve faaliyetlerini sürdüren toplam 82 esnaf ve sanatkârlar odaları birliği vardır. Organları; genel kurul, başkanlar kurulu, yönetim kurulu, denetim kurulu ve disiplin kuruludur.

Esnaf ve Sanatkâr Odaları: Esnaf ve sanatkâr odaları, oda kurulmak istenen yerde çalışmakta olan sanat, hizmet ve meslek sahipleri ile esnaftan en az 500 kişinin isteği ve Bakanlık izni ile kurulan meslek kuruluşlarıdır. Esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşu teşkilatlanmasının en küçük birimidir. Yalnızca aynı meslek gurubunda faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârın üye olduğu ihtisas odaları ve her meslek kolundan esnaf ve sanatkârın üye olduğu karma odalar olmak üzere iki tür oda vardır.

Görsel 1.56: William Henry Bartlett'in 1838 yılında yaptığı Kapalıçarşı'dan Görünüm adlı gravür

Bilgi Notu

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret ve Sanayi Odaları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu, sendikalar ve vakıflar gibi kurum ve kuruluşların görevlerini eskiden Ahilik Teşkilatı tarafından yürütülmekteydi.

Organları; genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur.

Esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşlarının amaçları şöyle ifade edilebilir:

- Esnaf ve sanatkârların faaliyetlerinin mesleki çıkarlar ve ülke yararına uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamak, bu hususta lüzumlu görülecek her türlü önlem ve girişimlerde bulunmak.
- Esnaf ve sanatkârları yurt çapında veya uluslararası kurum ve kuruluşlar düzeyinde temsil etmek, esnaf örgütleri ile uluslararası dayanışma içerisinde olmak.
- Ulusal ekonomideki gelişmelere paralel olarak lüzumlu görülecek mesleki önlemleri almak, dünyadaki değişimlere göre esnaf ve sanatkârların uyumunu sağlayacak girişimlerde bulunmak.
- Esnaf ve sanatkârların mesleki eğitimlerini geliştirmek, verimliliğin artması ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi için faaliyette bulunmak; onların ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişmelerini sağlamak amacıyla tesisler, şirketler, kurum ve kuruluşlar oluşturmak.
- Esnaf ve sanatkârlara yönelik her türlü çalışmayı gerçekleştirmek.

Esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşlarının organizasyon yapısı ve işleyişi ise şu şekildedir:

- Esnaf ve sanatkârlar, faaliyet bölgesindeki ilgili esnaf ve sanatkârlar odasına,
- Her ildeki esnaf ve sanatkârlar odaları, o ildeki esnaf ve sanatkârlar odaları birliğine,
- İhtisas odaları varsa aynı meslek kolunda ülke çapında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlar federasyonuna,
- Birlik ve federasyonlar ise Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu'na kaydolmak zorundadır.

Sıra Sizde

A) Aşağıdaki görseli inceleyiniz. Verilen görselden hareketle aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

1. "Tek başına 'bir şey', birliktey-sen 'her şey'sin." sözünü görseli de dikkate alarak yorumlayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Görsel 1.57: Kayıkçı

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Belli meslek gruplarının bir araya gelerek birlik oluşturmalarının faydaları neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B) Arkadaşlarınızla birlikte meslek alanınızla ilgili bir dernek kurmak için beyin fırtınası yapınız. Kuracağınız derneğin adını, amacını, genel kurlu üyelerini, denetim kurulu üyelerini ve amacı gerçekleştirmeye yardımcı olması için yapacağınız faaliyetlerinizi aşağıda belirtilen noktalı alana yazınız.

- Derneğin Adı :.....
- Derneğin Amacı :.....
- Genel Kurul Üyeleri :.....
- Yönetim Kurulu Üyeleri :.....
- Denetim Kurulu Üyeleri :.....
- Amacı Gerçekleştirmeye Yardımcı Olacak Faaliyetler: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

C) Türkiye'de faaliyet gösteren vakıf, dernek, oda vb. kuruluşlara kâr amacı güdenler ve kâr amacı gütmeyenler olarak örnekler yazınız.

Kâr Amacı Güden Kuruluşlar: .....

.....

.....

.....

Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. **Aşağıdakilerden hangisi fütüvvetin özelliklerinden değildir?**
   A) Gençlik, yiğitlik, cömertlik gibi anlamları ifade eder.
   B) Uluslararası örgütlenmeye önem verilmiştir.
   C) İyi ve doğru şeylerin öğretilmesini amaçlar.
   D) Toplumun hemen her kesimine yöneliktir.
   E) İyilik hareketi olarak görülebilir.

2. **Aşağıdakilerden hangisi fütüvvet türlerinden değildir?**
   A) Bireysel fütüvvet anlayışı
   B) Tasavvufi fütüvvet anlayışı
   C) Balkanlar fütüvvet anlayışı
   D) Anadolu fütüvvet anlayışı
   E) Askerî fütüvvet anlayışı

3. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik teşkilatının özelliklerinden değildir?**
   A) Hükümet ile esnaf arasındaki ilişkiyi düzenler.
   B) Ahlaki eğitim verilir.
   C) Mesleki eğitim verilir.
   D) Üyeleri divana katılır.
   E) İş yerinin açılmasını, ruhsatlandırılmasını düzenler.

4. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik ilkelerinden değildir?**
   A) Yalan söylememek
   B) Mütevazi olmak
   C) Misafirperver olmak
   D) Nefsine hâkim olmak
   E) Standart dışı mal üretmek

5. **Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğin mesleki ahlakının dayandığı prensiplerdendir?**
   A) Malını övmek
   B) İşinde dikkatli olmak
   C) Müşteriyi aldatmak
   D) İşi savsaklamak
   E) Malına hile karıştırmak

6. **Mesleki değerlerimiz açısından geçmiş ve günümüz meslek erbabının niteliği arasındaki farkın en önemli sebebi nedir?**
   A) Tüketimin azalması
   B) Ahlaki ilkelerin önemsenmemesi
   C) Meslek erbabının niteliğinin artması
   D) Paranın önem kazanması
   E) Finansmanın yetersiz olması

7. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik eğitim sisteminde yer almaz?**
   A) Zaruret olmadıkça iş değiştirilmez.
   B) Her kişi yeteneğine uygun bir meslek seçer.
   C) Yaygın eğitim amaçlanır.
   D) Eğitim kalfalar, ustalar ya da ustalar meclisi tarafından verilir.
   E) Mesleki eğitim uygulamalı olarak verilir.

8. **Aşağıdakilerden hangisi kökeni Ahilik teşkilatına dayanan günümüz kurumlarından birisidir?**
   A) Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu
   B) Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)
   C) Mehmetçik Vakfı
   D) Türkiye Eğitim Vakfı (TEV)
   E) Ana Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)

9. **Aşağıdakilerden hangisi Ahilik sisteminin günümüze yansımasıyla oluşmuş bir kurumdur?**
   A) Türk Tarih Kurumu
   B) Türk Dil Kurumu
   C) Organize sanayi bölgeleri
   D) Türk Standartları Enstitüsü
   E) Bankalar

10. **Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğin sosyal ve ekonomik hayata katkılarından birisi değildir?**
    A) Kaliteli üretim yapmak
    B) Tüketicilerin haklarını korumak
    C) Sınırsız üretim yapmak
    D) Yardımlaşmayı benimsemek

E) Usta çırak ilişkisini kurumsallaştırmak

11. Ahi teşkilatı Anadolu'da kim tarafından kurulmuştur?

A) Şeyh Edebali
B) Aleaddin Keykubat
C) Hacı Bektaş-i Veli
D) Ahi Evran
E) Orhan Gazi

12. Aşağıdakilerden hangisi Ahi birliklerinde dayanışma örneğidir?

A) Sadaka Taşı
B) Emekli sandığı
C) Orta sandık
D) Zekât sandığı
E) Yardımlaşma sandığı

13. Aşağıdakilerden hangisi Ahilik nasihatlerinden birisi değildir?

A) Dünya malına tamah etme
B) Yalan söyleme
C) Harama bakma, haram yeme, haram içme
D) Yanlış ölçme, eksik tartma
E) Ustalık bilgini kalfana öğretme

14. Aşağıdakilerden hangisi Bâciyân-ı Rûm teşkilatının çalışmalarından biri değildir?

A) Ahi tekke ve zaviyelerinde misafir edilenleri ağırlamışlardır.
B) Keçecilik, nakışcılık, halı ve kilimcilik gibi sanat dalları ile uğraşmışlardır.
C) Kendi işinde ve kendi hesaplarına dikkat ederek çalışmışlardır.
D) Gerektiğinde askerî faaliyetlerde de bulunmuşlardır.
E) Dinî-ahlaki açıdan donanımı tam olan kadınlardır.

15. Aşağıdakilerden hangisi esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşlarından biri değildir?

A) Birlikler
B) Federasyonlar
C) Konfederasyonlar
D) Meclisler
E) Odalar

16. Aşağıdakilerden hangisi millî manevi ve insani değerlerimizden değildir?

A) Dil sevgisi
B) Kültüre ve tarihe bağlılık
C) Aile birliği
D) Mülk sevgisi
E) Vatan sevgisi

17. Aşağıdakilerden hangisi Ahiliğe uygun bir davranış değildir?

A) İşinde ve hayatında dürüst olmak
B) Kötülük edenlere iyilikte bulunmak
C) Yaptığın iyilikten karşılık beklememek
D) İçi, dışı, özü, sözü bir olmak
E) Mesleklerde uzmanlaşmaya riayet etmemek

18. Ahi Evran ile ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Orta Asya'dan göç eden bir Türkmen ailenin çocuğudur.
B) Bağdat'ta ilim ve tasavvuf çevreleri ile tanışmıştır.
C) Anadolu'da Ahilik teşkilatını kurmuştur.
D) Mevlana ve Hacı Bektaş-i Veli ile tanışmıştır.
E) Konya'yı vatan olarak benimsemiştir.

19. Ahilik sistemindeki teşkilatlanma ile ilgili aşağıdaki sıralamalardan hangisi doğrudur?

A) Usta-kalfa-çırak-yamak
B) Çırak-kalfa-yamak-usta
C) Yamak-çırak-kalfa-usta
D) Yamak-kalfa-usta-çırak
E) Çırak-yamak-kalfa-usta

20. Aşağıdakilerden hangisi Ahilikteki iş ve meslek ahlakının ilkelerinden değildir?

A) Güzel ahlak sahibi olmak
B) Yaptığı işi doğru yapmak
C) Nefsiyle mücadele etmek
D) Emeğin kutsallığına inanmak
E) Güçlü olanan yanında olmak

2. ÖĞRENME BİRİMİ

GİRİŞİMCİLİK

KONULAR

- GİRİŞİMCİLİK
- GİRİŞİMCİLİK ÇEŞİTLERİ
- GİRİŞİMCİLİK VE ETİK DEĞERLER
- GİRİŞİMCİLİK SÜRECİNDE DEĞER OLUŞTURMA
- BAŞARILI GİRİŞİMCİLERİN NİTELİK VE BECERİLERİ
- PAZAR ARAŞTIRMASI
- İŞ PLANI
- YENİ GİRİŞİMLER İÇİN FİNANSAL KAYNAKLARA ERİŞİM
- GİRİŞİMCİLİKTE BAŞARISIZLIK FAKTÖRLERİ
- FİKRÎ VE SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI
- FİKRÎ MÜLKİYET TESCİL SÜREÇLERİ

2. öğrenme birimi için kare kodu okutunuz

GİRİŞİMCİLİK

Hazırlık Çalışmaları

1. **Hz. Muhammed (s.a.s)** "Rızkın onda dokuzu ticarettedir." **sözü ile ne ifade etmek istemektedir?**
2. **Mesleğinizle ilgili kendi iş yerinizi açmak gibi bir düşünceniz var mı? Neden?.**

Girişimcilik günümüzde daha çok risk alma, yenilikleri yakalama, fırsatları değerlendirebilme ve tüm bunları hayata geçirebilme süreci olarak tanımlanabilir.

Görsel 2.1: Tekstil fabrikasında çalışan insanlar

Girişimci ise değişime uyum sağlayabilen ve değişimi fırsat olarak kabul eden kişidir. Girişimci kişi, yaratıcı fikirleri geliştiren ve harekete geçiren bir yeteneğe sahip olmalıdır.

Girişimcilik, yeni ve farklı bir iş fikrini hayata geçirmek için gerekli olan bilgi, beceri ve risk alma eğiliminin bir birleşimidir. Bu nedenle, girişimciliği sadece yeni bir işletme kurmak olarak ele almak eksik bir yaklaşım olacaktır. Girişimciler bir şeylerin olması için beklemeyen; sorunları ve bu sorunlardan doğabilecek sonuçları gören ve değiştiren kişilerdir.

Girişimcilik Süreçleri

Günümüzde girişimcilik toplumdaki gelişmelere paralel olarak bilgiye dayalı, araştırmacı, düşünen ve yenilikçi bir anlayışla ele alınmaktadır. Girişimcilik, içinde bulunulan coğrafya ile sınırlı bir faaliyet olmaktan çıkarak bütün dünyaya yayılmıştır.

Girişimcilik, ekonomik kalkınmanın anahtarıdır.

Girişimcilik süreçlerini genel anlamda 5 temel soru ile açıklamak mümkündür.

1. **Fırsatlar nerededir?**
2. **Bu fırsatlardan nasıl yararlanılabilir ya da yararlanabilirim?**
3. **Hangi kaynaklara ihtiyacım var?**
4. **Kaynaklar üzerindeki kontrolüm nedir?**
5. **Hangi yapı en uygundur?**

Bu sorulara üç başlıkta altında cevap verilebilir: fırsatların belirlenmesi, kaynakların bulunması ve kontrolü ile örgütsel yapı.

a) Fırsatların Belirlenmesi: Girişimcilik sürecinin en önemli unsuru fırsatlardır. Müşteriye mevcut hizmetten daha iyisini vermeyi ifade eder. Bu süreçteki ilk adım fırsatları belirlemektir. Yeni iş kurmaya dönük iyi fikirlerin çoğunluğu belli başlı açıkların görülmesi ile ortaya çıkar. Açıklar, insanların beklenti veya istekleri ile gerçekte elde ettikleri arasındaki farktır. Bu yüzden, yeni iş kurma düşüncesinin ilk adımı pazarda var olan açıkların düşünülmesi ve bu açıkların nasıl karşılanabileceğinin tespit edilmesidir.

Girişimcilikte en önemli sorulardan birisi "Neden olmasın?" sorusudur.

Bir girişimci, yaratıcı fikirlerin arayışı içinde olmalıdır. Bir fikri fırsata dönüştürmek, her bir fikrin ayrıntılı olarak değerlendirilmesini gerektirir. Bu duruma yapılabilirlik araştırmaları ve iş planı çalışmaları ile ulaşılabilir.

İleri görüşlü insanlar çevresel değişimlere dikkat ederek kendisine alternatifler oluşturur. Buna karşın devamlı güven arayışında olan kişiler ise kaynakları korumak ister ve bu kaynaklara zarar verebilecek olası tehditlere karşı savunmacı bir davranış içinde bulunurlar. Girişimciler yalnızca fırsat arayanlar değildir, yaratıcı ve yenilikçi bir yapıya da sahiptirler.

b) Kaynakların Bulunması ve Kontrolü: Girişimcilik sürecinde bir sonraki aşama, ihtiyaç duyulan kaynaklar ile bu kaynakların nasıl kontrol edilebileceğinin tespit edilmesidir. Burada önemli olan mevcut kaynakların ne kadar etkin kullanıldığıdır. Kaynaklar, işletim, finansal, insan ve teknolojik kaynaklar olarak dört bileşenden oluşur.

İşletim kaynakları; yeni bir işletme girişiminin başarılı olabilmesi için ihtiyaç duyulan, binaları, donanımı, teçhizatı ve stokları ifade eder. İnsan kaynakları, mal ya da hizmet üretilirken katkı sağlayan her türlü personeli içerir. Finansal kaynaklar, işletme için gereken sermaye yatırımları ve çalışma sermayesi için gerekli parasal kaynaklardır. Teknolojik kaynaklar ise bir işletmenin bilgisayar, telefon ve internet bağlantısı gibi kaynaklarıdır.

Bir işletmenin başlangıç için ihtiyaç duyacağı sermaye miktarını belirlemek için girişimcinin yapması gereken ilk şey, bir şirketin piyasada başarılı olabilmesi için hangi kaynakların kritik öneme sahip olduğunu belirlemektir. Bunu bir kere yaptıktan sonra girişimci kıt kaynaklardan hangisine daha çok önem vermesi gerektiğini anlayacaktır.

c) Örgütsel Yapı: İşletmenin, ticaret kanununda yer alan şirket türlerinden hangisi şeklinde kurulacağı ya da şahıs işletmesi olacağı belirlenmelidir. İşe başlamadan önce örgütsel yapının belirlenmesi; tutulacak zorunlu defterler, vergiler ve diğer hukuki sorumluluklar gibi konular açısından son derece önemlidir. Ayrıca işletmenin adı, tescil, patent, kullanma hakkı ve sosyal güvenlik gibi detaylar da bu süreç içerisinde düşünülmelidir.

Ekonomisi zayıf bir ulus, yoksullukta ve düşkünlükten kurtulamaz; güçlü bir uygarlığa, kalkınma ve mutluluğa kavuşamaz; toplumsal ve siyasal yıkımlardan kurtulamaz.

Mustafa Kemal ATATÜRK

Sıra Sizde

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

SİNA AFRA İLE GİRİŞİMCİLİK ÜZERİNE RÖPORTAJ

Türkiye'nin en önemli girişimcileri ve yatırımcıları arasında bulunan ve Türkiye Girişimcilik Vakfı Başkanı Sina Afra'ya "girişimcilik" çerçevesinde merak edilenleri sorduk. Kendisine röportaj teklifimizi kabul ettiği için ve değerli görüşlerini bizimle paylaştığı için çok teşekkür ediyoruz.

Türkiye'de "girişimcilik" denildiğinde ilk akla gelen isimlerden olan Sina Afra'ya göre "girişimci" kimdir?

Girişimci, herkesle aynı yere bakan ama herkesten farklı bir şeyler gören kişidir. Benim girişimci tanımım, özellikle yüksek etkili girişimcileri tanımlamaktadır; yani istihdam yaratan, bir şeyler değiştiren ve özgür olan girişimcileri.

Bir girişimin başarıya ulaşması için sizce hangi süreçlerden geçilmelidir?

Genelde "en önemli etken ekiptir" denilir. Bunu ben de uzun süre tekrar ettim. Ama asıl en önemli etken zamanlamadır. Ondan sonra ekip ve finansman gelir. Fikirlerin değeri yok, uygulama her şey.

Türkiye'deki girişimcilik sektörünün şu anki konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de girişimcilik günden güne daha çok önem kazansa da hâlâ toplum olarak girişimciliğe mesafeli olduğumuz söylenebilir. Toplumda yerleşik bazı düşünme/yaşama tarzları mevcut. Genel olarak kendini güvenceye alma içgüdüsüyle hareket ediyor ve kararlar veriyoruz. Elbette bunda ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal durum ile eğitim faaliyetlerinin önemi büyük. Hâl böyleyken girişimcilik birçok insan için riski yüksek ve meşakkatli bir kariyer seçeneği olarak görülüyor. Bu ortamda fırsatlarla olduğu kadar risklerle de dolu olan girişimcilik adına çalışmalar yapmak ve insanları bu yönde teşvik etmek elbette kolay değil.

Türkiye'deki en başarılı girişimlerden biri olarak başarıya ulaşmanızdaki en büyük etken nedir?

Bu süreçte her zaman hayallerimizi yeniledik. Tabii ki en başta Türkiye'nin en büyük e-ticaret sitelerinden biri olacağımızı ve özellikle bu kadar hızlı büyüyeceğimizi tahmin etmiyorduk. Türkiye dışına açılan ilk e-ticaret sitesi olacağımızı hiç düşünmemiştik. Bu gelişmeler doğrultusunda hayallerimizi büyüttük elbette. Sürekli kendimizi güncel tutmanın ve hayallerimizi yenilemenin faydası, sayısız avantaj olarak geri döndü.

Girişimlerini başarıya ulaştırmak isteyen girişimcilere ne tavsiyelerde bulunursunuz?

Başkalarının tavsiyelerine çok kendi deneyimlerinizi edinin, gerekirse bunun bedelini siz ödeyin ama yolunuza devam edin. Sevdiğiniz işi iyi insanlarla yapınca başarı kendiliğinden geliyor. O da maddi olarak tatmin edici bir sonucu da beraberinde getiriyor. Ayrıca dünyanın neresinde olursanız olun, büyük düşünüp ufak adımlar atın. En önemli nokta bana göre bu.

Genel ağdan alımıştır.

1. **Sina Afra'nın "girişimcilik" tanımına katılır mısınız? Tartışınız.**
2. **Yeni bir iş kurmak için gerekli olanlar nelerdir?**
3. **Yeni bir iş kurduğunuzda işin devamlılığını sağlamak için neler yapılabilir?**
4. **Röportajda girişimciliğin hangi özelliklerinin ön plana çıkarıldığını tespit ediniz.**
5. **Girişimcilik konusunda deneyimli insanların tecrübelerinden faydalanmak neden önemlidir?**
6. **Girişimcilikte değer üretmek neden önemlidir? Tartışınız.**

ETKİNLİK

Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

Sınıfta gruplara ayrılınız. Her grup;

1. Yaşantımızda girişimcilik
2. Çevremizde girişimcilik
3. Geçmişte girişimcilik konularından biri ile ilgili düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

GİRİŞİMCİLİK ÇEŞİTLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Medyadaki ekonomi sayfalarındaki haberleri inceleyiniz. Firma ya da iş adamlarının ekonomi ile ilgili görüşlerini tespit ediniz. Bu görüşleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Yaşadığınız bölgede sosyal ve ekonomik alanlarda hayata farklı açılardan katkıda bulunan insanlar var mı? Tartışınız.**

Girişimcilik, piyasadaki fırsatları iyi analiz ederek bulduğu fırsatları değerlendirmek için risk alınan bir süreçtir. Girişimcilik; ortaya çıkma, şekillenme, organize olma ve uygulanma biçimlerine göre sınıflandırılabilir. Başlıca girişimcilik çeşitleri ise şunlardır.

İç Girişimcilik ve Dış Girişimcilik

İç girişimcilik, işletme içinde yapılan her türlü girişimcilik faaliyetleridir. İşletme içerisinde yeni bir fikrin ileri sürülmesi ve bu fikrin risk alınarak kârlı bir ürüne dönüştürülmesi sürecidir.

İç girişimciliğin getirdiği kâr veya zarar işletmeye aittir. İç girişimcilik sayesinde iş yerinin büyümesi, yeni pazarlar elde etmesi ve piyasada görülen eksiklere yönelerek yeni ürünler ya da hizmetler ortaya koyması sağlanır.

İşletmeler, bir işin gelişerek devam etmesini sağlayabilmek için iç girişimciliğe önem vermelidir. Bunun için gelişen teknoloji takip edilmeli ve piyasanın ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetler tespit edilerek yeni ürünler ortaya konulmalıdır.

İşletme içerisinde gerçekleştirilen girişimciliğin dışında kalan girişimcilik faaliyetlerinin tamamı ise dış girişimcilik olarak adlandırılır. Örneğin tekstil ürünleri satan bir firmanın inşaat alanında da faaliyet göstermesi dış girişimcilik olarak ifade edilebilir.

Görsel 2.2: Kadın girişimci

Kadın Girişimciliği

Mal veya hizmet üretmek ya da sadece pazarlamak için bir araya gelen kadınlara kadın girişimci denir. Kadınlar

değişik alanlarda girişimcilik yapsalar da girişimcilik faaliyetlerini bazı sektörlerde yoğunlaştırmışlardır. Yapılan araştırmalar kadınların daha çok tarım veya hizmet sektöründe yoğunlaştıklarını ya da evden çalışmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Ülkemizde son yıllarda eğitime verilen önemin artması, kadın girişimciliğine verilen destekler ve hukuksal düzenlemeler ile kadın girişimci sayısı da hızla artmaktadır.

Ülkemizde kadın girişimcilere destek sağlayan ve kadın girişimciliği üzerine çeşitli çalışmalar gerçekleştiren pek çok kuruluş vardır. Girişimcilik yapan veya yapmak isteyen kadınlar, bu kuruluşların sağladığı desteklerden gerekli şartları yerine getirmek koşulu ile faydalanabilmektedirler.

Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik, kâr amacı gütmeyen bir amaçla kurulur.

Kâr amacı gütmeyen ve elde ettiği kazancı sosyal sorumluluklar için harcayan girişimlere sosyal girişimcilik denir. Sosyal girişimcilikte elde edilen kâr toplum yararına kullanılır.

Sivil toplum kuruluşları, sosyal girişimcilik faaliyetleri ile toplumsal sorunlarla mücadele etmekte önemli görevler üstlenmişlerdir.

Ülkemizde sosyal girişimcilik örnekleri incelendiğinde önemli çalışmalar gerçekleştirildiği görülmektedir. Ziya Paşa'nın 1872'de Darüşşafaka'nın kurulmasına öncülük etmesi, Zeynep Kâmil'in ise kadın ve çocuk hastalıkları üzerine tedavi veren Zeynep Kâmil Hastanesini 1862 yılında hayata geçirmesi, Kütüphaneci Mustafa Efendi'nin ilk gezici kütüphaneyi oluşturması tarihimizdeki sosyal girişimcilik örneklerinden bazılarıdır. Günümüzde ise Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA Vakfı) başarılı sosyal girişimcilik örneklerinden biridir.

Görsel 2.3: Otomobil tamircisi

Özel Sektör (Ticari Girişimcilik) ve Kamu Girişimciliği

Özel sektör girişimciliği, şahıs ya da bir özel kurumun üretim faktörleri kâr amacıyla bir araya getirerek mal veya hizmet üretmesi sürecidir. Ticaret adına yapılan bütün faaliyetler özel sektör girişimciliğidir. Bu girişimcilik türünde temel amaç kâr elde etmektir.

Kamu girişimciliğinde ise sermayeyi ortaya koyan girişimci ise devlettir. Yeni bir fikrin hayata geçirilmesi işlemini devlet yapar. Devlet mal veya hizmeti kendisi üretir. Girişimci bir şahıs ya da özel bir kurum değildir.

Sanal (Dijital) Girişimcilik

Girişimcilik faaliyetlerinin internet üzerinden gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Sanal girişimcilik, internet kullanımının yayılması sonucu ortaya çıkmıştır. E-ticaret yoluyla uygulanan sanal girişimcilik, dijital alanlarda yer alan alışveriş platformları ve sanal mağazalarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

E-ticaret; satıcıları, tedarikçileri, bayileri ve müşterileri internet kanalıyla bir araya getiren bir sistemdir. Mal veya hizmet almak isteyen müşteriler internetin olduğu her yerden alışveriş yapabilirler. Sanal girişimciliğin temel amacı da kâr elde etmektir.

Çevreci Girişimcilik (Yeşil Girişimcilik)

Çevresel sorunlara çözüm bularak yeni fırsatlar ortaya çıkaran girişimcilik türüdür. Günümüzde çevreye olan duyarlılık ve kirliliğe karşı alınan önlemler girişimcilikte yeni iş fırsatlarını da ortaya çıkarmıştır. Özellikle atıkların dönüştürülmesi; çevreyi koruyan tarım ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesi; hava, su ve toprak kirliliğini önlemeye yönelik teknikler vb. girişimcilik fırsatlarını da ortaya çıkarmaktadır.

Sıra Sizde

A) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metni esas alarak metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

HASAN BASRİ BOZKURT

Hasan Basri Bozkurt 1947 yılında Erzincan'ın Kemaliye İlçesi, Başpınar Beldesi'nde doğdu. İlköğretimini Erzincan'da tamamlamış ardından Ankara'da endüstri meslek lisesi makine bölümünü bitirmiştir.

Görsel 2.4: Hasan Basri Bozkurt (1947-2018)

1965 yılında Karayolları Genel Müdürlüğüne işçi olarak girdi ve çalıştığı dönemde Karayolları Genel Müdürlüğünün bursu ile Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümünden 1971 yılında mezun oldu. Lisansüstü eğitimini de tamamladıktan sonra Karayolları Genel Müdürlüğünde mühendis olarak tekrar işe başladı. 1974'te Kıbrıs'ta Barış Harekâtı nedeniyle Türkiye'ye ambargo uygulanması sonucu Karayolları Genel Müdürlüğünün iş makineleri yedek parçasız kaldı. O dönemde Hasan Basri Bozkurt, Karayolları Genel Müdürlüğünün atölyelerinde iş makine-

leri parçaları geliştirmeye başladı ve sorunun çözümünde önemli katkıları oldu.

Hasan Basri Bozkurt, Karayolları Genel Müdürlüğünde dört yıl görev yaptıktan sonra bu görevinden ayrılarak Türkiye'nin en büyük iş makineleri üreticilerinden olan firmasını, Ankara'da küçük bir atölyede 1978 yılında kurdu. İlk yıllarda iş makineleri için pompa ve tork konvertörü gibi parçalar üretti. İlerleyen yıllarda piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda tarım traktörü üzerine yükleyici, kazıcı ataşmanı üretmek ve monte ederek bunları bir iş makinesi hâline dönüştürme işiyle uğraştı. 1989 yılında ilk özgün makinesi olan ilk kazıcı yükleyiciyi üretti. 1999 yılında ilk yurt dışına satışını Tunus'a gerçekleştirdi. 2000 yılında ilk ekskavatörü üreterek piyasaya sundu. Bozkurt, Ankara'dan çıkan bir firma olarak 2013 yılında dünya devi Japon makine üreticisi *Mitsubishi Heavy Industries*'in motor greyder birimini teknolojisi, dağıtım hakları, binaları ve müşteri zinciriyle birlikte ülkemize kazandırdı.

Görsel 2.5: İş makinesi-1

Görsel 2.6: İş makinesi-2

Şirketin, Türkiye'de Ankara ve İzmir, yurt dışında ise İspanya, Rusya ve Tayland'da üretim ve montaj tesisleri bulunmaktadır. Şirket günümüzde birçok farklı model altında kazıcı, yükleyici ve ekskavatör üretmektedir. Hasan Basri Bozkurt'un hedefi şirketinin 2023'te cirosunu 2.1 milyar liraya, ihracatını da 1.1 milyar dolara çıkarmak olarak belirlemiş ve günümüzde 50 ülkeye ihracat yapmaktadır. Hasan Basri Bozkurt, şirketini bundan 35 yıl önce Siteler'de başlayan serüvenine bugün Türkiye'nin en büyük 123'üncü firması olarak devam etmesinin gururunu yaşadı. İş insanı Bozkurt, 21 Kasım 2018 tarihinde henüz 71 yaşındayken hayata gözlerini yumdu.

Eğitime büyük önem veren Hasan Basri Bozkurt, özellikle okul-sanayi iş birliğinin geliştirilmesi ve sanayinin ihtiyaç duyduğu "kalifiye" eleman yetiştirilmesi amacıyla orta ve yüksek eğitim kurumlarıyla çeşitli iş birliklerini hayata geçirdi. Ankara Sanayi Odası ile yürütülen "Okul Sanayi Eğitim Programı (OSEP)"nın kurulmasında ve Ankara Sanayi Odası 1. Organize Sanayi Bölgesi'ndeki "ASO Teknik Koleji"nin yapılmasında aktif rol üstlendi. Çankaya Üniversitesi ile iş makineleri alanında bilgi birikimi olan mühendislerin yetişmesini sağlamak, üniversite-sanayi iş birliğini geliştirmek amacıyla imzalanan protokol de yine kendi imzasını taşımaktadır.

Ankara Siteler'de küçük bir atölyede temelleri atılan firmasını, uluslararası bir marka hâline getiren Hasan Basri Bozkurt, eşi ve işine olan sevgisini şu sözlerle anlatıyordu: "Hayatta iki büyük

aşkım var, biri eşim, biri işim. Başarımızın altında azimli olmak, azimle ve severek çalışmak yatıyor. Eğitim ve üretim bu ülkenin ilacı, kurtuluş reçetesidir. Eğitime, üretime yatırım. İnsana, teknolojiye ve Ar-Ge'ye yatırım. İşini aşk ve tutkuyla yapan çalışana yatırım. Türkiye'ye ve onun geleceğine yatırım."

Komisyon tarafından yazılmıştır.

1. **Hasan Basri Bozkurt'un başarılı bir girişimci olmasının nedenleri neler olabilir? Tartışınız.**
2. **Türkiye'de ve dünya'da adını duyduğunuz, "girişimci" olarak nitelendirilen kişiler var mı? Bu kişilerin öne çıkan özellikleri nelerdir?**
3. **Siz de hangi sektörde nasıl bir işletme kurmayı düşünüyorsunuz? Neden?**

B) Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Bu ifadelerin girişimciliğin hangi ekonomik ve sosyal yönü ile ilgili olduğunu noktalı yerlere yazınız.

1. Gaziantep'teki iplik fabrikaları binlerce çiftçinin pamuğunu değerlendirmektedir.
   .....
2. Aspilsan Enerji A.Ş. tarafından lityum iyon pil üretim tesisi hizmete açıldı.
   .....
3. İnegöl'deki mobilya fabrikalarında binlerce kişi çalışmaktadır.
   .....
4. Türk halkının çay ihtiyacını Rize'deki çay bahçeleri karşılamaktadır.
   .....

Araştırınız

Aşağıdaki girişimcilikle ilgili uygulamayı yapınız.

1. **Dünyaca ünlü şef Hüseyin Özer'in hayat hikâyesini araştırınız.**
2. **Hüseyin Özer'in başarılı olmasının nedenlerini belirleyiniz.**
3. **Bir girişimcinin başarılı olabilmesi için neler yapması gerekir? Tartışınız.**
4. **Girişimciler, yapacakları girişimler için koşulları nasıl uygun hâle getirebilirler? Tartışınız.**

Yeni fikirler daha önce ortaya atılmış fikirlerin üzerinde yükselir.

GİRİŞİMCİLİK VE ETİK DEĞERLER

Hazırlık Çalışmaları

1. **İşletmelerde adil, mantıklı, hakka ve hukuka saygılı davranışlarda bulunmak sizce neden önemlidir?**
2. **Müşterisine söz verdiği ürünü, söz verdiği gibi ve gününde teslim etmesi girişimciyi nasıl etkiler? Tartışınız.**

Görsel 2.7: Girişimci kültürü

İnsanlar bir arada yaşarken ahlaki değerlere de ihtiyaçları vardır. Benzer şekilde iş dünyasında da doğru-yanlış, iyi-kötü gibi yargılamalar için iş ahlakı değerlerine bakma ihtiyacı duyulur. Bu bağlamda toplumun ahlaki değerlerinin girişimciliğin etik ilkelerini oluşturduğu söylenebilir.

Bu değerleri yok sayan veya göz ardı eden girişimlerin kısa vadede kazanç elde etmesi veya büyümesi mümkün olabilir. Fakat etik ilkelere aykırı davranan bir girişimin ayakta kalması mümkün değildir. Nitekim iş dünyasında da buna ilişkin çok sayıda örnek, tarih sayfaları arasında yer almaktadır.

Etik davranışlar, küçük girişimlerde çok daha hızlı bir şekilde sonuca yansımaktadır. Bu değerlere aykırı hareket edildiğinde bir yandan işletme içinde huzursuzluklara sebep olunurken diğer taraftan da müşteriler duruma tepki gösterirler.

Girişimcinin etik ilkelerini; güvenilirlik, dürüstlük, sorumluluk bilinci, adil olma ve inisiyatif sahibi olma olarak sıralamak mümkündür.

Güvenilirlik

Bir girişimcinin güvenilir bir insan olarak değerlendirilmesi; çalışanları, müşterileri, tedarikçi ve rakipleri tarafından çok önemlidir. Güvenilirlik, girişimcinin öngörülebilir olmasını sağlar. Öngörülebilir olması, girişimcinin ilişkilerinde güven tesis eder.

Dürüstlük

Girişimci olarak işletmeyi büyütmek ve arzulanan büyümeye ulaşabilmek için müşteriler kilit rol oynar. Büyük bir rekabetin yaşandığı iş dünyasında işletmelerin müşterilerine güven sağlaması önemlidir.

Görsel 2.8: Motorsiklet lastiği tamiri yapan usta

Piyasadaki bazı işletmeler, dürüstlükten uzaklaşma eğilimleri gösterebilir. Bir işletmeden beklenen, dürüstlük ilkesinden onun asla vazgeçmemesidir. Örneğin rekabet edebilmek için rakipleri hakkında karalama kampanyası yapmak, hile yapmak, marka, ambalaj, reklam gibi eylemlerle haksız rekabet faaliyetleri de girişimci için dürüstlükten uzaklaşma anlamına gelir.

Sorumluluk Bilinci

Girişimcilerin çalışanlara, müşterilere, tedarikçilere, rakiplere ve çevreye karşı sorumlulukları vardır. Örneğin vergi vermek, çalışanların ve tedarikçilerin ödemelerini zamanında yapmak, toprağı, havayı ve su kaynaklarını kirletmemek, müşterilere taahhütlerini zamanında ve sözleşme hükümlerine göre yerine getirmek ve rakiplerine haksızlık yapmamak bu sorumluluklarından bazılarıdır.

Girişimcinin ailesinin geçimini sağlamak, aile fertlerine zaman ayırmak, komşuluk sorumluluklarını yerine getirmek de kaçamayacağı sorumlulukları arasındadır. Diğer yandan girişimcilerin, hem girişimci olarak yenilik yapma ve ekonomik gelişime katkıda bulunma hem de çıraklık ve ustalıkla ilgili sorumluluklarının bilincinde olması gerekir.

Adil Olma

Girişimcinin adil olma sorumluluğu, hak edene hak ettiği karşılığı verebilme ilkesine dayanır. Bir yandan müşterisine kaliteli mal veya hizmet üretme sorumluluğu bulunan girişimcinin öte yandan da tedarikçisine ve çalışanının emeğini zamanında ödeme sorumluluğu vardır. Girişimcinin kazancıyla büyüme, yeni istihdam sağlama ve yenilikler geliştirme sorumluluğu yanında, vergi verme sorumluluğu da bulunmaktadır.

İnisiyatif Sahibi Olma

Girişimciler yeni fırsatları yakalama konusunda cesurdurlar. Girişimciler kendilerine sunulan fırsatları yakalama ve yeni alanları keşfetme arzusu içindedir çünkü onlara göre bilgiyi geliştirmenin ve refah yaratmanın en iyi yolu inisiyatif almakla sağlanabilir.

Sıra Sizde

A) İstediğiniz bir sektörde girişimci olduğunuzu düşününüz. İşletmenizin amaçlarına ulaşmak ve başarılı olabilmek için taşımanız gereken vasıfların neler olabileceğini belirleyiniz. Cevaplarınızı aşağıdaki noktalı alana maddeler hâlinde yazınız.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

B) Kendi işini kurmanın avantajlarını sizin açınızdan önem derecesine göre aşağıya sıralayınız.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

ETKİNLİK

Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. İş ahlakının genel kurallarının neler olduğunu sınıfta tartışınız.
2. Sınıftaki öğrencilerin hepsinin kabul ettiği kuralları tahtaya yazınız.
3. İş ahlakına aykırı durumlarda başvurulacak kurum ve kuruluşları araştırarak sınıfta paylaşınız.
4. Girişimci ve tüketici bakımından yaşadığı çevrede karşılaşılan iş ahlakına aykırı durumlar ve yapılan yasal iş ve işlemleri örneklendiniz.

GİRİŞİMCİLİK SÜRECİNDE DEĞER OLUŞTURMA

Hazırlık Çalışmaları

1. **Sizce insanlar neden girişimci olurlar? Tartışınız.**
2. **Alexander Graham Bell (Aleksandır Greyem Bel) tarafından üretilen ilk telefon ile günümüzdeki cep telefonlarını göz önünde bulundurarak telefondaki değişimi düşününüz. Telefonun zaman içerisindeki değişimini dikkate alarak girişimcilikte yenilikçiliğin neden önemli olduğunu tartışınız?**

Girişimcilik süreçlerinde organizasyonlar düzenlenerek, yenilikler yapılarak, yaratıcı yetenekler kullanılarak veya yeni ürün, hizmet, kaynak, teknoloji ya da pazarlar bulunarak değer yaratılabilir.

a) Girişimcilik ve Yaratıcılık

Rekabetin hızla arttığı günümüzde işletmelerin başarılı olabilmesi için teknolojik ve sosyal gelişmeleri yakından izleyerek bu sürecin doğru yönetilebilmesi gerekir. İşletmelerin rekabet edebilmelerinin en etkili yolu yaratıcı düşünmek ve bu düşüncelerini ürün veya hizmetlere dönüştürebilmekten geçer. Yaratıcılıkta önemli olan önceden oluşmuş fikirleri geliştirmek veya bu fikirlere yeni fikirlerle katkı sağlamaktır.

Görsel 2.9: Marangoz

İnsanoğlunun değişime uyum sağlayabilen bir yapısı vardır. İnsanlar bu özelliklerinden farklı biçimlerde yararlar sağlayabilir. Girişimciler de başarılı olabilmek için yaratıcılığa ihtiyaç duyarlar. Çünkü üretken olabilmek için yaratıcı olmak gerekir.

Bir girişimcinin yeni fikirler üretebilmesi için yaratıcı düşünce becerisine sahip olması gerekir. Mal veya hizmetlerinde müşterilerinin taleplerini en üst seviyede karşılamak için sürekli değişiklik yapmaları girişimcileri piyasada rakiplerinin daima önünde tutar.

Yaratıcılık, yeniliğin ortaya çıkması için gerekli fakat tek başına yeterli olmayan bir koşuldur. Yenilik süreci, mevcut politikaların, süreçlerin, mal ve hizmetlerin yeniden geliştirilmesi ve düzenlenmesini kapsar.

Girişimcilik bağlamında ise yenilik, bir nihai ürünü yani bireyler tarafından yeni olduğu kabul edilen bir fikir, uygulama ya da ürünü ifade etmektedir.

Girişimcilik ve Yaratıcılık Süreçleri

Yaratıcılık, işletmelerde yeni iş fikirleri geliştirmek amacıyla kullanılır. Yaratıcılık süreci; hazırlık, kuluçka, yaratıcılığın ortaya çıkması ve yaratıcı sonuçların benimsenmesi olarak dört aşamadan oluşur.

Başarılı girişimciler, dünyayı daha iyi bir yer hâline getirmek için çalışırlar.

- **Hazırlık Süreci (Geçmiş Deneyimler ve Bilgi Birikimi):** Hazırlık sürecinde işletmedeki mevcut ya da meydana gelebilecek olası bir sorunla ilgili durum tespiti yapılarak gerekli bilgiler toplanır. Böylelikle sorun tanılaması yapılarak konunun sınırları çizilir ve gerekli hazırlık çalışmaları yapılır.
- **Kuluçka Süreci (Yeni Fikirlerin Oluşma Süreci):** Bu süreçte sorunun çözümüne yönelik çok sayıda fikir üretilerek farklı çözüm yolları geliştirilir. Bu süreç, konu ya da sorun hakkında yaratıcı düşüncelerin oluşması için bekleme süresidir. Kişilerin bireysel olarak gerçekleştirdikleri zihin çalışmalarıyla yaratıcı düşünceleri ürettiği evredir.
- **Yaratıcılığın Ortaya Çıkması (Yeni Fikirlerin Oluşması):** Üretilen fikirlerle sorunun çözümünde hangi fikrin ve yaratıcılığın daha etkin çözüm getireceğinin belirlendiği süreçtir. Beyin fırtınası ve ortak akıl yürütme ile bir sonuca ulaşılarak en uygun çözüm yolu belirlenir.
- **Yaratıcı Sonuçların Benimsenmesi (Oluşan Yeni Fikirlerin Değerlendirilmesi ve Uygulamaya Konulması):** Sorunun çözümü için belirlenen düşüncenin sorunu çözüp çözmeyeceği ile ilgili son değerlendirme ve test etme aşamasıdır.

b) Girişimcilik ve Yenilikçilik (İnovasyon)

Girişimcilik, yenilikçilik ve değişimi teşvik eder.

Yaratıcılığın sonucu olarak ortaya çıkan yenilik ya da inovasyon, yeni fikir ve olasılıkların farklı bir bakış açısı ile yeniden tanımlanarak hayata geçirilmesidir. İnovasyon, yeni veya iyileştirilmiş mal veya hizmet üretimini gerçekleştirmek ve bunu ticari gelir elde edecek hâle getirmek için yapılan tüm çalışmaları kapsar.

Yenilik yapabilmek için belli bir bilgi birikime sahip olmak ve bu birikimi yaratıcılık ile birleştirerek fayda sağlayacak ürüne dönüştürmek gerekir. Bu süreçte girişimci, yeni şeylerin tasarlanması için yaratıcılığını ön plana çıkarır, yeni fikirlerin oluşmasını ve uygulamaya konulmasını sağlar. Bu anlamda girişimcinin gücü, yenilik yapma ve yaptığı yenilikleri mal ve hizmetlere dönüştürebilme kabiliyetiyle ölçülmektedir.

Girişimcilikte İnovasyon Yapma Nedenleri

İşletmelerin kâr elde ederek faaliyetlerini sürdürebilmeleri için inovasyon yapmaları gerekir. Klasik girişimcilik anlayışında işletmelerin rekabet edebilmeleri için yeterli olan maliyet fayda avantajı günümüzde yeterli değildir. Bu nedenle işletmeler yeni ürünler oluşturma sürecine girmelidir. İşletmelerin inovasyon yapma nedenlerinden bazıları şunlardır:

- Ürünleri farklılaştırarak ürün çeşitliliğini artırmak
- Pazar payını korumak
- Müşteri portföyünü genişletmek
- Maliyetleri düşürerek kârlılığı artırmak
- Dağıtım performansını artırmak
- Pazarlama yöntemlerini geliştirmek
- Değişen teknolojiye uyum sağlamak
- Yenilikçi bir işletme olarak tanınmak
- Daha çevreci ürün geliştirmek
- Çevreci üretim süreçleri geliştirmek

İnovasyonun Sağladığı Faydalar

İnovasyon, işletmeler için sürdürülebilir bir büyüme aracı olarak değerlendirilmelidir. İnovasyon sürecini başarıyla gerçekleştiren işletmeler rakiplerine göre daha hızlı gelişip büyüyerek lider konumunda olur. İnovasyonun işletmelere sağladığı faydalardan bazıları şunlardır:

- Üretimde yüksek verimlilik
- Düşük maliyet, yüksek kâr
- Rekabette üstünlük kurulması ve pazar payının artması
- Başarılı büyüme ve kurumsallaşma
- Yüksek müşteri memnuniyeti
- Çalışanlarda motivasyon ve memnuniyetin artması
- Ar-ge yatırımlarının artması

Girişimcilikte Başarılı Yenilikçilik Örnekleri

Başarılı inovasyon örnekleri incelendiğinde işletmelerin insanların ihtiyaçlarını doğru tespit ettikleri, bunlara cevap veren mal ve hizmetler geliştirerek başarı elde ettikleri görülmektedir.

Başarılı inovasyon örneklerinden bazıları şunlardır:

a) Gıda Sektörü: Bu sektör nihai tüketiciler (son tüketici) için en önemli sektördür. Bu sektörde inovasyon girişimleri çoğunlukla gıdaların doğal yapılarının daha uzun ömürlü olması için ambalaj malzemeleri üzerinde

yoğunlaşmıştır. Dünyanın önde gelen markaları ürün çeşitleri içerisine "ev yapımı, köy ürünü, katkısız, doğal" gibi kavramları ekleyerek ürünlerinde inovasyona gitmiştir. Bunun yanında doğaya verdiği zararlardan dolayı petrol ürünlerinden oluşan ambalaj malzemesi yerine doğada çözünen ve yenilenebilir yosun ve süt proteininden yapılan ambalaj ürünlerinin kullanımı artmıştır.

b) Teknoloji Sektörü: Teknoloji anlamında yapılan en önemli inovasyon örneği nano teknolojidir. Nano teknoloji çok küçük boyuttaki malzemelerin işlenmesidir. Bu teknoloji, bir büyüklük ile tanımlandığı için akla gelebilecek bütün alanlarda kullanılabilir. Nano teknoloji; malzeme bilimi, matematik, fizik, kimya, biyoloji, tıp, eczacılık, bilgisayar ve elektrik gibi alanlarda kullanılmaktadır.

c) Turizm Sektörü: Turizmde inovasyon, mevcut hizmeti misafir memnuniyeti yaratarak daha iyi sunmak ve hizmetin farklılaştırılması anlamına gelmektedir. Turizm sektöründeki çevre dostu malzeme ile inşa etme, çevreye duyarlı olma, enerji ve su tasarrufu sağlama, daha az atık üretme, geri dönüşümlü malzemeler kullanma gibi nitelikler ön plana çıkmaktadır.

Görsel 2.10: Terzi

Görsel 2.11: Otomotiv sektöründe çalışan girişimciler

Ayrıca iç ve dış turizmde yeni bir yaklaşım olan ev değişimi sistemi de turizm sektöründe çok önemli bir yeniliktir.

ç) Tekstil Sektörü: Günümüzdeki gelişmeler tekstil sektöründe de çok fonksiyonlu ve akıllı tekstil materyallerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu sektörde yapılan yenilikçi çalışmalar ile ürünlere kullanım rahatlığı, sağlamlık ve yıkanabilirlik gibi özellikler kazandırılmaktadır. Ayrıca mısır püskülü, bambu, kahve çekirdeği gibi doğal malzemelerden yapılan tekstil ürünleri de başarılı yenilikçi çalışmalardan bazılarıdır.

d) Otomotiv Sektörü: Gelişen teknoloji ve enerji kaynaklarının azalması otomotiv alanında da yenilikçi girişimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Otomotiv sektöründe kullanılan yakıt türlerinin tükenmesi ve doğaya verdiği zarar, üreticileri yenilenebilir enerji kaynaklarına yönlendirmiştir. Bu sektörde ortaya çıkan en önemli inovas-

yon örneği elektrikli araç üretimidir. Ayrıca insansız hareket edebilen otomobil, kendiliğinden park eden araçlar, ultrasonik sensörler, arka radar ve dijital fren sistemi bu alanda yapılan inovasyon örneklerinden bazılarıdır.

Sıra Sizde

A) Aşağıda verilen görevleri yapınız.

1. Sınıfta gruplar oluşturunuz.
2. Her bir grup öğrenci, hizmet sektörlerinden lokantalar, ticaret sektöründen marketler veya bakkallar, sanayi sektöründe otomobil fabrikası alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların ürün ve hizmetleri hakkında (internet, gazeteler, dergilerden yararlanarak) araştırma yapınız.
3. Araştırma sonuçlarını dikkate alarak ürün ve hizmetlerin ihtiyacı karşılamadaki önemini sınıfta tartışınız.

B) Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. "Çalıştığınız iş yerinizdeki hedefleriniz nelerdir?", "Bu hedeflere ulaşmak için neler yapmanız gerekir?" sorularının cevabını bir kâğıda yazınız.
2. Yazdığınız verileri sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.
3. Çalıştığınız iş yerinde hedeflerinizi gerçekleştirebilmek için hangi yöntemleri ve teknolojik araçları kullanabileceğiniz ile ilgili sınıfta beyin fırtınası yapınız.

C) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metni esas alarak metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

HOŞ GELDİN EVLADIM!

Bir zeytin sevdalısı olan Halil Sucu -Ayvalıklının hitabıyla Halil Amca- 1928 doğumlu. Dili, hâli ve tavırları ile tam bir Egeli idi. Halil Amca'nın "Hoş geldin evladım." sözleriyle insanları karşılaması herkesin gönlünde taht kurdu. 92 yıl boyunca hep bilgece Ayvalık'a duyduğu aşkla, zeytin ve zeytinyağının mübarekliğini anlattı anlattı.

Gözlerinden rahatsızdı. Bu nedenle "tatlı" sorunlar da yaşadı, oğlu bu durumu hoş bir anısıyla şöyle anlatıyor. Bir gün mağazaya annemle birlikte gittik. Babam annemi "Hoş geldin hanım kızım" diye karşıladı. Her sabah 07.00 itibariyle satış mağazasını bizzat açarak esnaflığın "Müşteri hep önde gider." kuralını bizlere anlattı. Sonra her fâni gibi 2018'de, yeri hep var olacak şekilde aramızdan ayrıldı. Günümüzde ikinci ve üçüncü kuşak ile yola devam eden işletmesi, ondan aldığı edep, terbiye ve feyz ile öğretisine sahip çıkıyor. Zeytinlerinin aromasının, Onun sohbet keyfi ve neşesinden geldiğine inanıyorlar.

Genel ağdan alınmıştır.

1. **Halil Amca'nın işletmesinin başarıya ulaşmasının nedenleri nelerdir?**
2. **Halil Amca yaptığı işe saygısını nasıl göstermektedir? Bu durum başarısını da etkilemekte midir?**
3. **Çevresi ile doğru ve etkili bir iletişim kurmak girişimcinin iş başarısını nasıl etkiler? Tartışınız.**

BAŞARILI GİRİŞİMCİLERİN NİTELİK VE BECERİLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bulunduğunuz bölgedeki girişimcilerin özelliklerine örnekler veriniz.**
2. **Çevrenizde başarılı olarak gördüğünüz iş yeri sahiplerinin ortak özellikleri nelerdir?**

Görsel 2.12: Çömlek ustası

Bazı girişimci özellikleri, girişimcilik başarısını etkileyebilir. Başarılı bir girişimci olmak için Ahi kültürüne sahip olunması da gerekir. Girişimcilik için gerekli olan beceriler çalışılarak elde edilebilir.

Girişimcilik faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesinde girişimcinin kişiliği yanında, girişimcinin yaşadığı ortam veya toplumda girişimcilik kültürünün yerleşme derecesi de oldukça önemlidir. Başarılı girişimcilik özelliklerinin bazıları aşağıda sıralanmıştır.

İş ve Görevlere Bağlanma

Başarılı girişimciler işlerine son derece sadık kişilerdir. Başladıkları bir işi bitirinceye kadar çaba ve özveride bulunurlar. Başladıkları bir işi kesinlikle yarım bırakmazlar. Karşılarına çıkan engelleri yılmadan ve sabırla, yine yenilikçi yaklaşımlarla çözmeye çalışırlar.

Risk Alma

Başarılı girişimciler işletmelerini ve görevlerini başarı ile yerine getirme sorumluluğu içinde risk alırlar. Ayrıca belirsizlik ortamı içerisinde neyin, ne zaman ve nasıl üretileceğine ilişkin karar verip kâr elde etme beklentisiyle sorumluluk üstlenirler.

Fırsatları Yakalama

Başarılı girişimciler, piyasadaki fırsatları hızlıca görüp yenilikçi yaklaşımlarla aktif uygulamalara ve katma değerli ürünlere dönüştürürler.

Hızlı Karar Verebilme

Başarılı girişimciler birden ortaya çıkan fırsatları hızlı karar verme yeteneğine sahip olmalarından dolayı katma değere dönüştürebilirler. Bu fırsatlar kısa sürede değerlendirilmezse fırsat olma özelliklerini kaybederler. Hızlı karar verme süreci, beraberinde risk almayı da gerektirmektedir.

Objektif Olma

Girişimciler işlerinin yürütülmesinde ve karar verme süreçlerinde duygusal davranmak yerine objektif davranış gösterirler. İşletmede liyakate uygun, bu işi hak eden ve alanında uzman kişiler çalıştırılmalıdır. Kişiye iş bulmak yerine işe kişi bulmak gerekir.

Geri Bildirim Alma İhtiyacı

Girişimciler neyi ne kadar başardıklarını, yaptıkları işler ve verdikleri kararların sonuçlarını hemen görebilmek amacıyla geri bildirim almak isteyebilirler. Ayrıca bu geri bildirimler ileride yapılacak planlama ve alınacak kararlar için de yol gösterici olacaktır.

İyimserlik

Risk alarak karar veren girişimciler zor bir durum karşısında bile iyimser davranmayı başarmalıdır. Bu durum girişimcilerin mücadeleci ve motivasyonu yüksek kişiler olmasının bir sonucudur. Başarılı girişimciler, olumsuzlukla karşılaştıklarında bu durumdan dersler çıkarar ak girişimcilik yaşamlarına devam edebilirler.

Paraya Olan Tutum

Girişimci kişilerin temel motivasyonu yaptıkları girişimlerin başarısıdır. Bu başarıların doğal sonucu olarak da kâr elde edilir.

Proaktif Yönetim

Başarılı girişimciler mevcut durumun sonucunu değiştirmek amacıyla bilinçli ya da bilinçsiz olarak inisiyatif alırlar.

Bağımsız Olma

Kendini gerçekleştirme ihtiyacı, kendi işinin patronu olma isteği ve hedeflerini gerçekleştirme duygusu kişinin bağımsız olma isteği yönündeki motivasyonunu artırmaktadır.

Yaratıcı ve Yenilikçi Olma

Girişimciler artan rekabet ortamında yaratıcı düşünce yeteneklerini geliştirmek ve bunları yeni mal veya hizmet olarak ortaya koymak zorundadır.

Görsel 2.13: Fırıncı ustası

ETKİNLİK

A) Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. Girişimcilerde olması gereken beceri/yetkinlik listesini okuyunuz.
2. Beceri/yetkinlik listesinde güçlü olduğunu düşündüğünüz becerilerin/yetkinliklerin yanına onay işareti koyunuz. Daha da geliştirmek istediğiniz becerileri/yetkinlikleri daire içine alınız. Girişimci için gerek olmadığını düşündüğünüz becerilere/yetkinliklere "X" koyunuz.
3. Boşluklara işinizle ilgili diğer becerileri ve yetkinlikleri ekleyiniz.
4. Arkadaşlarınızın yapmış olduğu becerilerin/yetkinliklerin sınıflandırılmasına katılıyor musunuz? Tartışınız.

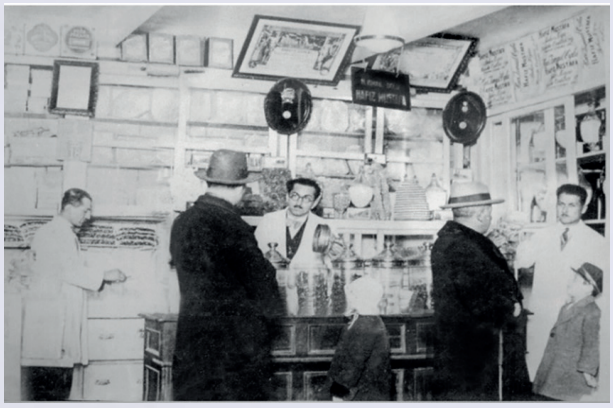
Problem çözme becerisi		Rapor yazma becerisi	
Müzakere becerisi		Bütçeleme becerisi	
Konuşma/sosyalleşme becerisi		Finansal okuma	
Çatışma çözme becerisi		Muhasebe becerisi	
Takım oluşturma becerisi		Organizasyon becerisi	
İnsan yönetimi becerisi		Zaman yönetimi becerisi	
Liderlik		Toplantı yönetimi becerisi	
Sunum becerisi		Ekipman kullanım becerisi	
Teknik sorun giderme becerisi		Sosyal medya becerisi	
Planlama becerisi		Araştırma becerisi	
Web sitesi geliştirme becerisi		Yabancı dil düzeyi	
Araç kullanma becerisi		Dosyalama becerisi	
Risk alma		İş birliğine açık olma	
Azim ve kararlılık		Kendine güven	
Yenilikçi olma		Başarma arzusuna sahip olma	
Cesaretli olma		Sorumluluk alma	

B) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metni esas alarak metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

1864'TEN GÜNÜMÜZE GELEN GELENEKSEL LEZZETLER

1864 yılında İstanbul Bahçekapı'da kurulan ve ardından mahdumu Hafız Mustafa tarafından devralınan şekerci dükkânı zamanla ülkenin önde gelen şekerleme ve tatlı üreticilerinden biri haline geldi. Dükkânın ilk sahibi Hacı İsmail Hakkı Bey'di. Eminönü Bahçekapı'daki dükkânın bodrum katında dibek taşıyla akide şekerinin ilk üretimini yaparak işe başladı. Oğlu Hafız Mustafa, dükkânı

devraldıktan sonra poğaçayı icat etti. Hafız Mustafa, hamur işi ve tatlıcılık alanında 1926-1938 yılları arasında Avrupa'da 11 adet madalya kazandı. Hafız Mustafa'nın oğlu Cemil Bey de aynı geleneği sürdürerek "Çikolat Cemil" markasıyla, güvenilir marka algısını devam ettirmiştir.

Görsel 1.14: 19. yüzyılda Hafız Mustafa'nın dükkânından bir görüntü

Firma, 150 yılı aşkın süredir ayakta kalmayı başaran ender işletmelerden biri. Bu başarının sırrı, geleneksel değerlere bağlılık, kaliteli üretim ve müşteri memnuniyetine verilen önemde yatmaktadır. Firma, günümüzde geleneksel yöntemlere bağlı kalarak üretim yapıyor. Ürünlerinde glikoz yerine şeker pancarı, gıda boyası yerine doğal kökboyası kullanıyor. Bu sayede, hem sağlıklı hem de lezzetli ürünler ortaya çıkıyor. Günümüzde, firmanın birçok şubesi bulunuyor. Şubelerin dekorasyonunda tarihi doku korunuyor. Mağazalarında, çinilerle kaplı duvarları, ahşap kaplama kolonları, duvarlardaki resim ve süslemelerle tarihi yapıyı yaşatmaya hep önem göstermekteler ve bu dekor dükkânın geçmişini yansıtmaktadır.

Firma, müşteri memnuniyetine günümüzde de büyük önem vermekte ve bu nedenle güvenilir bir marka olarak bilinmektedir. Firma geleneksel lezzetleri günümüzün damak tadına uygun hâle getirerek geniş bir müşteri kitlesine hitap ediyor. Ulusal ve uluslararası alanda faaliyetlerini sürdüren firma, Türk kültürünün ve lezzetlerinin dünyaya tanıtılmasına katkıda bulunmaktadır.

Komisyon tarafından yazılmıştır.

1. **İşletme sahipleri markasını saygın bir marka hâline neler yaparak getirmişlerdir?**
2. **Müşteri memnuniyeti için nasıl bir yol izlenmiştir?**
3. **Siz bir işletme sahibi olsanız markanızı nasıl yönetirdiniz?**
4. **İşletme sahipleri ürün/pazar uyumunu nasıl sağlamıştır?**

C) Aşağıdaki haber yazısını okuyunuz. Haber yazısının sonundaki soruları cevaplayınız.

Çalışkan Kadın Arılar'ın Ürünleri Sofraları Süslüyor

Evde ürettikleri yöresel ürünleri Türkiye'ye tanıtmak ve bu ürünleri ekonomik değere dönüştürmek isteyen Amasya'nın Merzifon ilçesine bağlı köylerde yaşayan 20 kadın, bir araya gelerek "Çalışkan Kadın Arılar" adıyla kooperatif kurdu. Merzifon'un farklı köylerinde yaşayan girişimci kadınlar, ürettikleri yöresel ürünleri kendi markalarıyla Türkiye geneline pazarlıyorlar.

Kooperatif bünyesinde üç köyde kurulan dört atölyede katmer, peynir, reçel, marmelat üreten kadınlar, bunları Samsun ve Amasya'daki şubelerinin yanı sıra internetten ve marketlerden tüketiciye ulaştırıyor.

Girişimci kadınlardan Medine Alkoç, AA muhabirine yaptığı açıklamada, 20 kadınla çıktıkları yolda

başarı sağladıklarını, bugün üye sayısının 100'e ulaştığını söyledi.

"Eşlerimiz ilk başta başaramayacağımıız düşündü ama biz başardık"

Kendi özgürlüklerini kazanmak ve ürettikleri yöresel ürünleri herkesin tatmasını istedikleri için bu yola çıktıklarını dile getiren Alkoç, şöyle devam etti:

"Amasya İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin duyurusuyla bir araya geldik. Önce birbirimizi tanıdık, kooperatifçiliği ve birlikte hareket etmeyi öğrendik. Daha sonra 'Ne yaparız?' diye düşündük ve yöresel ürünlerimizi üreterek halkın beğenisine sunmaya karar verdik. Ürünlerimizi üretip fuarlara katıldık. Ürünlerimiz beğenilince yolumuzda ilerlemeye devam ettik. Eşlerimiz ilk başta bu işi beceremeyeceğimizi düşündü. 'Kooperatifçiliğin ne olduğunu biliyor musunuz? Evde oturmakla kooperatifçilik yapılmaz.' dediler ama biz başaracağımıza inandık ve başardık."

"Kadınların bakış açısını değiştirdik"

Bütün kadınlara hayal kurmalarını ve hayallerinin peşinden gitmelerini tavsiye eden Alkoç, şunları söyledi:

Görsel 2.15: Çalışkan Kadın Arılar kooperatifi üyeleri

"Biz hayalimizin peşinden gittik. Pek çok kadına umut olduğumuzu düşünüyorum. Çevremizdeki kadınların hayallerini, bakış açılarını, en önemlisi de çocuklarımızın bakış açısını değiştirdik. Eskiden çocuklar köyde yaşamak istemiyordu ancak şimdi, 'Anne okuyup geliriz, asgari ücretle çalışacağımıza doğduğumuz topraklarda çiftçilik yaparız' diyorlar. Biz köyden kente göçü önlemeye çalıştık. Bunda da başarılı olduğumuzu düşünüyorum."

Genel ağdan alınmıştır.

1. **Amasya'nın Merzifon ilçesindeki kadınların girişimcilikte yaptıkları yenilikler nelerdir?**
2. **"**Bir elin nesi var, iki elin sesi var.**" atasözünü haber yazısını dikkate alarak yorumlayınız.**
3. **Çalışkan Kadın Arılar olumsuzluklar karşısında nasıl davranmışlardır?**

Araştırınız

Aşağıdaki girişimcilikle ilgili uygulamayı yapınız.

1. **Türkiye'de ve dünyada başarılı girişimcileri araştırınız.**
2. **Bu girişimcilerin girişimlerini ve girişim sürecini sınıfta paylaşınız.**
3. **Bu girişimcilerin kişilik ve davranış özelliklerini belirleyiniz.**

PAZAR ARAŞTIRMASI

Hazırlık Çalışmaları

1. "Girişimcilik ne bilim ne de sanattır. Bu bir uygulamadır." **sözü size ne ifade etmektedir? Tartışınız.**
2. **İşletme sahipleri, işletmelerini ilk kurarken neleri göz önünde bulundurmuş olabilirler?**

Görsel 2.16: Araştırmacı

Girişimcilerin, pazar araştırması sırasında hangi ürüne talep olabileceğini ve bu ürünün kimler için piyasaya sunulacağını da belirlemesi gerekir. Ürün fikri belirlendikten sonra, kimin bu ürünü neden alacağı da tespit edilmelidir. Ürünün ne olacağı kadar kim veya kimler için üretileceği de önemlidir.

Pazarlama planında; ürünle ilgili pazar, olası müşteriler, ürünle ilgili bilgiler, ürünlerin nasıl pazarlanacağı, pazardan ne kadar pay beklendiği ve tüketicilerin beklentileri gibi unsurlar belirlenmelidir. İşletmenin güçlü ve zayıf yönleri ile pazardaki fırsat ve tehditler hakkındaki durum tespit edilmelidir.

Girişimcilik fikrinin belirlendiği dönemde ürüne olan talep zaman geçtikçe güncelliğini yitirebilir. Bu yüzden girişimci adayı fikrin uygulanacağı dönemde güncel piyasa araştırmalarına dayanarak ürün talebini ve uygun pazarı belirlemelidir. Bunun yanı sıra, ekonomide ve müşterilerin gelir düzeyindeki dalgalanmalar, dolayısıyla beklentilere yönelik değişimler ve yeni teknolojiler dikkate alınmalıdır.

Hangi ürünün, hangi müşterilere ve hangi pazarda satılacağı belirlenmelidir. Bu durumun üretim başlamadan önce belirlenmesi olası risklerin de tespit edilmesine imkân sağlar. Bu doğrultuda gerekli önlemler alınarak sürece hazırlıklı girilebilir ve başarısız olma ihtimali de azalır. Girilecek sektörde ve ürünün sunulacağı pazarda yeterli talep olup olmadığı da ayrıntılı olarak analiz edilmeli ve açıklanmalıdır. Sürecin başında bu araştırmanın yapılması, ürünün satılmasının öngörüldüğü pazarı değiştirme konusunda yol gösterebilir.

Görsel 2.17: Kuruyemişçi

İş Fikrinin Oluşturulması

Girişimcilerin başarılı olabileceklerine inandıkları ve uygulamaya karar verdikleri fikirlere veya müşteriye değer, girişimciye kâr, topluma fayda sağlayacak ürün ve hizmete dönüşebilecek fikirlere iş fikri denir. İyi bir iş fikri, pazar potansiyeline sahip bir ürün ya da hizmet ve bu fikri hayata geçirecek beşerî ve fiziki kaynaklara sahip olmalıdır.

İş fikri bulabilmenin birçok yolu vardır. Girişimci, yeni bir fikir geliştirebilir veya başkasının fikrini model alarak veya değiştirerek kullanabilir ya da başkasından iş fikri satın alabilir. İş fikri arayan bir girişimci piyasayı çok iyi gözlemlemelidir. Ayrıca girişimcilik konusunda başarılı olmuş tecrübeli kişilerin deneyimlerinden faydalanmalıdır. Oluşturulan iş fikirleri müşterilerin günümüzde ve gelecekteki ihtiyaçlarına cevap vermeli ve sorunlarını çözmelidir.

Görsel 2.18: Dayanışma

İyi bir iş fikri, başarılı olmak isteyen girişimci için çok değerlidir. İş fikri, bir konuda fayda sağlamak, atılım ve yenilik yapmak amacıyla oluşturulur. İş fikrinin başarılı olabilmesi için insan ihtiyaçlarını karşılaması, sürdürülebilir ve yatırıma dönüştürülebilir olması gerekir. İş fikri üretmek için çevre ve piyasa koşulları çok iyi gözlemlenmeli ve buralarda görülen eksiklikler tespit edilmelidir.

İyi bir iş fikrinin özellikleri şunlardır:

- Tüketicinin ihtiyacını karşılamalı
- Yenilikçi olmalı
- Özgün olmalı
- Açık olmalı
- Uzun vadede kârlı olmalı

Başarılı bir iş fikri oluşturmak için şu sorular yanıtlanmalıdır.

- İş fikrinizin bir faydası var mıdır?
- Ne kadar büyüklükteki pazara hitap ediyor?
- Kullanılacak üretim teknolojileri nelerdir?
- İş fikrinin işe dönüşmesiyle üretilecek ürünün fiyatı uygun olacak mıdır?

İş fikrini belirlerken şu noktalara dikkat etmek gereklidir:

- Nasıl finanse edilecek?
- Pazar durumu nasıldır?
- Sektördeki rakipleri kimlerdir?
- Kuruluş yeri uygun mudur?
- Gerekli yasal prosedürler biliniyor mu?
- Ürünü ulaştırabilecek uygun dağıtım kanalları mevcut mu?
- Personel ihtiyacı var mı? Varsa nasıl temin edilecek?
- Hedef kitlenin beklentileri nelerdir?
- Uygun üretim tekniklerine ve makinelere sahip midir? Değilse temin edebilir mi?
- Kapasite ne kadar olmalıdır?

Görsel 2.19: İş fikri planlama

İyi bir iş fikri başarılı bir iş planının oluşturulmasında ilk adımdır. İş fikrinin uygulanabilirliği konusunda gerekli araştırmalar yapılarak kaynaklar elde edildikten sonra iş planı oluşturma aşamasına geçilebilir.

Sıra Sizde

A) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metni esas alarak metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

GİRİŞİMCİLİK RUHU VE YENİLİKÇİ BAKIŞ AÇISI: ÖZDEMİR BAYRAKTAR

Özdemir Bayraktar, otomotiv sektörüne yönelik yerlileştirme çalışmalarına katkı sunmak amacıyla 1984 yılında şirketinin temellerini atmıştır. Tek bir matkap makinesi ile başlayan girişimcilik serüveninde birçok özgün makina tasarımı ve imalatını gerçekleştirmiştir. Girişimciliğinin ilk yıllarında finansal kaynak bulmak, teknolojik bilgi ve deneyim eksikliği gibi problemlerle mücadele etmiştir. Bayraktar, zorluklar karşısında azmi ve çalışkanlığıyla bu engelleri aşmayı başarmıştır.

Bayraktar'ın asıl tutkusu havacılıktı ve bu alandaki potansiyeli görmüştü. 2000'li yılların başında insansız hava araçları (İHA) üretmeye başladı. Bayraktar, insansız hava aracı teknolojisi geliştirmesinde öncü bir rol üstlenmiş, Bayraktar TB2 ve Bayraktar Akıncı gibi Türkiye'nin ilk yerli S/İHA sistemlerinin tasarımcısı olmuştur. Bu projelerin hayata geçirilmesinde tasarım aşamasından prototip aşamasına,

imalat aşamasından yatırım planlamasına kadar her aşamada aktif ve lider olarak yer almıştır.

Özdemir Bayraktar'ın havacılık konusundaki öngörüsü, Türkiye'nin savunma sanayisinde bağımsızlığını artırmak ve yerli teknolojiler geliştirmek yönündeydi. Bu vizyonu, şirketinin milli ve özgün ürünler geliştirmesini sağlayarak Türkiye'nin insansız hava araçları serüveninde öncü bir konuma gelmesine katkıda bulundu. Girişimcilik ruhu ve yenilikçi yaklaşımıyla Özdemir Bayraktar, Türkiye'nin teknolojik bağımsızlığını ve inovasyon kapasitesini artırmak yönünde önemli bir rol oynamıştır. Bayraktar'ın başarıları, yeni girişimciler için bir model teşkil etmektedir.

Komisyon tarafından yazılmıştır.

1. **Metindeki iş fikrinin herhangi bir iş fikrinden farkı nedir? Neden?**
2. **Üretilen SİHA'ların özellikleri nelerdir?**
3. **Bir girişimcinin azmi, başarılı olmasında ne kadar etkilidir? Tartışınız.**
4. **Türkiye'nin ürettiği insansız hava araçlarında marka hâline gelmesi neden önemlidir? Tartışınız.**

B) Aşağıdaki metni okuyunuz. Metni esas alarak çalışmaları cevaplayınız.

STEVE JOBS-KALİGRAFİ

Steve Jobs, 1972 senesinde, Portland'daki Reed Üniversitesi'nde yüksek öğrenimine başlamış ama kısa bir süre sonra okulu bırakmıştı. Ancak bu süre içinde gönüllü olarak Reed Üniversitesi kaligrafi derslerine katılmış ve bu sanattan çok etkilenmişti. Bu eğitim onun güzel bir tipografiye sahip ilk bilgisayarı tasarlamasını sağladı. Tasarlamış olduğu bilgisayarın sahip olduğu yazı karakterleri ve fontlar estetik anlamda önemli bir değer oldu. Jobs'ın kaligrafi bilgisi, tasarladıkları ürünün harika bir tipografiye sahip olmasını sağlamıştır. Elbette kaligrafi eğitimi alırken tüm dünyanın hayran olacağı teknoloji ürünleri için mükemmel bir adım attığının farkında değildi. Bu konu kendisine sorulduğunda ise geriye dönüp baktığımda sanki planlanmış bir olay örgüsü görüyorum. Bunu "Noktaları birleştirmek" olarak ifade ediyorum", diyor.

Steve, o günlerde Reed'de aldığı dersler arasında bulunan 'Kaligrafi' için ileride şunu diyecekti. "O derse kaçak olarak girmeseydim bugün o farklı font tasarımı olmazdı."

Genel ağdan alınmıştır.

1. **Steve Jobs'un (Sitiv Cobs) başarılı olmasının en önemli nedeni nedir?**
2. **Sizce başarılı olma potansiyeli olan bir iş fikrinin herhangi bir iş fikrinden farkı nedir?**

Araştırınız

Yaşadığınız bölgede ya da ülke çapında tanınmış bir işletme sahibinin girişimcilik özelliklerini araştırınız.

1. Bu işletme sahiplerinin işletmeyi kurarken neleri göz önünde bulundurduklarını tespit ederek bunları sınıfta tartışınız.

2. Araştırma sonuçları doğrultusunda bir girişimcide bulunması gereken özellikleri sınıfta tartışarak belirleyiniz.

3. Tartışma sonuçları doğrultusunda başarılı bir girişimcinin özelliklerini maddeler hâlinde tahtaya yazınız.

C) Aşağıda verilen görevleri yapınız.

- Günlük hayatta başkalarıyla nasıl iletişim kuruyorsunuz?
- Günlük hayatınızda iletişim için kullandığınız telefonun faydaları nelerdir?
- Alexander Grahambell tarafından üretilen ilk telefon ile günümüzdeki cep telefonlarını göz önünde bulundurarak telefondaki değişimi belirleyiniz.
- Telefondaki değişimi dikkate alarak girişimcilikte yenilikçilik neden önemlidir? Tartışınız.

ETKİNLİK

Aşağıdaki krokiyi inceleyiniz. Krokiyi esas alarak soruları cevaplayınız.

Görsel 2.20: AVM krokisi

1. **Krokide yer alan çarşıda hangi iş yerleri neden açılmış olabilir?**
2. **Krokide boş bırakılan dükkânlara siz hangi sektörde iş yeri açmayı düşünürsünüz? Neden?**
3. **Açtığınız iş yerinin çevresinde hangi sektördeki iş yerlerinin olmasını ya da olmamasını istersiniz? Neden?**
4. **Kendi işini kurmanın avantajlarını sizin açınızdan önem derecesine göre aşağıya sıralayınız.**

İŞ PLANI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Un, şeker ve yağ olmasına rağmen helva yapılamaması hangi açılardan girişimcinin özellikleri ile ilişkilendirilebilir?**
2. **Sizce bir iş fikrinin iş kurma sürecine dönüşmesi nasıl mümkün olur? Tartışınız.**

İş planı; iş fikrinin nasıl hayata geçirileceğini, işletmenin kurulma sürecini, finansal detayları, pazarlama fırsatlarını ve stratejisini, yönetim becerilerini gösterir. İş planı, girişimcinin kafasındaki iş fikrinin kâğıt üzerinde faaliyete geçmesidir. Bu nedenle iş planı, girişimci için bir yol haritası niteliğindedir.

İş planları girişimcinin yeni bir girişimde karşılaşacağı riskleri en aza indirgemek açısından oldukça önemlidir. Hazırlanacak iş planı ile, fikir hayata geçirilirken gerekli olacak finansman kaynakları, bunların nasıl sağlanacağı (kredi, teşvik, öz sermaye vb.) ve girişimin yol haritası tespit edilir.

İş planı, ayrıca teşvik ve kredi arayışlarında bir sunum niteliğinde kullanılabilir. Planlama ve strateji aracı olarak hangi kaynakların nerelerden temin edileceği, işletmenin nerede ve hangi imkânlarla kurulabileceğinin belirlenmesine imkân sağlar. Yönetsel olarak da ayrıntılı bir rapor niteliğinde olduğundan hem yol haritası oluşturur hem de kurulan işletmede kontrolü sağlar.

İş planı, işletmelerin faaliyetlerine uygun ürün, hizmet ve finansal destekler incelenerek hazırlanmalıdır. Belirlenen iş hedefleri dikkate alınarak işin ne olduğu, çalışma ortamı, işletmenin kısa ve uzun vadedeki hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak için gerekecek araç ve yöntemler tespit edilmelidir.

İyi bir iş planı için aşağıdaki konulara dikkat etmek gerekir.

- Yatırım kararı vermiş girişimciye rehberlik etmelidir.
- Girişimcilerin, yöneticilerin ve çalışanların dikkatini amaca yöneltmelidir.
- Olumsuz durumlara karşı hazırlıklı olunmasını sağlamalıdır.
- Kaynakların ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamalıdır.

İş Planının Unsurları

İş planı, işletmenin amaçları, hedef ve beklentileri ile finansal tahminlerini doğru belirlemelidir. İyi hazırlanmış iş planları işletmenin gelecekte karşılaşabileceği olay, ürün, rakip ve pazar unsurlarını tutarlı ve mantıklı biçimde ortaya koyar. İş planları işletme açısından yol haritası niteliğindedir. Sonuç almaya yönelik bir iş planı aşağıdaki unsurları içermelidir.

Görsel 2.21: Mesleki eğitim merkezi öğrencileri ile öğretmenleri

Yönetici Özeti: Yönetici özeti bir ya da en fazla iki sayfa olmalıdır. Bu özeti okuyan kişi o işletmeyi tam olarak kavramalı, işletmeyi rakiplerinden ayıran farkları öğrenmelidir. Yönetici özetinde şirketin adı ve adresi, kilit personelin adı ve adresi, işletme ürünlerinin ve hizmetlerinin kısa bir tanıtımı ile ürün ve hizmetlerin kısa bir analizi yer alır.

Misyon ve Vizyon: Firmanın temel amaçlarını ve gelecek rotasını göstermelidir. İşletmenin hangi "iş" içinde olduğu, işletmenin dayandığı değerler ve ilkeler ile işletmenin rekabet üstünlüğünün kaynağının neler olduğu anlatılır.

Endüstri Profilinin Görünümü: İşletmenin faaliyet göstereceği endüstriye ait bir analiz yapılır. Yapılan analizde ana müşteri grupları, mevcut yasal düzenlemeler, önemli eğilimler, büyüme oranları ve geleceğe ait beklentiler yer alır.

İşletme Stratejisi: Girişimcinin uygulayacağı strateji açıklanır. İşletmenin faaliyet gösterdiği pazarda arzuladığı imaj ve pozisyon, şirketin amaçları ve hedefleri bu kısımda yer alır.

İşletmenin Ürün ve Hizmetleri: İşletmenin üreteceği ürün ve hizmetler tanıtılmalı ve üretilecek mal ve hizmetlerin nasıl kullanılacağı da açıklanmalıdır. İşletmenin sahip olduğu patent ve imtiyazlar, üretim sürecinin tanıtımı ve gelecekte üretilmesi planlanan mal ve hizmetler bu bölümde yer alır.

Pazarlama Stratejisi: İşletmenin ürettiği mal ve hizmetlerin müşterilere nasıl bir fayda sağlayacağı açıklanmalıdır. Hedef pazar, müşterinin satın alma güdüsü, pazar hacmi ve müşteri eğilimleri, kişisel satış çabaları, reklam ve satış araştırmaları, fiyatlama, dağıtım stratejileri ve pazar deneme sonuçları yer alır.

Rakiplerin Analizi: İşletmenin rakiplerinin kimler olduğu, rakiplerinin üstün ve zayıf yönleri analiz edilmelidir. Mevcut ve potansiyel rakipler bu kısımda yer alır.

Yönetim Ekibinin Tanıtılması: Bu kısımda personelin öz geçmişleri yer alır. Öz geçmişlerde personelin eğitim, çalışma hayatı, yetki ve sorumlulukları, tecrübeleri ile ilgili bilgilere yer verilmelidir.

Faaliyet Planı: İşletmenin örgüt şeması, kilit mevkiler ve bunları işgal eden kişilerle ilgili bilgiler yer alır.

Finansal Tahminler: İş planında proforma tablolar aylık esasa göre bir ile üç yıl arasında yer alır. Finansal tahminler kısmında gelir tablosu, bilanço, nakit akış tablosu ve yatırım bütçesi yer alır. İş planının en önemli kısmı da bu bölümdür.

Kredi ya da Yatırım Teklifi İstenen Miktar: İşletmeye hangi amaçla kredi istendiği ve kredinin nasıl kullanılacağı yer alır. Ayrıca alınan kredinin nasıl ödeneceği ve kredinin ne gibi bir getiri sağlayacağı açıklanır.

İş Planının Faydaları

İş planı, girişimcinin var olan veya kurmayı düşündüğü işletme ile ilgili düşüncelerinin, hedeflerinin, bu hedefe ulaşmak ve sürdürülebilir bir başarı için gerekli araç ve yöntemlerin tanımlandığı stratejik bir dokümandır. Bu, bir işletmeyi kâğıt üstünde faaliyete geçirmek olarak da ifade edilebilir. İş planı, işletmenin amaçlarını ve hedeflerini tutarlı bir biçimde gerçekleştirmesi için kullanılacak en etkili araçtır.

Özellikle iş hacmi küçük işletmeler planlamayı çoğunlukla gereksiz ya da yararsız bulabilirler. Ancak bu yanlış bir düşüncedir. Çünkü başarılı bir iş planı süreçteki belirsizliği en aza indirerek girişimciyi daima ileriye götürür. İş planı olmayan bir girişimci karşılaşılan risklerle etkin bir şekilde mücadele edemez. Başarılı bir şekilde hazırlanmış iş planının yararlarından bazıları şunlardır:

- İşletmede şeffaflık oluşturularak güven sağlanır.
- İşletmenin performansına ve önceliklerine ilişkin beklentiler belirlenir.
- Yöneticilerin ve çalışanların performansı ölçülür.
- İşletmenin zayıf ve güçlü yanları tespit edilir.
- İşletmenin alt birimlerine ait planlama işlemleri koordine edilir.
- İşletmenin hedeflerine ne kadar ulaştığı değerlendirilir.
- İş planlarında amaçlar ve hedefler ile fiilî sonuçlar karşılaştırılır.
- Olası risklere karşı hazırlıklı olunması sağlanır.
- İşletmeye kredi veren kuruluşlara, yatırımcılara ve tedarikçilere işletmenin durumu hakkında bilgi verilir.

- İşletme içi görev dağılımının eksiksiz olarak yapılması sağlanır.
- Satış, üretim ve tedarik planlaması ile tam koordinasyon sağlanır.

İş Planının Hazırlanması

Hazırlanacak iş planının özgün bir yapısı olmalıdır. Sadece girişimciler için değil tüm paydaşlar için önemli katkılar sağlayacak olan iş planı işin tanımlanması, pazarlama stratejisinin belirlenmesi, çalışma ve organizasyon şekli ile mali düzenlemeleri içeren dört ana bölümde incelenir.

1. İşin Tanımlanması: Bu bölümde satılacak mal veya sunulacak hizmet ile işin özellikleri açıklanır. Mal veya hizmetin sağlanmasıyla ilgili olarak işletmenin ne gibi rekabet avantajlarına sahip olduğuna dair değerlendirmeler yer alır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1: İşin Tanımlanması

İŞ YERİNE AİT BİLGİLER	İŞE AİT BİLGİLER
• İşin adı, sahibi ya da sahiplerinin adı • İş adresi ve iş yeri telefon numarası • İşletme kuruluş yerinin büyüklüğünün, yerinin, planının, trafik durumunun ve gerekli ticaret araçlarının tanımlanması • İş planının tarihi	• İşin ve satılacak ürünün tanımlanması • İşin gelecek öngörüsü ve iş potansiyelinin nasıl büyüyüp başarılı olunacağına inancın tartışılması

2. Pazarlama Stratejisinin Belirlenmesi: Mal veya hizmetin nasıl pazarlanacağı ile ilgili bilgi verir. Hedef pazarın toplam hacmi ile yeni kurulacak işletmenin pazardan ne kadar pay elde edeceği hesaplanır. Tüketicilerin beğenileri, satın alma alışkanlıkları üzerinde tahminler yapılır. Rakiplerinin güçlü ve zayıf yönleri gözlenir. Ürün, fiyat, yer ve satışı artırmaya yönelik pazarlama politikası ayrıntılı biçimde belirlenir.

Pazarlama stratejisinin belirlenmesinde şu hususlara dikkat edilmelidir.

- Hedef pazar
- Müşteri satın alma alışkanlıkları
- Pazar hacmi ve eğilimleri
- Kişisel satış çabaları
- Reklam ve satış araştırma verileri
- Fiyatlama
- Dağıtım stratejileri
- Pazar deneme sonuçlarının açıklaması

3. Çalışma ve Organizasyon Şeklinin Belirlenmesi: Bu bölümde idari personelin özellikleri ve deneyimleri belirlenir. Personel ihtiyacı ve işin özellikleri piyasadaki ücret düzeyine bağlı olarak oluşturulur. Arşiv ve belgelerin nasıl korunacağı ve bunların sorumluları seçilir. İlgili yerlerden alınacak izinler, yapılacak işlemler ayrıntılı olarak belirlenir

İş planında çalışma ve organizasyona ait bulunması gereken bilgiler şunlardır:

- İşi idare etmeye uygun kişinin deneyim ve özellikleri
- Çalışanların yetiştirilme programı ve nasıl denetleneceği
- Personel giderlerinin ne kadar olacağı
- İşin yasal yapısı
- Gerekli finans miktarı ve finans kaynakları
- Kayıt ve muhasebe sistemi ile sorumlusu
- İlgili makamlardan alınacak belge ve izinler

4. Mali Düzenlemeler: İşe yapılan yatırımlardaki amaçlar, ne tür malların satın alınacağı ve bu işle ilişkili tahminî gerçekleşecek ticaret ve harcamaların açıklanması için mali düzenlemeler yapılmalıdır

Mali planda yer alması gereken bilgiler şunlardır:

- Gerekli araç gereç ve bunların her birinin maliyeti
- Bir yıllık işin nakit akışı tasarıları
- Bir yıl için tasarlanan kâr ve zarar hesapları ve bilânçosu
- Tasarlanan talep ve planlanan fiyat politikası üzerine yapılan analizler

İşletmelerin Hukuki Altyapısı

İşletmeler esnaf, tüccar veya şirket olarak faaliyette bulunabilir.

Esnaf, tüccar ve şirket, ekonomik faaliyetlerde bulunan farklı meslek gruplarıdır. Her üç grup da ekonomik sistemde önemli bir rol oynarlar.

Esnaf, kendi emeğiyle ve sermayesiyle küçük ölçekli işletmeler işleten kişilerdir. Esnaflar genellikle el sanatları, perakende ticaret, hizmet gibi alanlarda faaliyet gösterirler. Esnaflar, yerel ekonominin önemli bir parçasıdır ve istihdam yaratmaya, üretime ve tüketime katkıda bulunurlar.

Tüccar, mal ve hizmet alıp satarak kâr elde eden kişilerdir. Tüccarlar, mal ve hizmet arzını ve talebini dengelemeye yardımcı olurlar. Tüccarlar, genellikle büyük ölçekli işletmeler işletirler ve uluslararası ticarette de önemli bir rol oynarlar.

Şirket, bir araya gelen ortakların ortaklaşa mal ve hizmet üreten, satan ve işleten bir kuruluştur. Şirketler, sınırsız sermaye ve sorumluluk kapa-

sitesine sahiptir. Şirketler, ekonomik büyümenin önemli bir itici gücüdür ve istihdam, üretim ve tüketime önemli katkılarda bulunurlar.

Esnaf, tüccar ve şirket kavramları arasındaki temel farklar şunlardır:

- Esnaflar, kendi emeğiyle ve sermayesiyle çalışırken, tüccarlar ve şirketler genellikle başkalarının emeğini ve sermayesini de kullanırlar.
- Esnaflar genellikle küçük ölçekli işletmeler işletirken, tüccarlar ve şirketler genellikle büyük ölçekli işletmeler işletirler.
- Esnaflar genellikle yerel ekonomiye odaklanırken, tüccarlar ve şirketler genellikle uluslararası ticarette de faaliyet gösterirler.

İş planını hazırlayan girişimci işletmesinin türünü ve faaliyet alanını belirledikten sonra gerekli belgeleri temin etmesi, ilgili kurumlara başvurması ve işletmeyi faaliyete geçirmesi gerekir. Bu süreçte, girişimcilerin hukuki olarak yapması gerekenler şöyle sıralanabilir:

- **İşletmenin türünü ve faaliyet alanını seçme**: Girişimci, işletmesinin hangi türde olacağını, yani şahıs işletmesi, kollektif şirket, komandit şirket, anonim şirket, limited şirket, kooperatif veya dernek gibi seçeneklerden birini tercih edeceğini belirlemelidir. Bu seçim, işletmenin kuruluş şeklini, vergilendirilmesini, sorumluluklarını ve yasal haklarını etkileyecektir. Ayrıca, girişimci, işletmesinin hangi faaliyet alanında yer alacağını, yani imalat, ticaret, hizmet, tarım, madencilik, inşaat, turizm, eğitim, sağlık, bilişim, enerji, ulaştırma, finans, kültür, spor gibi sektörlerden birini seçeceğini belirlemelidir. Bu seçim, işletmenin izleyeceği standartları, uyması gereken kuralları ve alması gereken izinleri belirleyecektir.
- **Gerekli belgeleri temin etme**: Girişimci, işletmesinde faaliyete başlamadan önce ilgili kurumlardan tarafından istenecek belgeleri hazırlamalıdır. Bu belgeler, işletmenin türüne ve faaliyet alanına göre değişiklik gösterebilir.
- **İlgili kurumlara başvurma**: Girişimci, işletmesini kurmak için ilgili kurumlara başvurmalı ve gerekli işlemleri tamamlamalıdır. Bu kurumlar, işletmenin türüne ve faaliyet alanına göre değişiklik gösterebilir. Ancak, genel olarak şu kurumlara başvurulması gerekmektedir:
    - İşletme, şahıs şirketi, sermaye şirketi veya kooperatif olarak kurulabilir. Şahıs şirketi veya kooperatif için kuruluş sözleşmesi, sermaye şirketi için ise ana sözleşme hazırlanmalıdır.

- İşletmenin vergi dairesinde vergi kaydı yaptırılmalıdır. Vergi kaydı yaptırmak için, işletmenin kuruluş sözleşmesi veya ana sözleşmesi, vergi levhası, imza sirküleri gibi belgeler vergi dairesine sunulur.
- İşletmenin tescil edilmesi: İşletme, ticaret siciline veya esnaf siciline tescil edilmesi gerekir. Ticaret siciline tescil edilen işletmelere "ticari işletme", esnaf siciline tescil edilen işletmelere ise "esnaf işletmesi" denir. Tescil işlemi, işletmenin bulunduğu yerdeki ticaret sicil müdürlüğüne veya esnaf sicil müdürlüğüne yapılır.
- İş yeri açma ruhsatı almak, çevre temizlik vergisi ödemek ve diğer belediye hizmetlerinden yararlanmak için işletmenin bağlı olduğu belediyeye başvurulur.
- İşletme sahibi ve çalışanlar için Sosyal Güvenlik Kurumu'na gerekli başvurular yapılır.
- Ticari işletme için gerekli olan izinler ve ruhsatlar, işletmenin faaliyet alanına göre değişiklik gösterir. Örneğin gıda işletmesi için gıda üretim izni, otel için turizm işletme belgesi, eğlence yeri için ruhsat gibi izinler ve ruhsatlar gerekebilir.
- İşletmenin faaliyet alanına göre, ilgili bakanlıklar, kamu kurumları, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler, birlikler, federasyonlar, konfederasyonlar gibi diğer kurumlara da başvurulması gerekebilir.

ETKİNLİK

Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. Yaşantınızdan yola çıkarak bir iş fikri oluşturunuz.
2. Oluşturduğunuz iş fikirlerini tahtada sıralayınız.
3. Örnek proje çalışmalarını internetten, ilgili kitaplardan araştırarak inceleyiniz.
4. Tahtada sıraladığınız iş fikirlerinden uygun olanları belirleyiniz.
5. Sınıfta gruplara ayrılarak seçilen iş fikirlerine yönelik proje tasarımı yapınız.
6. Örnek bir iş planını inceleyerek iş planının amacı, önemi, aşamaları ve hazırlanışını ile ilgili sınıfta sunum yapınız.
7. Hazırlanan iş plânlarından yatırıma uygun olanını sınıfta seçerek iş planı taslağı hazırlayınız.

YENİ GİRİŞİMLER İÇİN FİNANSAL KAYNAKLARA ERİŞİM

Hazırlık Çalışmaları

1. **İnsanların yeni işletmeler kuramamalarının en önemli nedenleri nelerdir? Tartışınız.**
2. **Yeni girişimcilere fon sağlayan kurum ya da kuruluşlara örnekler veriniz.**

Girişimciler genelde iki nedenden dolayı finansmana ihtiyaç duyarlar. Bunlardan birincisi günlük faaliyetlerini yürütmek (ham madde satın almak, çalıştırdığı personele ücret ödemek vb.) için harcama yapmak, ikincisi ise iş fikrinin gerektirdiği yatırımları (arsa, bina, makine, demirbaş, taşıt vb.) yapmaktır. Bu nedenleri, şu şekilde sınıflandırabiliriz:

Görsel 2.22: Girişim finansmanı

a) Girişimci işe başlarken ulaşabildiği finansal kaynakla, iş fikrine esas teşkil eden ürün ya da ürünleri üretmeye yardımcı olacak makine, teçhizat, bina, büro malzemesi gibi maddi duran varlıkları satın alır veya mevcut bir tesisi başkasından devralır. Diğer bir deyişle duran varlıklara yatırım yapılır.

b) Finansal kaynakla patent, isim hakkı, bilgisayar yazılımı, çeşitli haklar gibi maddi olmayan harcamalar finanse edilir.

c) Üretilecek ürün (ürünler) ya da sunulacak hizmet için kullanılacak ticari mallar, ara malları veya diğer malzemeler satın alınır. Bu harcama kalemi için nakit ihtiyacı, nakit giriş ve nakit çıkışları arasındaki uyuma bağlı olarak değişecektir. İşletmenin müşterisine sunduğu vade, işletmeye sunulan vadeden fazla ise daha fazla nakit ihtiyacı ortaya çıkacaktır ki buna finans dilinde "alacaklara yatırım yapma" denir. Ne yazık ki çoğu girişimci iş planını hazırlarken işletme sermayesi ihtiyacını (kabaca stok ve alacaklara yapılan yatırımın toplamı) ya öngörememekte ya da eksik hesaplamaktadır. Bu durumda da hedeflenen üretim seviyesine ulaşılamamaktadır.

ç) Çalışanların ücreti, sigorta primi ile vergi, kira gibi işletme giderlerinin ödenmesi için finansal kaynağa ihtiyaç duyulur.

Bir girişimci, finansal kaynak temin etmeden önce şu hususları açıklığa kavuşturmalıdır:

- Finansmana neden ihtiyaç duyulduğu açık bir biçimde ortaya konulmalıdır. Elde edilen fonların hangi amaçla kullanılacağı doğru tespit edilmelidir. Zira her finansman kaynağı her amaç için uygun olmayabilir. Uygun finansman kaynağının seçilmesi, kurulacak işletmenin finansman açısından sıkıntıya düşmemesine yardımcı olacaktır.
- Ne kadar paraya ihtiyaç olduğu belirlenmelidir. Finansman ihtiyacının toplam tutarı bilinmeden adım atılırsa ileride likidite sıkıntısı ile karşılaşılabilir. Girişimci, ilave kaynak ihtiyacı ortaya çıktığında ya yeni finansal kaynak bulamamakta ya da bulsa bile zaman baskısından dolayı kaynağın maliyeti yükselmektedir. Çoğu girişimin başarısız olması da bundan kaynaklanmaktadır.
- Fona her bir harcama için ne kadar süre ile ihtiyaç duyulacağı iyi tahmin edilmelidir. Örneğin finansal kaynak ile stoklar finanse edilmişse stokların ne zamana kadar satılıp nakde dönüşeceği iyi hesaplanmalıdır. Öngörülen süreden daha uzun bir sürede stoklar nakde dönüşmüşse girişimci, vadesi gelen yükümlülüklerini zamanında yerine getirme konusunda sıkıntı yaşayacaktır.
- Girişimcinin kullanacağı fonları ödeyebilme kapasitesi doğru tespit edilmelidir. Özellikle bu husus, borç kullanımında çok önemlidir. Fonun üretken bir alan için kullanılması hayati öneme sahiptir. Fon, üretken bir alanda kullanılmadığında veya borcun nasıl ödeneceği iyi planlanmadığında girişimci ödeme konusunda sıkıntıya düşecektir.
- Banka kredisi gibi yabancı kaynak yani borç kullanılacaksa alacaklı teminat isteyecektir. Özellikle banka kredisi kullanılacaksa teminat konusu iyi planlanmalıdır. Ne yazık ki teminat yetersizliği çoğu zaman girişimcinin önündeki en önemli engeldir. Bankalar kredi verirken "5K" ilkesine (Karakter, Kapasite, Kapital, Karşılık yani Teminat ve Koşullar) göre hareket edilmelidir. Bu ilkelere uyum, bankanın parasını geri tahsil etmesine yardımcı olmaktadır. Girişimcinin karakteri yani iş ahlakı, rekabet etmek için yeterli iş kapasitesine sahip olup olmadığı, öz sermayesi, göstereceği teminat (kefil, ipotek vb.) ve yatırım için uygun iş ortamının olup olmadığı girişimcinin başarı ya da başarısızlığı açısından da önemlidir. Bu 5 K'dan birisi olan karşılık yani teminat, kredi kurumlarının en fazla önemsediği hususlar birisidir.

ETKİNLİK

Aşağıda verilen haber metnini okuyunuz. Metni esas alarak soruları cevaplayınız.

Kayseri'de mobilya sektörü için yeni teknolojiler geliştirecek 22 girişimci adayı eğitim ve mentorluk sürecini tamamlayarak sertifikalarını aldı

KOSGEB, İleri Girişimci Destek Programı kapsamında hem bölgesel hem de sektörel bazda yeni bir destek modeli kurguladı ve 5 ayrı bölgede çağrı yayınladı. Modelin ilk ayağı Kayseri'de mobilya sektörüne yönelik olarak başlatıldı. Yapılan başvurular sonucunda değerlendirmeye alınan teknoloji tabanlı iş fikri sahibi 22 girişimci adayı, eğitim ve mentorluk sürecini tamamlayarak sertifikalarını aldı.

15 Milyon 355 Bin TL Destek

Törende bir konuşma yapan KOSGEB Başkanı, Eğitim ve Mentorluk Programı'nı başarıyla tamamlayan 22 girişimciye değerlendirmeler sonucunda toplamda 15 milyon 355 bin TL destekleme kararı verildiğini belirterek girişimcilerin 6 ay içerisinde iş fikirlerini hayata geçirerek işletmelerini kurabileceklerini söyledi. Başkan, konuşmasında şu ifadelere yer verdi:

Girişimcilik Ekosistemini Sıfırdan İnşa Ettik

"İleri Girişimci Destek Programı kapsamında Kayseri'de çıkmış olduğumuz bu çağrı bir başlangıç oldu ve bundan sonra da farklı kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yürüterek farklı iller ya da bölgelerde ihtiyaca yönelik sektörel çağrılara çıkmaya devam ediyoruz.

Türkiye Yüzyılını değerli girişimcilerimizle birlikte inşa edeceğiz. İnşallah, bu destek programları sayesinde önümüzdeki yıllarda unicornlar çıkaracağız, buna yürekten inanıyorum. İnsanımızda bu potansiyel var. Yeter ki biz imkânlarımızı onlarla paylaşalım, buradaki ekosistem doğru çalışsın.

Genel ağdan alınmıştır.

1. **KOSGEB, girişimcilere hangi destekleri sağlamıştır?**
2. **KOSGEB'in girişimcilere destek vermesi neden önemlidir? Tartışınız.**
3. **Girişimcilik planlarınızda KOSGEB nasıl bir rol oynayabilir? Tartışınız.**

Araştırınız

1. **KOSGEB'in girişimcileri desteklemek için verdiği finansal destek programlarını araştırınız.**
2. **Mesleğinizden yola çıkarak örnek bir iş fikri oluşturunuz.**
3. **Oluşturduğunuz iş fikrine yönelik olarak KOSGEB finansman desteklerinden nasıl yararlanabileceğinizi sınıfta tartışınız.**

GİRİŞİMCİLİKTE BAŞARISIZLIK FAKTÖRLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Çevrenizde iş yeri sahiplerinin işletmelerini yönetirken tasvip etmediğiniz davranışlarına örnekler veriniz.**
2. "Ben bu yıl bu dersi hiç çalışmadan geçerim." **ifadesini girişimcilik açısından değerlendiriniz.**

Görsel 2.23: Kalay ustası

Türkiye'de kendi işini kurmak ve işlerini genişletmek isteyen girişimcilerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Girişimci adayları veya işini geliştirmek isteyen girişimciler, iş fikirlerinin oluşmasından başlayarak süreç içerisinde birçok sorunla karşılaşabilmektedirler.

Girişimcinin olası sorunların neler olabileceğini bilmesi, bu süreci etkin bir şekilde sürdürmesini sağlayacaktır.

Girişimcilik sürecinde ortaya çıkabilecek olası sorunlar şunlardır.

Sermaye Sorunları

Girişimcilikte karşılaşılan problemlerin en başında finansal konularda yaşanan problemler gelir. İyi bir pazar analizi yapılmadan uygulamaya konulan bir iş fikri başarılı olamaz. Beklenen satış miktarları gerçekleşmez ve gerekli kazanç sağlanamaz. Ayrıca alacakların zamanında tahsil edilememesi, çeşitli sebeplerle artan giderler ve mevcut piyasa şartları girişimcileri ekonomik anlamda zor duruma sokabilir.

Başarısızlıktan ders alabilenler, sonunda başarırlar.

Ulusal ve Uluslararası Ekonomik Sorunlar

Ulusal veya uluslararası ekonomik istikrarsızlıklar girişimcilerin iş kurma ve iş geliştirme sürecinde karşılarına çıkabilecek önemli sorunlardan biridir. Ülkelerarası engeller, vergi oranlarının artması ve işletmenin kuruluş aşamasındaki bürokrasi işlemleri gibi zorluklar iş kurma konusunda girişimciyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Stres

Bazı girişimciler bireysel özelliklerinden dolayı stres yönetimini olumlu yönetebilirken bazı girişimciler stres yönetimi konusunda başarılı değildirler. Bu durumun birçok sebebi olabilmektedir. Yoğun iş yaşamı, değişen yasal düzenlemelere uyum sağlama endişesi, yoğun yaşanan rekabet, ekonomik belirsizlikler gibi durumlar girişimciyi olumsuz etkileyebilir.

Girişimci her zaman başarı ve iflasın eşiğinde durduğunun farkında olmalıdır.

Yalnızlık Duygusu

Girişimci, verdiği kararların ve yaptığı işlerin sonuçlarına katlanan sorumlu kişidir. Girişimcinin danışacağı, paylaşımda bulunacağı ve destek alabileceği güvenilir başka kişilerin olmaması girişim süreci için sorunlar oluşturabilir.

Zaman Yetersizliği

Yaşamın her aşamasında zamanı etkin kullanmak çok önemlidir. Özellikle girişimcinin tek başına çalıştığı durumlarda yoğun iş yaşamı bütün işlerin girişimci tarafından yapılmasını zorunlu kılabilir. Bu da girişimciyi yorar ve bazı işlerin aksamasına neden olabilir.

Girişimciler, sabırla denemeye devam eden, hatalarından öğrenen bireylerdir.

Girişimin Kısa Sürede Büyümesi

Girişimci bir iş fikrini hayata geçirdikten kısa bir süre sonra işletmesini plansız ve gereğinden fazla büyütürse olumsuzluklar yaşanabilir. Uygulamaya başlanan iş fikrinin planlaması yapılmalı, iş fikrinin uygulanması aşamasında planlamaya sadık kalınarak emin adımlarla ilerlenmelidir.

Bilgi Eksikliği

İş fikrini hayata geçirmek isteyen girişimcinin yapacağı iş hakkında teknik ve içerik bakımından gerekli bilgi ve beceriye sahip olması gerekir. Girişimci, yapacağı işin detaylarını, püf noktalarını bilmeli ve bu işin doğruluğuna inanmalıdır.

Öz Güven Eksikliği

Başarılı olmanın şartlarından biri de yapılacak olan girişimle ilgili kendine güvendir. Girişimci, yapacağı işte başarılı olacağına inanmaz ise diğer bütün unsurlar gerçekleşmiş olsa bile başarılı olamayacaktır. Girişimci, olumsuzluklar karşısında vazgeçmemeli, rakiplerden çekinmemeli ve karar almaktan korkmamalıdır.

Sıra Sizde

A) Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. Çevrenizdeki iş yerlerini yeniliklere uyum sağlayamayanlar ve yeniliklere uyum sağlayanlar bakımından inceleyiniz.
2. Yapılan yeniliklerin işletmelere ne gibi faydalar sağladığını tespit ediniz.
3. İşletmelerinde yeniliklere uyum sağlayamayanların artı değer oluşturup oluşturmadığını tespit ediniz.
4. İşletmenin oluşturduğu değerin yüksek olmasının işletme faaliyetleri açısından önemini tartışınız.

B) Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinleri esas alarak metinlerin sonundaki soruları cevaplayınız.

SURATI SİRKE SATMAK

Yüzü hiç gülmeyen, asabi bir bakkal, balın en iyisini getirip komşusundan daha ucuza satmak istemiş. Fakat dükkânına uğrayan yokmuş. Bu arada güler yüzlü, hoşgörülü komşusunun dükkânı dolup taşmaktaymış.
Canı iyice sıkılan asık yüzlü bakkal, bu işin sırrını araştırmaya karar vermiş. Derdini işinin ehli bir tüccara açmış:
"Bunun hikmeti nedir?" diye sormuş.
O da bakkalın hiç gülmeyen suratına bakıp:
"Evlat, sen bal satıyorsun ama suratın sirke satıyor, tabii ki sana kimse gelmez." demiş

Genel ağdan alınmıştır.

1. **Ticarette güler yüzlü olmak neden önemlidir?**
2. **Çevrenizde "Suratı sirke satmak" metninde belirtilen işletmelere örnekler veriniz.**

ETKİNLİK

Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. Başarılı ve başarısız girişimcilik örneklerini araştırınız.
2. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşınız.
3. Girişimcilerin başarılı veya başarısız olmalarının nedenleri tartışılarak bu nedenleri maddeler hâlinde tahtaya yazınız.

FİKRÎ VE SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Patent, marka, tasarım, coğrafi işaret kelimeleri sizlere neleri çağrıştırıyor? Tartışınız.**
2. **Tasarımını kendiniz yaptığımız endüstriyel bir ürünün hakları, sizce nasıl korunabilir? Tartışınız.**

Günümüzde işletmeler ve girişimciler, toplumun ihtiyaçlarına yönelik olarak sürekli yeni ürünler ve hizmetler geliştirmektedirler. Bu çabalar, yeni buluşlarla sonuçlanmakta ve böylece toplumun refah düzeyi artmakta ve toplumsal gelişim sağlanmaktadır. Bu durumda, yeni yöntemler ve buluşlar, toplumsal kalkınma ve gelişmede önemli bir rol oynamaktadır.

Görsel 2.24: Fikir üretme

Bu önemli rol nedeniyle, buluş ve eser sahiplerine ayrıcalıklı haklar tanınması teknoloji üretim ve geliştirme sürecinin devamlılığı için gereklilik hâline gelmiştir. Bu gündem zamanla "fikrî mülkiyet hakları" kavramıyla şekillenmiştir.

Fikrî mülkiyet hakları, bilginin ekonomik değere dönüştürülmesini sağlayan önemli bir araçtır. Bu haklar, fikir ve sanat eserleri ile buluşların üzerindeki hakları ifade eder ve sahiplerine önemli rekabet avantajları sağlar. Fikrî mülkiyet hakları, buluş veya eser sahibine o alandaki gelişimi yönlendirme fırsatı sunar ve rakiplerine karşı üstünlük elde etmesini sağlar.

Eser ve buluş sahiplerinin kendi ürün ve hizmetleri üzerindeki haklarının ulusal ve uluslararası düzeyde korunması amacıyla bu doğrultuda yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasal düzenlemeler sayesinde, eser ve buluş sahipleri hukuki haklarını elde ettiklerinden ürünlerini koruma altına alabilmektedirler.

Fikrî mülkiyet haklarının beklenen etkiyi oluşturması için bu haklara konu ürünlerin ticarileştirilmesi gerekmektedir. Ticarileştirilmeyen fikrî mülkiyet hakları, hem buluş sahibine hem de ülke ekonomisine beklenen katkıyı sağlayamaz. Fikrî mülkiyet, taklit ve korsan ürünler ile mücadelede de önemli bir role sahiptir. Taklit ve korsan ürünlerin önüne geçmek, fikrî mülkiyet haklarının korunması ile mümkündür. Bu nedenle, fikrî mülkiyet kültürünün yaygınlaştırılması ve yerleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Herbirimizin içinde gizli bir buluş kabiliyeti vardır ancak sadece birkaç şanslı kişinin yaratıcı olabileceğini düşündüğümüz için çoğumuz bunun farkına varamayız.

Fikrî ve sınai hakların korunması, sadece buluş sahipleri için değil, toplum için de önemli bir fayda sağlar. Bu haklar, toplumun yeniliklerden faydalanmasını ve ekonomik kalkınmayı desteklemesini sağlar.

Fikrî Mülkiyet Türleri

Fikrî mülkiyet hakları, fikir ve sanat eserleri ile buluşlar üzerindeki hakları ifade eder. Fikrî mülkiyet hakları, iki ana kategoriye ayrılır: telif hakları ve sınai haklar.

Telif Hakları (Fikrî Haklar)

Telif hakları, ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar ve sinema eserlerini kapsar. Telif hakkı sahibi, eserinin çoğaltılması, yayılması, temsil edilmesi, icra edilmesi gibi konularda münhasır haklara sahiptir.

Bilgi Notu

Osmanlılar döneminde ahiliğin belirlediği ve ticari hayatta uyguladığı standartlar padişah fermanıyla hukuk normu haline getirilmiştir. Sultan II. Bayezid emriyle 1502 yılında yayınlanan "Kanunnâme-i İhtisab-ı Bursa" adlı ferman tarihte yapılan ilk tüketici kanunu olma özelliği taşır. Kanunnâme-i İhtisab-ı Bursa (Bursa Belediyesi Kanunu) ayrıca dünyanın ilk standart kanunudur. Bu kanun Sultan II. Bayezid emriyle yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda; hayvan ürünleri, türlü sebze-meyve, tuz, ekmek, sanayi ürünleri, tekstil ürünleri, tarım-tahıl ürünleri, orman ürünleri, deri ürünlerinin satışları, fiyatları ve kaliteleri bir standarda bağlanmış; bugünkü anlamda boyama, ambalaj, kalite gibi esaslarla narh ve ceza hükümlerine yer verilmiştir.

Bir fikir ve sanat ürününün eser sayılıp korunabilmesi için dört şart vardır. Fikrî bir emek sonucu olması, yaratıcısının kişiliğini yansıtması, somut bir biçime sahip olması ve kanunda belirtilen eser türlerine dâhil olmasıdır. Bu kapsamda, telif hakları; bilim, ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar ve sinema alanlarında eser sahibinin kişiliğini yansıtan eserleri ile ilgilidir. Bu eserleri ortaya koyan kişi hem eserin hem de eserin telif hakkının sahibi kabul edilir. Telif hakları, eser sahibine eserini işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve elektronik araçlarla kamuya sunma ve bu su-

numdan ve yayından gelir elde etme gibi çeşitli mali haklar verir. Telif hakları, eser sahibine eserini kamuya tanıtma, adının eserde geçmesini sağlama ve eserde değişiklik yapılmasını önleme gibi manevi haklar da sağlar.

İnsan aklının ve düşüncesinin ürünü olan yenilikler koruma altına alınmalıdır.

Telif hakları ile insan zekasının ürettiği maddi olmayan varlıklar korunur. Bu yönüyle telif hakları, soyut bir nitelik taşır. Fakat toplum yararının gözetilmesi gibi gerekçelerle bu hakta bazı kısıtlamalar (kamu düzeni, genel ahlak ve kamu yararı gibi nedenlerle) uygulanabilir.

Sınai Haklar

Sınai haklar, yeni ve yaratıcı buluşlar, markalar, tasarımlar, coğrafi işaretler ile devre topoğrafyalarının haklarının korunmasını sağlayan haklardır. Entegre devre topoğrafyaları, elektronik ürünlerin entegre devrelerinin tasarımlarını ifade eder. Bu tasarımlar, devrenin katmanlarının nasıl düzenlendiğini ve birbirleriyle nasıl bağlantılı olduğunu gösteren görüntülerden oluşur. Ayrıca yeni bitki çeşitleri, ticari sırlar ve internet alan adları gibi konular da sınai haklar kategorisinde yer alır.

Görsel 2.25: Sınai fikir üretme

Sınai hakların temel konusunu, sanayiye uygulanabilir buluşlar oluşturur. Bu buluşlar, yeni bir teknik çözüm sunan, sanayide kullanılabilecek veya kullanılması muhtemel olan buluşlardır.

Sınai hak sahibi, hakkına konu olan buluşun, markanın, tasarımın, coğrafi işaretin veya entegre devre topoğrafyasının başkaları tarafından izinsiz olarak kullanılmasına karşı koruma altına alınır. Bu koruma, buluşun, markanın veya tasarımın üretilmesi, satılması, lisanslanması, ithal edilmesi ve ihraç edilmesi gibi konularda geçerlidir.

Yenilikçi fikirler, sınai mülkiyet haklarıyla rekabetçi ürünlere ve hizmetlere dönüşebilir.

Sınai haklar, yaratıcılığı teşvik etmek ve yenilik ve teknoloji gelişimini desteklemek için önemli bir araçtır. Bu haklar, buluş sahiplerinin çalışmalarının karşılığını almalarını ve ekonomik kazanç elde etmelerini sağlayarak, yeni buluşların yapılmasını teşvik eder. Fikrî ve sınai hakların korunması için alınması gereken önlemler, şu şekilde sıralanabilir:

Sınai hakların tescili: Sınai haklar, tescil edilmedikçe korunmaz. Bu nedenle, sınai hakların tescili, bu hakların korunması için en önemli önlemdir.

Fikrî ve sınai hakların korunması için hukuki önlemlerin alınması: Sınai hakların ihlali hâlinde, hak sahipleri, hukuki yollara başvurarak hak ihlallerini durdurabilir ve tazminat talep edebilir. Bu nedenle, fikrî ve sınai hakların ihlali halinde, hak sahiplerinin hukuki yollara başvurması,

bu hakların korunması için önemli bir önlemdir.

Fikrî ve sınai hakların korunması için teknik önlemlerin alınması: Fikrî ve sınai hakların korunması için, teknik önlemler de alınabilir.

Fikrî ve sınai hakların korunması için kamu bilincinin artırılması: Fikrî ve sınai hakların korunması için, kamu bilincinin artırılması da önemlidir. Bu nedenle, fikrî ve sınai hakların önemi konusunda kamuoyu bilgilendirilmeli ve fikrî ve sınai hakları ihlal eden davranışlardan kaçınılması konusunda farkındalık oluşturulmalıdır.

Bilgi Notu

PCT (Patent Cooperation Treaty - Patent İşbirliği Antlaşması)

Bir buluşun birden çok ülkede korunması istendiği takdirde üye ülkelerin bunu kolaylaştırmak ve ekonomik hâle getirmek amacıyla yapılan bir antlaşmadır. Bu anlaşma kapsamında yapılan patent başvurusu 144 ülkede geçerlidir. Böylece başvuru sahibi, bu antlaşma sayesinde her ülkede ayrı ayrı araştırma raporu hazırlatmak zorunda kalmayacağı için büyük bir tasarruf sağlamaktadır.

Patent

Buluş, insanoğlunun o güne değin bilmediği yeni bir mal, üretim yöntemi veya tekniği ya da yeni bir madde veya malzeme gibi herhangi bir şeyin ortaya çıkarılmasıdır. Buluş, yeni bir soruna çözüm getirmek ya da var olan bir çözümü iyileştirmek için gerçekleştirilir.

Buluşların ekonomik gelişmeye önemli katkıları vardır. Bu yüzden buluş yapan kişinin kim olduğunu belirlemek ve ona ilgili ürün için bazı haklar (belirli bir bölge ve süre içinde üretme, kullanma veya satma gibi) vermek gerekir. Patent, bu amaçla kullanılan bir belgedir. Patent, bir buluşun sahibini gösterir ve buluş sahibine hem buluşunu koruma hem de buluşundan yararlanma imkânı veren bir belgedir.

Buluş yapan kişi, patent alarak buluşunu koruyabilir. Patent alan kişi, yasal olarak tanınan yetkiyi kullanarak buluşundan kaynaklanan ürünün tüm haklarına sahip olur. Bu bakımdan buluşu korumanın en etkili yöntemi buluşa patent almaktır.

Patent, aynı zamanda;

- Yeni fikirlerin ortaya çıkmasına katkı sağlar.
- Buluş yapanları ödüllendirir.
- Ar-Ge çalışmalarını destekler.
- Ekonomik gelişmeye ve refaha katkıda bulunur.
- Teknolojik bilgi akışını hızlandırır.

Her fikir değerlidir.

Buluşlarını korumak isteyenler, patentin yanı sıra faydalı model belgesi de alabilirler. Faydalı model, patentten daha kolay ve hızlı alınabilen bir belgedir. Ancak faydalı model ile sağlanan koruma süresi, patentten daha kısadır. Buluş sahibi, buluşunu patentle mi yoksa faydalı model ile mi koruyacağına kendisi karar verir.

Marka

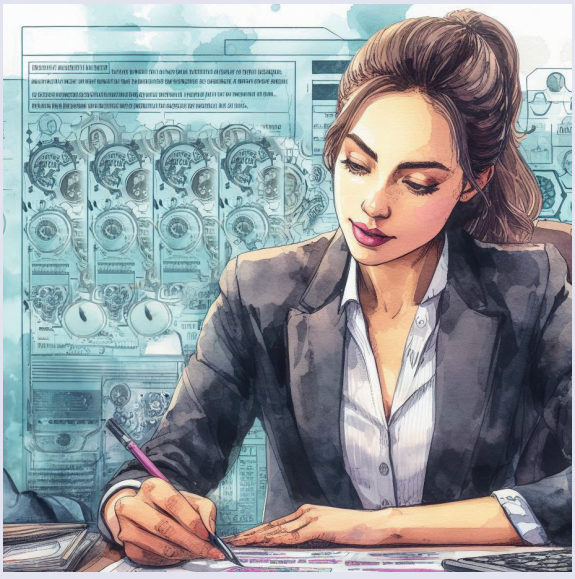
Marka, bir şirketin en değerli varlığıdır.

Marka tescil, sahibinin marka ismini üretimini, dağıtımını, kullanımı, satımı ve ithalatı üzerindeki haklarını korumasına denir. İşletmeler, ürün ve hizmetlerini diğerlerinden ayırmak için marka oluştururlar. Marka, bir işletmenin ürün veya hizmetlerini tanımlayan ve diğer işletmelerinkinden farklı kılan işaretlerdir. Bu işaretler, sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler ve malların veya ambalajlarının biçimi gibi çeşitli unsurlar olabilir.

Marka, işletme ile müşteriler arasında güçlü bir bağ kurar. Bu bağ, müşteri sadakatini artırır ve işletmeye fiyat avantajı sağlar. Ancak bu bağın kurulması için sadece marka oluşturmak yeterli değildir. Markanın kimliğini belirleyen ve anlamlandıran çalışmalar da yapılmalıdır. Bunun için işletmenin ürün veya hizmetlerine değer katarak onları öne çıkarmalıdır. Böylece tüketicilerin seçimlerini etkileyerek onların satın alma ve kullanma davranışlarını yönlendirebilir.

Tasarım

Ürün tasarımı, bir ürünün nasıl göründüğü, nasıl kullanıldığı ve nasıl hissettirdiği ile ilgilidir. Ürünlerin tasarımları, onları diğer ürünlerden ayıran ve kullanıcıların ilgisini çeken önemli bir faktördür. Bu yüzden işletmeler, ürün veya hizmetlerinin teknolojisi ve kalitesi kadar tasarımsal niteliklerine de önem verirler. Tasarım marka oluşturmanın da en önemli unsurlarından biridir.

Görsel 2.26: Tasarım üretme

Tasarım çizgi, şekil, renk, doku, malzeme ve esneklik gibi unsurlardan oluşur. Bu unsurlar, bir ürünün estetik ve işlevsel özelliklerini belirler. Tasarım, bir ürünün veya parçasının çeşitli ögelerinin veya özelliklerinin oluşturduğu bütünlük olarak da tanımlanabilir.

Tasarım, diğer sınai mülkiyet hakları ile yakından ilgilidir. Patent, bir ürünün işlevsel yönünü korurken tasarım hakkı ile bir ürünün dış görünümü korunur.

Coğrafi İşaretler

Coğrafi işaret, tüketiciler için ürünün kaynağını, karakteristik özelliklerini ve ürünün söz konusu karakteristik özellikleri ile coğrafi alan arasındaki bağlantıyı gösteren ve garanti eden kalite işaretidir. Ürünlerin farklı olmasını sağlayan şeylerden biri de, hangi malzeme ve yöntemle üretildikleridir. Coğrafi işaret tescili ile kalitesi, gelenekselliği, yöreden

elde edilen ham maddesi ile yerel niteliklere bağlı olarak belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunması sağlanır.

Bir ürünün nereden geldiğini gösteren coğrafi işaret, iki türlüdür: "menşe adı" ve "mahreç işareti". Menşe adı, bir ürünün tüm veya esas nitelikleri belirli bir coğrafi alana ait doğal ve beşeri unsurlardan kaynaklanıyorsa bu durumdaki coğrafi işaretlere "menşe adı" denir. Ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümünün belirlenen coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşmesi gerekir. Bu çerçevede menşe adı olarak tescil edilen coğrafi işaretlerin kaynaklandıkları yöre ile bağları çok kuvvetlidir.

Büyük icatlar küçük hayallerle başlar.

Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla belirli bir coğrafi alan ile özdeşleşmiş olan; üretim, işleme ya da diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş coğrafi alan içinde gerçekleşmesi gereken ürünlerin konu olduğu coğrafi işaretlere "mahreç işareti" denir. Ham maddesi veya üretim, işleme aşamalarından bir tanesi yörede gerçekleşen bir ürün mahreç işareti olarak tescillendiğinde diğer üretim ve işleme aşamaları kaynak yöre dışında da gerçekleştirilebilir. Örneğin Kayseri mantısı Kayseri'de belirlenen malzeme ve yöntemle Ankara'da da yapılabilir. Bu durumda, Ankara'da usulüne uygun yapılan mantı için Kayseri mantısı mahreç işareti kullanılabilir.

Coğrafi işaretler, diğer sınai mülkiyet hakları gibi belli bir kişiye veya işletmeye ait değildir. Bu yüzden coğrafi işaretler, kullanan kişiye başkalarını engelleme hakkı (tekel) vermez.

Fikirleriniz, sahip olduğunuz en değerli şeydir. Onları koruyun.

Entegre Devre Topoğrafyaları

Entegre devre, bir parça malzemenin içinde veya üzerinde birleştirilmiş, en az bir aktif eleman bulunan ve bir işlevi yerine getiren ürünlerdir. Entegre devrenin tabakalarının üç boyutlu olarak nasıl dizildiğini gösteren görüntüye de entegre devre topoğrafyası denir. Entegre devreler çip, mikroçip, silikon çip, bilgisayar çipi veya yonga olarak da adlandırılan, çok küçük ölçülerde yapılmış elektronik araçlardır. Elektronik araç ve süreçlerin istenilen şekilde çalışması için entegre devreler çok önemlidir.

Entegre devre topoğrafyaları, elektronik cihazların tasarımı ve geliştirilmesi için oldukça önemlidir. Bu topoğrafyalar, cihazların verimliliğini ve işlevini artırmaya yardımcı olur. Bu performans artışı, işletmelere rekabet üstünlüğü kazandırdığı için entegre devre topoğrafyalarını geliştirenlerin haklarının korunması gerekmektedir.

FİKRÎ MÜLKİYET TESCİL SÜREÇLERİ

Görsel 2.27: Türk patent ve marka kurum logosu

Telif hakları, eserin meydana getirilmesiyle kendiliğinden doğmaktadır. Bu bakımdan, sınai haklardan farklı olarak korumanın elde edilebilmesi için ayrıca bir tescil işlemine ihtiyaç duyulmaz. Bununla birlikte telif hakları başvurusu ile ilgili idari süreçler Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür. Bu doğrultuda eser sahipleri, "İsteğe Bağlı Kayıt-Tescil İşlemi" aracılığı ile eserlerini kayıt altına alabilirler.

Eserler üzerinden gerçekleştirilmekte olan İsteğe Bağlı Kayıt-Tescil İşlemi; eserin kimin tarafından meydana getirildiğini belirlemeye kolaylık sağlamak amacıyla yaptırılması zorunlu olmayan, yaptırılmadığında da hak kaybına neden olmayan ve kişiye herhangi bir hak vermeyen, **beyana dayalı** bir işlemdir. Bu işlem sonucunda verilen belge ile eser sahibinin ispat edilmesinde kolaylık sağlanır.

Telif haklarında koruma eser sahibi yaşadığı sürece geçerlidir. Eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl boyunca da koruma devam eder.

Buluş, marka, tasarım, coğrafi işaret ve entegre devre topoğrafyaları hakları sahiplerine gerekli imtiyazları hukuki olarak sağlayabilmesi için yasal süreçlerin gerçekleştirilmesi gerekir. Bu yasal süreçlere genel olarak tescil işlemleri adı verilir. Patent, faydalı model, marka ve tasarım gibi sınai haklar, ulusal kurum olarak Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) tarafından tescil edilmektedir. Sınai mülkiyet haklarının tescil süreçleri ile ilgili yapılması gerekenler şunlardır.

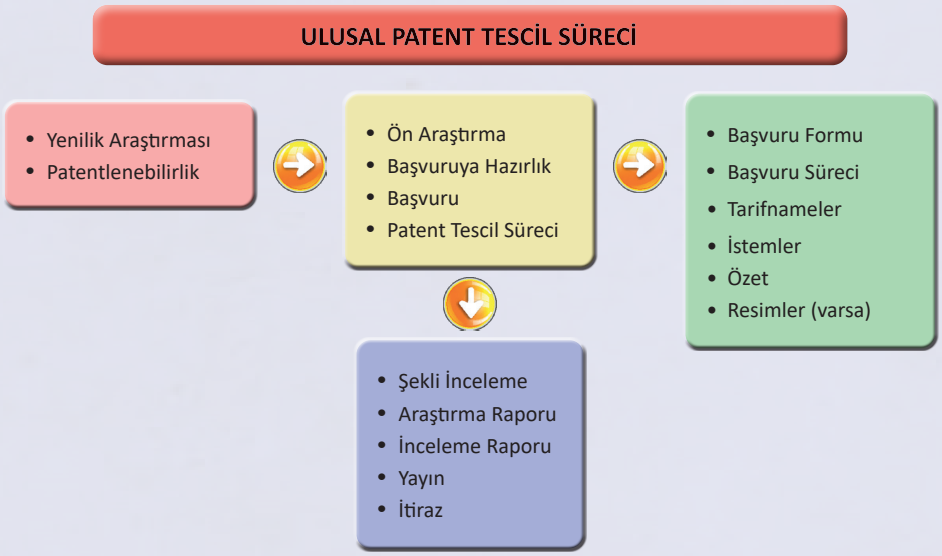
1. Patent Tescil Süreci

Patent tescili; sınırlı bir süre ve yer için sahibine üçüncü kişiler tarafından buluşun izinsiz olarak üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını veya ithal edilmesini engelleme yetkisini verir. Bir buluşun patent ile korunabilmesi (tescillenebilmesi) için **patentlenebilirlik kriterlerini** sağlaması gerekir. Bu kriterler; yenilik, buluş basamağı ve sanayiye uygulanabilirliktir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2: Patent Tescili İçin Gerekli Patentlenebilirlik Kriterleri

PATENTLENEBİLİRLİK KRİTERİ	AÇIKLAMA
Yenilik	Buluşun, tekniğin bilinen durumu'na dâhil olmaması yani mevcut açıklanmış olan teknik bilgiden farklılık içermesi anlamına gelir. Tekniğin bilinen durumu,patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce buluş konusunda dünyanın herhangi bir yerinde erişilebilir (yazılı veya sözlü tanıtım, kullanım vb. yolla açıklanan) her türlü bilgi anlamına gelmektedir.
Buluş Basamağı	Buluşun, ilgili olduğu teknik alanda uzman bir kişi tarafından tekniğin bilinen durumundan aşikâr bir şekilde çıkarılamayacak nitelikte olması gerekir. Faydalı model başvurularında "buluş basamağı" kriteri dikkate alınmaz.
Sanayiye Uygulanabilir	Buluş, sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir, uygulanabilir veya kullanılabilir nitelikte olmalıdır.

Türkiye'de ulusal patent tescili konusunda yetkili kuruluş Türkiye Patent Kurumu'dur (TÜRKPATENT). Bu kapsamda ulusal patent tescil başvuruları TÜRKPATENT'e yapılır. PCT (Patent Cooperation Treaty - Patent İşbirliği Antlaşması) kapsamında uluslararası patent tescil başvuruları da TÜRKPATENT aracılığı ile yapılabilmektedir. Ulusal patent tescil süreci aşağıdaki Şema'daki gibidir.

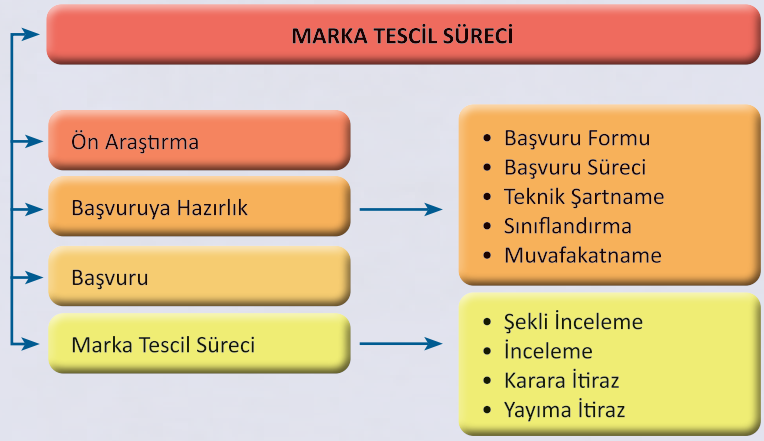

Faydalı model için de benzer bir tescil süreci izlenir. Bununla birlikte faydalı model tescil sürecinde inceleme raporu süreci uygulanmaz. Ayrıca patent için koruma süresi, başvuru tarihinden itibaren 20 yıl iken faydalı modelde bu süre 10 yıldır ve bu süreler uzatılamaz.

2. Marka Tescil Süreci

Güçlü bir marka, güvenin temelidir.

Türkiye'de ulusal marka tescili konusunda TÜRKPATENT kurumu yetkilidir ve ulusal marka tescil başvuruları TÜRKPATENT'e yapılır. Marka tescil süreci Şema'daki gibidir.

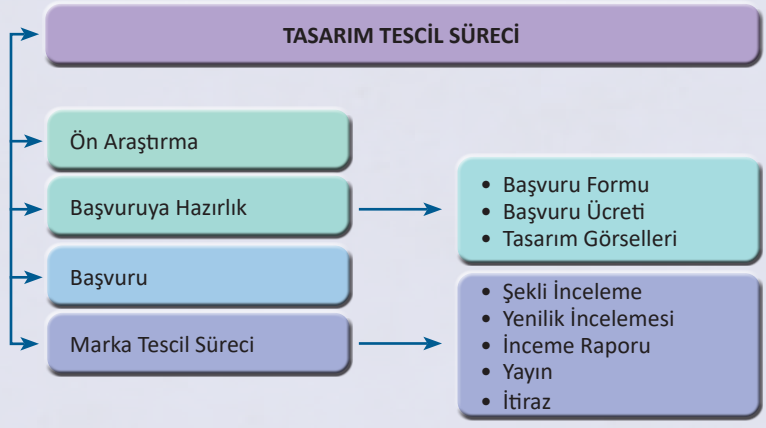
Marka koruma süresi, başvuru tarihinden itibaren 10 yıldır ve onar yıllık dönemlerle tescilin yenilenmesi hâlinde uzatılabilir. Koruma süresinin bitiminden itibaren altı aylık süre içerisinde tescili yenilenmeyen markalar hükümsüz sayılır.

3. Tasarım Tescil Süreci

Akılla üret, tescille kazan.

Bir tasarımın tasarım tescili ile korunabilmesi için **yenilik** ve **ayırt edici nitelik** kriterlerini sağlaması gerekir.

Türkiye'de ulusal tasarım tescili konusunda yetkili kurum TÜRKPATENT'tir. Bu kapsamda ulusal tasarım tescil başvuruları TÜRKPATENT'e yapılır. Tasarım tescil süreci Şema'daKİ gibidir.

Şema 2.4: Tasarım tescil süreci

Tasarım tescili ile bir ürünün veya nesnenin görünüm özellikleri koruma altına alınır. Tescilli tasarımların koruma süresi başvuru tarihinden itibaren 5 yıldır ve bu süre, beşer yıllık dönemler hâlinde yenilenmek suretiyle 25 yıla kadar uzatılabilir. Tasarım tescili, başvuru sahiplerine ulusal bir koruma sağlar. Türkiye'de tescil edilmiş bir tasarım sadece Türkiye sınırları içinde korunur.

4. Coğrafi İşaret Tescil Süreci

Tescilli coğrafi işaretin ve geleneksel ürün adının şartları sağlayan herkes tarafından üretimi ve pazarlaması yapılabilse de **tescil için başvuru hakkına herkes sahip değildir.** Aşağıda sayılan gerçek veya tüzel kişiler, coğrafi işaret tescil başvurusunda bulunabilirler:

- Üretici grupları
- Ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları
- Ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili dernekler, vakıflar veya kooperatifler
- Ürünün tek bir üreticisi varsa bu durumu ispat etmesi şartıyla ilgili üretici

Coğrafi işaret tescili ile ilgili ürünün kalitesinin korunması hedeflenmektedir. Bu nedenle, kişiye ya da kişilere tanınan bir hak olmanın ötesinde yöresel niteliğe sahiptir. Coğrafi işaret tescili ürünlerin koruma süresi olmadığından koruma süresinin yenilenmesi gerekmez.

ETKİNLİK

Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. Patent başvurusu yapabileceğiz örnek sınai ürünler belirleyiniz. Örneğin bir elektronik cihaz, bir giyilebilir teknoloji, bir enerji kaynağı, bir sağlık ürünü, bir oyun, bir spor malzemesi vb.
2. Buluşunuzun patent alabilmesi için gerekli olan yeni buluş basamağı ve sanayiye uygulanabilirlik kriterlerini nasıl sağladığını açıklayınız. Örneğin ürünlerinin neden yeni, buluş basamağı ve sanayiye uygulanabilir olduğunu belirleyiniz.
3. Patent ve faydalı model ön araştırması için

   https://portal.turkpatent.gov.tr/
   http://tr.espacenet.com/
   http://worldwide.espacenet.com/
   https://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf
   https://www.uspto.gov/patents/search
   http://google.com/patents
   sitelerinden ücretsiz olarak faydanabilirsiniz.

4. Tasarladığınız ürünler için TÜRKPATENT'e yapılacak patent başvuru formunu örnek olarak doldurunuz ve patent için gerekli belgeleri hazırlayınız.
5. Patent başvuru sürecinin her aşamasında neler yapıldığını belirleyiniz.
6. Patent başvuru sürecinin sonunda alınacak patent belgesinin ne anlama geldiğini ve ne gibi avantajlar sağladığını belirleyiniz.

Sıra Sizde

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sonundaki soruları cevaplayınız.

TUSAŞ, patent başvurularında Türkiye'ye liderlik etti

Türk Havacılık ve Uzay Sanayii (TUSAŞ), patent başvurularında Türkiye şampiyonu oldu.

Şirketin açıklamasına göre, Patent Cooperation Treaty'ye (PCT) yapılan uluslararası patent başvurularında TUSAŞ, yılın ilk çeyreğinde Türkiye'ye liderlik etti.

Bu yıl itibarıyla ulusal 175, uluslararası 87 başvuru gerçekleştiren TUSAŞ'ın, toplam faydalı model başvuru sayısı ise 78 oldu. Ulusal, uluslararası ve faydalı model başvurularının 232'si son 3 yılda gerçekleştirildi.

Önceki yıllarda sırasıyla WIPO En İyi Yerli Buluş Ödülü, Sertaç Köksaldı Fikrî mülkiyet Hakları Başarı Ödülü, ISIF'19 GRAND PRIX ve IFIA GRAND PRIX ödüllerini alan TUSAŞ, patent başvurularını ve niteliğini artıracak çalışmalar gerçekleştiriyor.

Görsel 2.28: Kaan

TUSAŞ, Anka'da kullanılan hava veri, uçuş bilgisayarı, navigasyon ve iniş sistemleri, "Şimşek'in termal iz artırıcı sistemi", Hürkuş ve Hürjet uçaklarında uçuş kontrol düzenekleri, uçak yapısal parçalarını üretmek için nano malzeme, kompozit ve eklemeli imalat üretim yöntemleriyle ilgili patent ve patent başvurularına sahip.

Görsel 2.29: T129 Atak

Konuya ilişkin değerlendirmelerde bulunan TUSAŞ Genel Müdürü Temel Kotil, şu ifadeleri kullandı:

"Patent başvurularımızda her yıl bir önceki yıla göre önemli artış bulunuyor. Patentler şirketlerin mevcut çalışmaları ile şirketlerin önü-

müzdeki 10-20 yıl için yatırım yapacağı alanlarla ilgili en gerçekçi göstergeler. Patent mühendisliğini bu kapsamda doğru kullanan şirketler diğerlerine göre oldukça öne çıkıyor. Patentler, şirket için direkt ve dolaylı ticari gelirlerdir. Günümüzde şirketlerin gelirlerinin büyük bir kısmını patent, faydalı model ve marka gibi maddi olmayan varlıklar oluşturmaya başladı. Patentler bu nedenle geleceğe yatırım olarak değerlendirilebilecek çok önemli finansal kaynaklar olarak görülmelidir."

Genel ağdan alınmıştır.

1. **TUSAŞ araştırma ve geliştirmeye neden önem vermektedir?**
2. **TUSAŞ patentlerini neden uluslararası düzeyde almaktır?**
3. **TUSAŞ'ın genel müdürü siz olsanız geliştirdiğiniz ürünlerin fikrî mülkiyet tesciline sahip çıkar mıydınız? Neden?**

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdakilerden hangisi girişimciliğin ekonomiye sağladığı faydalardan değildir?

A) İşsizliğin azalması için çalışma
B) Yeni gelişmeleri sektöre aktarma
C) Millî gelirde katkı sağlama
D) Gelir dağılımında adaletsizlik yaratma
E) Kalkınma ve sanayileşmeyi gerçekleştirme

2. Aşağıdakilerden hangisi girişimcide olması gereken özelliklerden değildir?

A) İnisiyatif alır.
B) İyimserdir.
C) Çekingendir.
D) Risk alır.
E) Objektiftir.

3. Başarılı bir girişimcinin yurt dışında yeni üretim tesisleri satın alması, neye örnek olarak verilemez?

A) Yeni pazarlara ulaşma
B) Hammadde kaynakları bulma
C) Üretim yöntemleri geliştirme
D) Yeni organizasyonlar kurma
E) Üretimini yurt dışına götürme

4. Aşağıdakilerden hangisi yaratıcılık özellikleri gelişmiş girişimcide gözlemlenen bir durumdur?

A) Önceden oluşmuş fikirleri geliştirir.
B) Geleneksel yapıyı korur.
C) Yeniliklere karşı mesafeli olur.
D) Çalışanların fikirlerini önemsemez.
E) İhtiyaç ve eksikliklere kendi karar verir.

5. Aşağıdakilerden hangisi girişimcinin işletmesinde kaçınması gereken davranışlardan biridir?

A) Güvenilir olmak
B) Dürüst olmak
C) İnisiyatif sahibi olmak
D) Adil olmak
E) Sürekli stresli olmak

6. Aşağıdakilerden hangisi girişimcilik türlerinden biri değildir?

A) Kamu girişimciliği
B) Kadın girişimciliği
C) Kâr girişimciliği
D) Özel sektör girişimciliği
E) Sanal (dijital) girişimcilik

7. Girişimciler aşağıdakilerden hangisine karşı sorumlu değildirler?

A) Çalışanlarına
B) Uluslararası firmalara
C) Devlete
D) Ailesine
E) Topluma

8. İş planında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

A) Yönetici özeti
B) İşletmenin ürün ve hizmetleri
C) Pazarlama stratejileri
D) Misyon ve vizyon
E) Girişimin kısa sürede büyütülmesi

9. İş planında pazarlama stratejisi belirlenirken aşağıdakilerden hangisi dikkate alınmaz?

A) Hedef pazarın özellikleri
B) Müşteri sadakatini önemsememek
C) Müşterilerin satın alma alışkanlıkları
D) Reklam ve satış araştırma verileri
E) Pazara uygun fiyatlandırma

10. Girişimcilikte finansman kullanımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Neden ihtiyaç duyulduğu
B) Hangi amaçla kullanılacağı
C) Ne kadar finansmana ihtiyaç olduğu
D) Ne kadar sürede kullanılacağı
E) Geri ödenmesinin sorun edilmemesi

11. Aşağıdakilerden hangisi girişimcinin karşılaşılabileceği olumsuzluklardan biri değildir?

A) Finans yetersizliği
B) Yoğun stres
C) Zaman yetersizliği
D) Bürokratik işlemler
E) Yüksek kâr

12. Aşağıdakilerden hangisi girişimcilik sürecinde ortaya çıkabilecek olumsuzluklardan değildir?

A) Proaktif yönetim
B) Öz güven eksikliği
C) Bilgi eksikliği
D) Zaman yetersizliği
E) Uluslararası ekonomik sorunlar

13. Aşağıdakilerden hangisi, faaliyetlerini internet üzerinden gerçekleştiren girişimcilik uygulamalarından biridir?

A) Sanal (dijital) girişimcilik
B) Sosyal girişimcilik
C) Global girişimcilik
D) Yerel girişimcilik
E) Çevreci girişimcilik

14. Mevcut ya da var olan bir işletme içindeki girişimciliğe ne denir?

A) Dış girişimcilik
B) İç girişimcilik
C) Kadın girişimciliği
D) Kamu girişimciliği
E) Sosyal girişimcilik

15. Aşağıdakilerden hangisi girişimcilerin kişisel özelliklerindendir?

A) Değişen pazar ihtiyaçlarına hemen cevap verirler.
B) Statükoya sıkı sıkıya bağlıdırlar.
C) Yeni ürünleri geliştirmeye isteklidirler.
D) Başarılı olmak için güçlü bir arzuları vardır.
E) Kapsamlı bir iş planı geliştirebilirler.

16. İnovasyon süreciyle ilgili aşağıdaki önermelerden hangisi doğrudur?

A) En iyi fikir bulunmaya çalışılır.
B) Belli bir birikime sahip olmak gerekir.
C) İnovasyon için çok para harcanmamalıdır.
D) Yeni ürünler için yaratıcılık ön plandadır.
E) Yenilikler ticari gelir elde edecek hâle getirilir.

17. Aşağıdakilerden hangisi iş ahlakı kurallarından değildir?

A) Tüketicilere daha fazla ürün satın almaları için zorlamak
B) Tüketiciye zarar verecek ürünleri satmak
C) Personel arasında ayrımcılık yapmak
D) Muhasebe bilgilerini değiştirerek yatırımcıları kandırmak
E) Kâr elde etmek için yenilikleri hayata geçirmek

18. Aşağıdakilerden hangisi iş fikrinin özelliklerinden değildir?

A) Yenilikçi olmalı
B) Özgün olmalı
C) Açık olmalı
D) Kâr elde etmek önemsenmemeli
E) Tüketicinin ihtiyacını karşılamalı

19. Aşağıdakilerden hangisi girişimcilerin başarıları veya başarısızlıkları ile ilgili en önemli kavramdır?

A) Planlı olmak
B) Evrensel olmak
C) Motivasyon
D) Yerel olmak
E) Doğru olmak

20. Fikrî mülkiyet hakları, yaratıcı ve üretici emeğin hukuki korunmasıdır. Fikrî mülkiyet hakları, eser sahibinin veya buluş sahibinin, eseri veya buluşu üzerinde belirli bir süre ve belirli koşullarda sahip olduğu hakları ifade eder.

Bu bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisi fikrî mülkiyet haklarına örnek değildir?

A) Marka hakkı
B) Patent hakkı
C) Telif hakkı
D) Alıntı hakkı
E) Eser sahipliği hakkı

SÖZLÜK

A

Ahi : Ahiliğe mensup kimse.

Ahilik : Kardeşim, eli açık, cömert, yiğit; Anadolu ve Rumeli coğrafyalarında fütüvvet kültürüne dayalı olarak ahlaklı ve kaliteli iş yapmayı esas alan bir esnaf anlayışı ve teşkilatı.

alp : Yiğit.

alperen : Eski Türklerde hem cesur, savaşçı hem de bir tarikata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağlı kimse.

B

birlik : Belli bir topluluğun yararlarını korumak için kurulmuş dernek.

C

cem eylemek : Bir araya getirmek, toplamak.

cemiyet : Toplum.

Ç

çırak : Zanaat öğrenmek için bir ustanın yanında çalışan kimse; şakirt.

D

dernek : Belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için kurulan yasal topluluk; cemiyet.

diğerkâm : Kişisel yarar gözetmeksizin başkasına yararlı olmaya çalışan (kimse); özgecil.

E

efrat : Bireyler, fertler.

erkân : Yol yordam.

esnaf : Küçük sermaye ve zanaat sahibi; artizan.

eşrefimahlukat : Varlıkların en şereflisi.

etik : Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü.

F

federasyon : Aynı alandaki çeşitli kuruluşları bir arada toplayan dayanışma birliği.

fıkıh : İslam hukukunda ana kaynaklardan yararlanılarak konulmuş olan din ve dünya işleri ile ilgili kuralların bütünü.

finans : **1.** Fon ve sermaye sağlamaya yönelik ticari etkinlik. **2.** Para, kredi, bankacılık ve yatırımların yönetimi.

finansal : Mali, parasal.

finansman : Bir girişime işleyebilmesi, gelişebilmesi için gereken para ve krediyi sağlama işi.

fon : Belirli bir iş için gerektikçe harcanmak üzere ayrılıp işletilen para, kaynak.

fuar : Belli zamanlarda, belli yerlerde ticari mal sergilemek ve satmak amacıyla açılan büyük sergi.

fütüvvet : Gençlik, yiğitlik, mertlik, delikanlılık, cömertlik, fedakârlık, yardımseverlik, diğerkâmlık ve mürüvveti esas alan bir anlayış ve teşkilat.

E

gark eylemek : Bol bol vermek.

H

hadis : Hz. Muhammed'in sözleri, hadisişerif.

hat : Arap alfabesiyle güzel yazı yazma sanatı ve bu biçimde yazılmış yazı.

hayâ : Utanma.

hikmet : **1.** Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı. **2.** Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen gizli sebep.

hizmet : Gereksinimleri karşılama ve üretildiği anda tüketilme özelliklerine sahip her türlü etkinlik.

hürmetkâr : Saygılı.

İ

insan-ı kâmil : Güzel huy, ahlâk ve yüksek fazilet sahibi olan kimse.

istihdam : Bir görevde, bir işte kullanma.

işletim : İşletmek işi.

işletme : Tarım, sanayi, ticaret, bankacılık vb. iş alanlarında, kâr amacıyla bir sermaye yatırılarak kurulan kurum.

K

kamu : **1.** Halk hizmeti gören devlet organlarının tümü. **2.** Bir ülkedeki vatandaşların bütünü; amme.

katma değer : Mal ve hizmetlerin bir üretim aşamasına girerken ve o üretim aşamasından çıkarken sahip olduğu değerler arasındaki fark.

kaynak : Üretim sürecinde kullanılan üretim faktörlerine verilen genel ad.

kelam : Başta Tanrı'nın varlığı, birliği, peygamberlik ve ahiret olmak üzere İslamiyet'in ana ilkelerini konu edinen bilim.

konfederasyon : Çeşitli ortaklıkların, daha çok sendikaların kümeleşmesi.

kredi : Para, mal veya para cinsinden bir değerin belirli bir vade ve koşulla geri alınmak üzere verilmesi.

L

likidite : Ekonomik varlıkların kullanıma hazır olma kabiliyeti.

lonca : Herhangi bir iş kolunda usta, kalfa ve çırakları içine alan dernek.

M

mahdum : Oğul.

mal : İnsan gereksinimlerini doğrudan veya dolaylı olarak karşılama özelliğine sahip her türlü nesne.

mali : Finansal, maliye ile ilgili.

marka : Bir ticari malı, herhangi bir nesneyi tanıtmaya, benzerinden ayırmaya yarayan özel ad veya işaret; alametifarika.

medrese : İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

muhannet : Alçak, namert olan (kimse).

mürüvvet : İnsaniyete uygun davranmak, iyi olan şeyleri almak ve geliştirmek, kötü olanları ise terk etmek suretiyle, kişinin sürekli olarak üstün melekeler kazanmış olması.

mütevazi : Alçak gönüllü, tevazu sahibi.

N

nakîb : Ahilikte bir meslek teşkilatına kabul edilen orta tabaka diyebileceğimiz vekil ya da yardımcı konumundaki kişi ya da gruplar

O

oda : Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmî birlik.

P

patent : Belirli şartları sağlayan buluşlar için verilen ve ilgili kamu kurumunca resmî sicile kaydedilerek korunan mülkiyet hakkı.

pazar : Belli bir şeyin satıldığı yer; piyasa.

piyasa : Alıcı ve satıcıların karşılaştığı her türlü ortam.

profesyonel : **1.** Bir işi kazanç sağlamak amacıyla yapan (kimse), amatör karşıtı. **2.** Ustalaşmış, uzmanlaşmış.

R

râm : Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan.

ritüel : **1.** Bir din veya inanç sistemine ait ibadet, ayin, merasim ve bu sırada uyulması gereken kurallar. **2.** Âdet hâline gelmiş.

S

sa'y : Çalışmak, gayret sarfetmek.

sanatkâr : **1.** El ile yaptığı işi kendisine meslek edinen işçi veya usta. **2.** Bir işi ustalıkla yapan, usta, mahir.

seyahatname : Bir yazarın gezip gördüğü yerlerden edindiği bilgi ve izlenimlerini anlattığı eser.

sin : Mezar.

standardizasyon : Standartlaşma.

stok : Bir gereksinimi karşılayacak maddeden çok miktarda yığma; yığılım, istif.

sufi : Mutasavvıf.

Ş

şed : Yünden veya pamuktan örülen bağ, kemer, kuşak, peştamal.

şirket : İki veya daha fazla kişinin sermaye, emek, bilgi ve becerilerini bir araya getirerek oluşturdukları ve kişilerden bağımsız olarak tüzel kişiliğe sahip olan ortak girişim.

T

tabakhane : Hayvan postunu kullanılacak duruma getirme işleminin yapıldığı yer, sepi yeri.

talep : Bir piyasadaki tüketicilerin bir mal ya da hizmete yönelik satın alma gücüyle desteklenmiş istek, niyet ve davranışları.

tasavvuf : Kur'an'da önerilen ve peygamberin hayatında uygulamaları görülen hayat tarzını yaşama gayreti; İslam gizemciliği.

tebdilikıyafet : Eskiden devlet adamlarının tanınmamak için kıyafet değiştirerek halkın içine girmeleri.

tefsir : Kur'an'ın ayetlerini açıklayarak görüşler ileri sürme ve bunları yazma.

tekke : Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve törenler yaptıkları bina.

tescil : Herhangi bir şeyi resmî olarak kaydetme, kütüğe geçirme.

teşvik : İsteklendirme.

tevekkül etmek : Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakmak.

tevhit : **1.** Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma. **2.** Tek tanrıcılık.

tüccar : Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse; tacir, tecimen, bezirgân.

tüketici : Mal ve hizmetlerden yararlanan, satın alıp kullanan, tüketen kimse; müstehlik, üretici karşıtı.

U

usta : **1.** Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse; hazık. **2.** Zanaat öğreticisi. **3.** Zanaatçılar için unvan.

V

vakıf : **1.** Bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk ve paranın idare edildiği yer. **2.** Birçok kişi tarafından kurulan ve toplum yararına çalışmayı ilke edinen kuruluş.

vergi : Kamu hizmetlerine harcanmak üzere hükûmetin veya yerel yönetimlerin yasalara göre herkesten doğrudan doğruya veya bazı malların fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan topladığı para.

Z

zanaatkâr : Belli bir zanaatla uğraşan, bir zanaatı meslek edinen emekçi; zanaatkâr, artizan.

zaviye : **1.** Tekkenin küçüğü. **2.** Kervansarayların seyrek bulunduğu yerlerle geçit ve derbentlerdeki konak yerlerine verilen ad.

CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ

1. B	6. B	11.D	16. D
2. C	7. C	12. A	17. E
3. D	8. A	13. E	18. E
4. E	9. D	14. C	19. C
5. B	10. C	15. E	20. E

2. ÖĞRENME BİRİMİ

1. D	6. C	11.E	16. C
2. C	7. B	12. A	17. E
3. E	8. E	13. A	18. D
4. A	9. B	14. B	19. A
5. E	10. E	15. B	20.D

KAYNAKÇA

- AKINCI, A., Siyaset Ahlakı ile İş Ahlakına Teorik Bir Bakış, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Nisan 2013.
- ANADOL, C., Türk İslam Medeniyetinde Ahilik Kültürü ve Fütüvvetnameler, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi, Ankara, 1991.
- ARSLANOĞLU, İ., Türk Değerleri Üzerine Bir Değerlendirme, Küreselleşme Karşısında Değerlerimiz Sempozyumu, Felsefe Dünyası Dergisi, 3–4 Haziran 2005/41, 64–77
- ARACIOĞLU, B.; DEMİRHAN, D.; TATARLAR, C. D.; ZALLUHOĞLU, A. A.; Tüm Boyutlarıyla Girişimcilik, Hümanist Kitap Yayıncılık, 2016.
- ARIKAN, S., Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular (2. bs.), Siyasal Kitabevi, Ankara, 2004.
- AYDINLIK, A.Ü., Girişimcilik, İ.Ü. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2016.
- BAHAR, E., Meslek Etiği, Detay Yayıncılık, Ankara, 2014.
- BAŞAR, E., Vural, H.A.; Girişimcilik, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2017.
- BAŞAR, M., ÜRPER, Y,. TOSUNOĞLU, T.B.; Girişimcilik, A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2013.
- BAKAN, Editör İ., Girişimcilik, KOBİ'ler ve Strateji, Gazi Kitabevi, Ankara, 2015.
- BAYAR, D., Yatırım ve Proje Değerlemesi, A.Ü. Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1990.
- BAYRAM, S., Ahilik ve BİR Ahi Şeceresi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994.
- BAYRAM, S., Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları, İ. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, İstanbul, 2012, 21, 81-115.
- BELEN, E., Girişimciliğin Altın Kuralları: 30 Uzmandan 300 Altın Öneri, Ompimist, İstanbul, 2015.
- BURAK, D. M., Bireyin Toplumsallaşmasında Ahiliğin Yeri ve Önemi, 2. Uluslararası Ahilik Sempozyumu, 2012.
- ÇAĞATAY, N., Ahilik Nedir, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1990.
- ÇAĞATAY, N., Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, Selçuk Üniversitesi, Konya, 1982.
- ÇALIŞKAN, Y, İKİZ, L; Kültür, Sanat ve Medeniyetimizde Ahilik, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1993.
- CAN, A., İş Planı Değerlendirme Rehberi, KOSGEB Girişimciliği Geliştirme Merkez Müdürlüğü, Ankara, 2004.
- DEMİR G., Ahilik ve Yükselen Değerler, Ahilik Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı, 2001.
- DEMİR, Ö., İktisat ve Ahlâk, Liberte Yayınları, Ankara, 2003.
- DEMİREZ A., Ahilerde Ahlak Anlayışı, Yeni Yüksektepe Kültürel-Felsefi-Hümanist Dergi, Sayı:30
- DİLMAÇ, B., Ergenlerde Değer Gelişimi, Pegem Akademi, Ankara, 2015.
- DURAK İ., YÜCEL A.; Ahiliğin Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Günümüze Yansımaları, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.15, S.2 s.151-168, 2010.
- Ebu Abdullah Muhammed İbn Battuta Tanci, İbn Battûta Seyahatnâmesi (14. Bs.) Hz. A. Sait Aykut, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005.
- Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ b. Sevre et-Tirmizî, Sünen'üt Tirmizi (28. Bs.), hz. Ahmet Önkal, Kitap Dünyası Yayınları, İstanbul, 2019.
- EKİNCİ Y., Ahîlik (3. Bs.), Sistem Ofset, Ankara, 1991.
- EKİNCİ, Y., Ahilik ve Meslek Eğitimi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1990.
- ERASLAN, İ., Bir Ahilik Geleneği Kırşehir'deki Hanedan Odaları, Gürer Matbaacılık, Ankara, 2014.
- Erdem E., Ahilik: Ahlakla Kalitenin Buluştuğu Bir Esnaf Teşkilatlanma Modeli, Detay Yayıncılık, Ankara, 2009.
- Erdem, E., Ahîliğin Doğrudan İş Ahlâkı İlkeleri ve İktisadi Hayata Tesiri, Emek ve İş Ahlakı, ed. M.E. Kala, Türkiye Yazarlar Birliği Yayını, Ankara, s. 169-186, 2022.
- Erdem, E., Ahilik Teşkilatı ve Anadolu Türk Şehirlerinin İktisadi Yapısı: Kayseri Üzerine Bir Değerlendirme, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, C. 54, s. 208-230, 2019.
- Erdem, E., Fütüvvet-Ahilik Geleneğinde Ahlak, Kâmil İnsan ve İktisat Meselesi: Ahiliğin Dolaylı İş Ahlakı İlkeleri Üzerine Bir Değerlen

- ERKEN, V., Bir Sivil Örgütlenme Modeli Ahilik, Seba Yayınları, Ankara, 2008.
- GEBER, M.E., Girişimcilik Tutkusu: Küçük İşletmeler Niçin Batar, Nasıl Büyür?, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- Guy de Maupassan, Bir Mucizedir Yaşamak, Neden Kitap, İstanbul, 2018.
- GÜLVAHABOĞLU, A., Sosyal Güvenlik Öncüsü Ahi Evran Veli ve Ahilik, Adalet Matbaacılık, Ankara, 1991.
- GEMİCİ, N., Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları, Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 8, No. 19, 71-105, 2010.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ahilik Ansiklopedisi, Cilt 2, Atalay Matbaacılık, Ankara, 2016.
- GÜNEŞ, M., Kobiler İçin Girişimcilik, Türkmen Kitapevi, 2019.
- GÖKBEL, A., Ahi Evran-ı Veli, Ahilik Kültürü ve Meslek Ahlakı, Nobel Yayıncılık,, Ankara, 2023.
- GÖKBEL, A., Meslek Ahlakının Kaynağı Olarak Ahilik, Emek ve İş Ahlakı, Hak İş/TYB yayınları, Ankara, 2022
- GÖLPINARLI A., Burgazi ve "Fütüvvetname"si, İÜ İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 15, Sayı: 1-4, İstanbul, 1953.
- İktisat Terimleri Sözlüğü, TDK, Ankara, 2023.
- İZGÖREN, A. Ş., Süpermen Türk Olsaydı (1. Bs.), Elma Yayınevi, Ankara, 2021.
- KARAMAN, H., İslam'da Kadın ve Aile, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2008.
- KARGÜL, İ. D., Girişimcilikte Yön Tayini, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 2015.
- KAVİ E., Ahilik Kurumu ve Günümüz Çalışma Yaşamındaki Psikolojik Sorunlara Yönelik Çözümler, Emek ve Toplum Dergisi, Cilt: 4, Yıl: 4, Sayı: 8.
- KAYA, U., "Değerler Eğitiminde Bir Meslek Teşkilâtı: Ahîlik". Değerler Eğitimi Dergisi 11/26, 41-69, 2013.
- KOBAL, H.Y., Sosyal Girişimcilik, Türkmen Kitapevi, 2021.
- KÖKSAL M. Fatih, Ahi Evran ve Ahilik, Kırşehir Valiliği, Kırşehir, 2006.
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Girişimcilik Destek Programı
- MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Mesleki Gelişim Dersi Öğretim Programı, Ankara, 2015.
- MUCUK, İ., Modern İşletmecilik, Türkmen Kitabevi, 2011.
- MÜFTÜOĞLU, T. M., HALİLOĞLU, N.; Nasıl Girişimci Olunur?, Ankara: Turhan Kitabevi, 2009.
- Osmanlıca Türkçe Sözlük (1. Bs.), Bilgi Yayınevi, Ankara, 1977.
- SOYKUT, R., İnsanlık Bilimi: Ahilik, Türkiye Halk Bankası, Afşaroğlu Matbaası, Ankara, 1980.
- SOYKUT, R., Orta Yol Ahilik, Günel Matbaacılık T.A., Ankara, 1971.
- ŞİMŞEK, Ş., İşletme Bilimlerine Giriş, Eğitim Kitabevi, 2010.
- ŞİMŞEK, Ş., ÇELİK A., Genel İşletme, Eğitim Yayınevi, 2013.
- TEKİN, M., Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği (7.bs.), Güney Ofset, Konya, 2006.
- TEKİN, M., Girişimcilik Kendi İşini Kurma ve İşletme (2bs.), Dizgi Kitabevi, Konya, 1999.
- TİKİCİ, M., Aksoy, A; Girişimcilik ve Küçük İşletmeler, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.
- TİTİZ, T., Girişimcilik, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1995.
- TOKGÖZ A., Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Ahilik Kültürü Arasındaki İlişki, Beykent Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012
- TUTAR, H., ALTINKAYNAK, F.; Temel Girişimcilik ve İş Kurma Süreci, Detay Yayıncılık 2012.
- UYGUN, R. K., Girişimcilik Teori ve Yaklaşımları, Ekin Yayınları, 2019.
- YILMAZ K., Burgazi Fütüvvetnamesi'nin Travnik Nüshası Üzerine Notlar, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Sayı: 8/3, 2019.
- YÜKSEL, B., Sosyal Politika Sorunlarına Çözüm Aracı Olarak Ahilik, International Journal of Social Sciences and Education Research, 2016.
- ZAİM H., İş Hayatında Erdemli İnsan, UTESAV, Empati Matbaacılık, İstanbul, 2012.

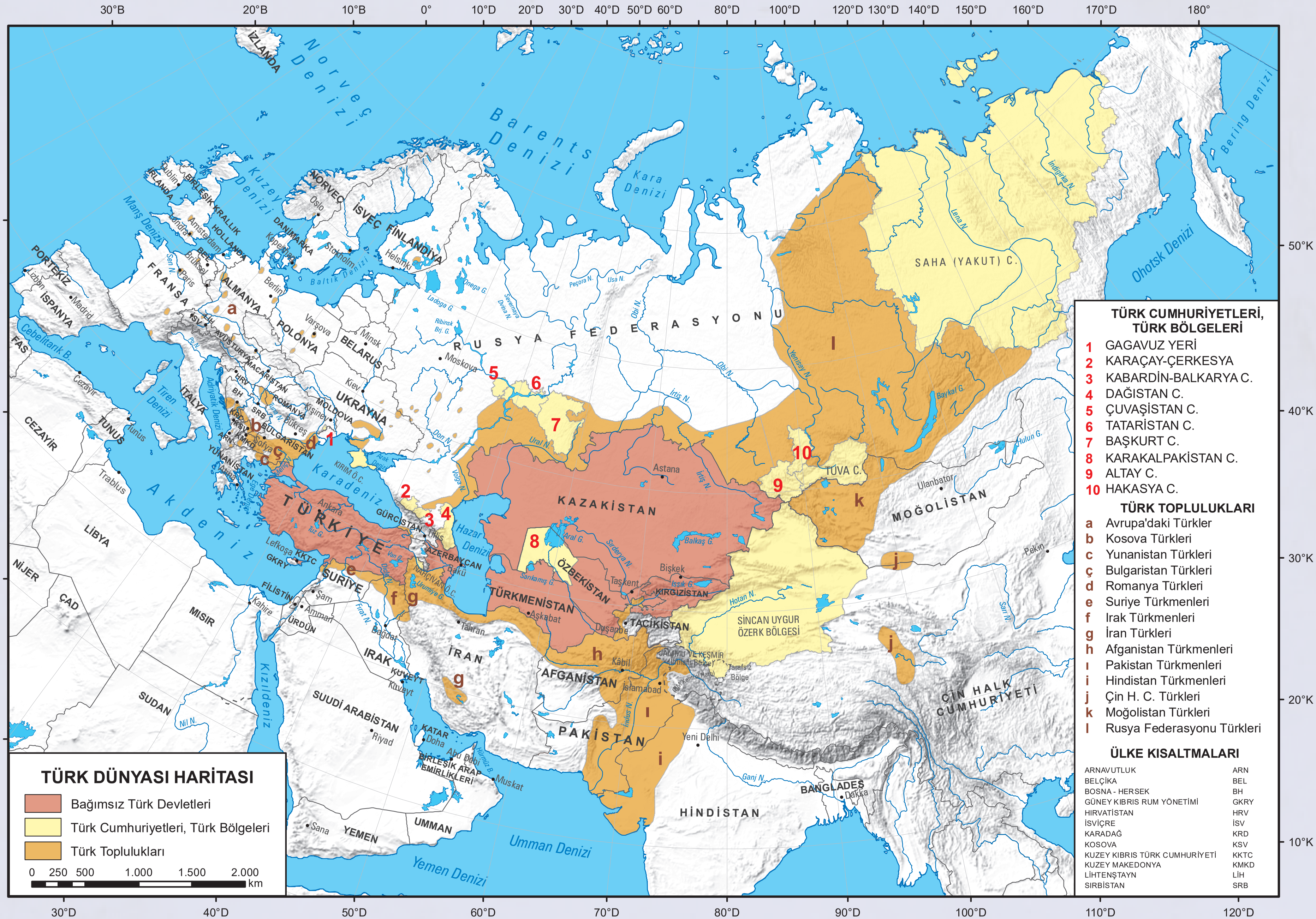
Not: Kaynakça atıf sistemi, Türk Dil Kurumu yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimine göre belirlenmiştir.

GENEL AĞ VE GÖRSEL KAYNAKÇASI

http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=3983

25°D
30°D
35°D
40°D
45°D
50°D
ROMANYA
Bükreş
Tuna N.
UKRAYNA
RUSYA FEDERASYONU
HAZAR DENİZİ
Sofya
BULGARİSTAN
K A R A D E N İ Z
GÜRCİSTAN
Tiflis
ACARA Ö.C.
Artvin
Kura N.
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
Erivan
Kars
Ardahan
Rize
Trabzon
Giresun
Ordu
Sinop
Samsun
Amasya
Çorum
Tokat
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Erzurum
Ağrı
Iğdır
NAHÇIVAN Ö.C. (AZERBAYCAN)
Aras N.
Sivas
Yozgat
Kırıkkale
Ankara
Çankırı
Karabük
Bartın
Zonguldak
Kastamonu
Edirne
Kırklareli
Tekirdağ
İstanbul
Kocaeli
Düzce
Bolu
Sakarya
Yalova
MARMARA DENİZİ
Meriç N.
YUNANİSTAN
Gökçeada
Bozcaada
Çanakkale
Bursa
Bilecik
Sakarya N.
Balıkesir
Eskişehir
Kütahya
Afyonkarahisar
Bakırçay N.
Gediz N.
Manisa
İzmir
Küçük Menderes N.
Büyük Menderes N.
Aydın
Denizli
Muğla
Uşak
Isparta
Burdur
Antalya
Konya
Aksaray
Nevşehir
Kayseri
Kırşehir
Tuz Gölü
Niğde
Karaman
Mersin
Adana
Osmaniye
Gaziantep
Şanlıurfa
Kilis
Hatay
Afrin N.
Göksu N.
Seyhan N.
Ceyhan N.
Kahramanmaraş
Adıyaman
Malatya
Elâzığ
Tunceli
Bingöl
Muş
Bitlis
Van
Van Gölü
Urumiye Gölü
Diyarbakır
Batman
Siirt
Şırnak
Hakkâri
Mardin
Dicle N.
Fırat N.
İ R A N
S U R İ Y E
I R A K
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
Erenköy
Lefkoşa
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
LÜBNAN
Beyrut
Şam
Bağdat
A K D E N İ Z
L İ B Y A
M I S I R
Tel Aviv
FİLİSTİN
Batı Şeria
Doğu Kudüs
FİLİSTİN
Gazze Şeridi
İSRAİL
Süveyş K.
Nil N.
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400
km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.

TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB